

**Πανεπιστήμιο
Πειραιά**

Τμήμα Οργάνωσης
και Διοίκησης
Επιχειρήσεων

**Πανεπιστήμιο
Πελοποννήσου**

Τμήμα Πολιτικής
Επιστήμης και
Διεθνών Σχέσεων

**Αριστοτέλειο
Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης**

Τμήμα
Οικονομικών
Επιστημών

**Δημοκρίτειο
Πανεπιστήμιο
Θράκης**

Τμήμα
Οικονομικών
Επιστημών

**Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

« Οικονομικός Προγραμματισμός ΟΤΑ. Μύθος ή πραγματικότητα »

Μαργερίδου Σωτηρία

Επιβλέπων καθηγητής : Γιώργος Γαλανός

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2016

**University of
Piraeus**

**Department of
Business
Administration**

**University of
Peloponnese**

**Department of
Political Studies
and International
Relations**

**Aristotle
University of
Thessaloniki**

**Department of
Economics**

**Democritus
University of
Thrace**

**Department of
Economics**

**Interuniversity Interdepartmental Master Program in
« Local and Regional Government and Development »**

THESIS

« Financial Planning of Local Authorities. Myth or reality »

Sotiria Margeridou

Supervisor of thesis : George Galanos

Athens, September 2016

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Η Σωτηρία Μαργερίδου, μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Διαπανεπιστημιακού Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση» με αριθμό μητρώου 3033201505122, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Οικονομικός Προγραμματισμός ΟΤΑ. Μύθος ή πραγματικότητα» αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή / και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Η Δηλούσα

Σωτηρία Μαργερίδου

*Αφιερώνεται στον σύζυγό μου Αντώνη,
που είναι ένθερμος και ουσιαστικός υποστηρικτής
των ονείρων και προσδοκιών μου,
με πολύ αγάπη !*

Ευχαριστίες

Θερμές ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Γαλανό Γιώργο για την καθοδήγησή του κατά την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας καθώς και σε όλους τους καθηγητές του Διαπανεπιστημιακού Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση» για την ευκαιρία που μου έδωσαν να συμμετέχω σε αυτό διευρύνοντας τους γνωστικούς και επαγγελματικούς μου ορίζοντες. Πραγματικά, ύστερα από χρόνια απουσίας μου από τα φοιτητικά έδρανα ήταν μια εμπειρία πολύ αξιόλογη, αλλά και κοπιαστική λόγω των αυξημένων επαγγελματικών μου υποχρεώσεων. Η υπομονή και επιμονή μου, η υποστήριξη των συμφοιτητών μου και η προσπάθεια όλων των καθηγητών να μας δώσουν ό,τι καλύτερο μπορούσαν μου έδωσαν δύναμη να συνεχίσω και να το ολοκληρώσω. Τους ευχαριστώ ειλικρινά όλους.

Ακόμη ένα μεγάλο ευχαριστώ είναι το λιγότερο που μπορώ να πω στον Γενικό Γραμματέα του Δήμου Παλλήνης κ. Γιώργο Τέντη για την κατανόηση και την πολύτιμη βοήθεια του καθ' όλη τη χρονική διάρκεια της φοίτησής μου. Οι ώρες συζητήσεων μαζί του ήταν πολύ εποικοδομητικές και θα τις χαρακτήριζα σαν τον συνδετικό κρίκο ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη.

Τέλος, όσα ευχαριστώ και να πω είναι η ελάχιστη ανταμοιβή που μπορώ να προσφέρω στην οικογένεια μου για την κατανόηση και την υποστήριξη της κατά τη διάρκεια της φοίτησής μου.

Μαργερίδου Σωτηρία

Διπλωματική εργασία «Οικονομικός Προγραμματισμός ΟΤΑ. Μύθος ή πραγματικότητα.»

Σωτηρία Μαργερίδου

Οικονομολόγος/Υπεύθυνη Γραφείου Προϋπολογισμού, Διπλογραφικού και
Οικονομικής Πληροφόρησης Δήμου Παλλήνης Αττικής

Email : rmargeridou@gmail.com

Επιβλέπων καθηγητής : Γιώργος Γαλανός

Περίληψη

Το ισχύον καθεστώς οικονομικού προγραμματισμού των ΟΤΑ παρά την προσπάθεια βελτίωσης του παρουσιάζει σημαντικές αδυναμίες. Προκειμένου να είναι προβλέψιμη η βιώσιμη πορεία των ΟΤΑ πρέπει να αναπτυχθούν μοντέλα με τη βοήθεια της τεχνολογίας που θα εντοπίζουν έγκαιρα τα προβλήματα που δημιουργούνται από διάφορους παράγοντες και θα επιτρέπουν τακτικές ή και στρατηγικές κινήσεις προσαρμογής σε νέα δεδομένα. Είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζουν οι ΟΤΑ εκ των προτέρων και τεκμηριωμένα τις ρεαλιστικές προσδοκίες που μπορούν να έχουν, έτσι ώστε να θέτουν υλοποιήσιμους στόχους. Το όραμα της Διοίκησης και οι προτάσεις των Διευθύνσεων θα πρέπει να ιεραρχούνται και να υλοποιούνται στα πλαίσια των πραγματικών οικονομικών δυνατοτήτων των Δήμων για να μην οδηγούνται σε οικονομικά αδιέξοδα. Έχοντας ως βάση αυτά τα μοντέλα οικονομικού προγραμματισμού θα μπορεί η κάθε Δημοτική αρχή να προβαίνει σε στρατηγικούς σχεδιασμούς βιώσιμους και ευέλικτους δίνοντας το έναυσμα για την κατάρτιση :

- του πενταετούς επιχειρησιακού προγραμματισμού
- του ετήσιου τεχνικού προγράμματος
- του ετήσιου προϋπολογισμού

με ρεαλιστικά δεδομένα χωρίς να διογκώνονται τα χρέη της, συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο στην επίτευξη των στόχων της και την υλοποίηση του οράματος που έχει για την ανάπτυξη και εξέλιξη της πόλης που διοικεί.

Η μελέτη της σημερινής λειτουργίας του οικονομικού προγραμματισμού ενός ΟΤΑ (Δήμος Παλλήνης) θα δώσει μια πραγματική εικόνα στη διερεύνηση του κατά πόσο και με ποιο τρόπο μπορεί να συμβάλλει στη βιώσιμη πορεία τους.

Λέξεις κλειδιά : όραμα, στρατηγικός σχεδιασμός, υλοποιήσιμοι στόχοι, μοντέλα οικονομικού προγραμματισμού

THESIS « Financial Planning of Local Authorities. Myth or reality. »

Sotiria Margeridou

**Economist/ Head of Budget Office , Accounting and Economic Reporting
Municipality of Pallini, Attica
Email : rmargeridou@gmail.com**

Supervisor of thesis : George Galanos

Abstract

The current financial planning system of local authorities despite efforts to improve, presents significant weaknesses. In order for the sustainable progress of local authorities to be predictable, financial modeling tools need to be developed with the help of information technology, that will promptly identify problems caused by various factors and allow tactical and / or strategic initiatives for adaptation to new situations. It is very important for the local authorities to know in advance and thoroughly, their realistic expectations in order to set achievable objectives in their long term planning. The vision of the elected officials and the proposals of the Municipal Departments should be prioritized and implemented in the context of the actual financial capacities of the municipalities so that they don't lead to financial deadlock .Building on these financial planning models, each municipal authority will be able to provide strategic planning both sustainable and flexible in nature therefore facilitating the development of:

- the five-year operational planning
- the annual technical program
- the annual budget

with realistic data thus avoiding the overextension of debts and contributing to the achievement of its objectives and the realization of the vision for growth and development of the city that each authority manages .

The study of the current model of Financial Planning of a Local authority (Municipality of Pallini) will give a realistic picture in the investigation of whether and how it can contribute to the sustainable progress of the municipality .

Keywords : vision, strategic planning, achievable objectives, financial planning models

Πίνακας συντομογραφιών

- A.Δ.Α.   Αριθμός Δικτυακής Ανάρτησης
- Γ.Γ.Π.Σ.   Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων
- Δ.Δ.Π.Μ.Σ. Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
- Κ.Α.Ε.   Κωδικός Αριθμός Εξόδου/Εσόδου
- Κ.Υ.Α.   Κοινή Υπουργική Απόφαση
- Ο.Π.Δ.   Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Δράσης
- Ο.Τ.Α.   Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- Π.Ο.Ε.   Προηγούμενο Οικονομικό Έτος
- Σ.Δ.Ι.Τ.   Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα
- Τ.Α.Π.   Τέλος Ακίνητης Περιουσίας
- Τ.Π.Ε.   Τεχνολογίες της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	i
Abstract	iii
Πίνακας συντομογραφιών	v
Εισαγωγή.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Οικονομικός προγραμματισμός ΟΤΑ	
1.1 Γενικά	5
1.2 Ιστορική αναδρομή	7
1.2.1 Από το Βασιλικό διάταγμα στον Καλλικράτη	7
1.2.2 Προσπάθεια για βελτίωση της υφιστάμενης γραφειοκρατίας.....	8
1.3 Θεσμοθετημένα εργαλεία οικονομικού προγραμματισμού , οικονομικής διαχείρισης και οικονομικής πληροφόρησης	10
1.3.1 Προϋπολογισμός.....	10
1.3.2 Τεχνικό πρόγραμμα	12
1.3.3 Ανταποδοτικά τέλη.....	13
1.3.4 Επιχειρησιακό πρόγραμμα	14
1.3.5 Ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης	15
1.3.6 Μητρώο δεσμεύσεων	16
1.3.7 Μηνιαία απολογιστικά στοιχεία σε διαύγεια	17
1.3.8 Μηνιαία στατιστικά στοιχεία σε κόμβο διαλειτουργικότητας.....	17
1.3.9 Τριμηνιαία απολογιστικά οικονομικά στοιχεία.....	18
1.3.10 Ετήσιος απολογισμός οικονομικής διαχείρισης.....	19
1.3.11 Διπλογραφικό λογιστικό σύστημα	20
1.3.12 Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις.....	22
1.3.13 Αναλυτική λογιστική	23
1.4 Πόροι και δαπάνες ΟΤΑ	24

1.4.1. Πηγές εσόδων των Δήμων	24
1.4.2. Προγραμματισμός και προτεραιότητες δαπανών Δήμων.....	24
1.4.3. Ταμειακές ροές Δήμων	25
1.5 Κριτική αποτίμηση των θεσμοθετημένων εργαλείων οικονομικού προγραμματισμού	26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Αδυναμίες – Προβλήματα Οικονομικού προγραμματισμού

2.1 Γενικά	29
2.2 Σημασία του οικονομικού προγραμματισμού για την ανάπτυξη των ΟΤΑ σήμερα. Μύθος ή πραγματικότητα	30
2.2.1 Διατύπωση του προβλήματος	30
2.2.2 SWOT ανάλυση	33
2.2.3 Παράγοντες που συντελούν στη διαμόρφωση του προβλήματος	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Προτάσεις επίλυσης προβλημάτων οικονομικού προγραμματισμού

3.1 Ανασχεδιασμός διαδικασιών και στρατηγικής	37
3.2 Οικονομικός προγραμματισμός ως εργαλείο βιώσιμης ανάπτυξης των ΟΤΑ	39
3.2.1 Μεγιστοποίηση – Αξιοποίηση πόρων των ΟΤΑ	39
3.2.2 Μείωση - Προτεραιότητες δαπανών των ΟΤΑ	41
3.2.3 Εργαλεία οικονομικού προγραμματισμού με τη χρήση ΤΠΕ..	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Μελέτη περίπτωσης οικονομικού προγραμματισμού Δήμου Παλλήνης

4.1 Γενικά	45
4.2 Ο Δήμος Παλλήνης χθες και σήμερα	45
4.3 Ο Δήμος Παλλήνης στο μέλλον	49
4.4. Κριτική	50
4.5. Προτάσεις	52
Συμπέρασμα	59
Βιβλιογραφία	65
Παραρτήματα	74
Παράρτημα Α	75
Παράρτημα Β	98
Παράρτημα Γ	100

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα βρίσκεται σε μία φάση έντονων διοικητικών μεταρρυθμίσεων σε όλους τους τομείς με ιδιαίτερη έμφαση να δίνεται στη χρήση των ΤΠΕ. Ο ανασχεδιασμός των διοικητικών διαδικασιών των Δήμων είναι επιτακτική ανάγκη και έχει ως στόχο του την :

- Μείωση της γραφειοκρατίας
- Μείωση του λειτουργικού κόστους
- Βελτίωση της αποδοτικότητας των υπαλλήλων
- Αύξηση του όγκου και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών
- Αύξηση των εσόδων
- Βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων που διαθέτει

Κάθε Δήμος για να ολοκληρώσει την αποστολή του προσπαθεί να διατηρήσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των υπολοίπων σε σχέση με τις παρεχόμενες υπηρεσίες προς τους πολίτες του. Στόχος του είναι να παρέχει υπηρεσίες όσο το δυνατόν υψηλότερου επιπέδου με το χαμηλότερο δυνατό κόστος, ώστε να γίνει πιο θελκτικός στην προσέλευση πολιτών ή και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, που θα είναι γι αυτόν μια πηγή εσόδων συμβάλλοντας μέσω του οικονομικού του προγραμματισμού και την υλοποίηση αναπτυξιακών έργων / επενδύσεων στην οικονομική ανάπτυξη αλλά και την ποιοτική αναβάθμιση της πόλης.

Για να αναπτυχθεί ένας ΟΤΑ θα πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις σε σχέση με την επικράτεια του. Αυτές εστιάζονται σε τέσσερις άξονες που είναι :

- Βασικές πολεοδομικές υποδομές
- Υποδομές ποιότητας ζωής
- Τεχνολογία – Καινοτόμες υπηρεσίες
- Αξιοποίηση φυσικών, πολιτιστικών πόρων

Ένα πολύ βασικό στοιχείο ανάπτυξης για έναν ΟΤΑ είναι να έχει υλοποιήσει τις βασικές πολεοδομικές του υποδομές, γιατί μέσω αυτών δίνεται η δυνατότητα να προσφέρει στους δημότες του ποιότητα ζωής και αποτελούν την βάση για την

περαιτέρω ανάπτυξη της πόλης. Αποκτά ένα δυνατό σημείο για την προσέλκυση νέων κατοίκων αλλά και ταυτόχρονα αυξάνεται η αξία της γης των ακινήτων της περιοχής του. Με άλλα λόγια αποκτά ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των περιοχών που στερούνται βασικών πολεοδομικών υποδομών ενώ παράλληλα διευκολύνεται η εξεύρεση πόρων που συντελούν στην περαιτέρω ανάπτυξή του. Για παράδειγμα όταν ένα ακίνητο βρίσκεται σε μια περιοχή που έχει δίκτυο αποχέτευσης, οδοποιία, πεζοδρόμια και γειτνιάζει άμεσα ή έμμεσα με παιδική χαρά ή πλατεία ή σχολείο ή βρεφονηπιακό σταθμό έχει μεγαλύτερη αξία σε σχέση με ένα άλλο ακίνητο που βρίσκεται σε μια εκτός σχεδίου περιοχή ή και σε μια εντός σχεδίου περιοχή που δεν έχουν υλοποιηθεί από το σχέδιο πόλης οι θεσμοθετημένες υποδομές. Άρα λοιπόν **η επένδυση στις βασικές πολεοδομικές υποδομές είναι ένα σημείο ανάπτυξης του Δήμου.**

Ένα δεύτερο σημείο ανάπτυξης ενός Δήμου είναι οι **υποδομές** σε τομείς, όπως ο κοινωνικός, ο αθλητικός, ο πολιτιστικός, γιατί προσφέρουν **ποιότητα ζωής** στους ανθρώπους που τις καρπώνονται. Για παράδειγμα οι Βρεφονηπιακοί Σταθμοί, τα Σχολεία, οι Αθλητικές εγκαταστάσεις, τα Πολιτιστικά Κέντρα, τα Μουσεία, οι Βιβλιοθήκες, κλπ καθιστούν το Δήμο πιο θελκτικό στην προσέλκυση νέων κατοίκων και αναβαθμίζουν την αξία της γης και των ακινήτων του.

Ως τρίτο σημείο ανάπτυξης ενός Δήμου είναι οι πιο εξειδικευμένες υπηρεσίες, οι υπηρεσίες τελευταίας γενιάς που χρησιμοποιεί «εκμεταλλεόμενος» την **τεχνολογία** για να παρέχει εξειδικευμένες πληροφοριακές υπηρεσίες ενημέρωσης ή και διευκόλυνσης της καθημερινής ζωής των πολιτών είτε σε ζητήματα συνδιαλλαγής με την Δημόσια Διοίκηση είτε σε εξυπηρετήσεις που αφορούν την καθημερινότητα τους. Για παράδειγμα μια ηλεκτρονική εφαρμογή για την εξεύρεση θέσης στάθμευσης ή μια δυνατότητα online διασύνδεσης με όλες τις υπηρεσίες του Δήμου για πληροφόρηση και εκτέλεση συναλλαγών αναβαθμίζει τις υπηρεσίες του Δήμου προς τους δημότες του διευκολύνοντας την καθημερινότητα τους κατά τον μέγιστο δυνατό βαθμό με τη λιγότερη δυνατή σπατάλη χρόνου από μέρους τους.

Υπάρχουν όμως και εξειδικευμένα ζητήματα ανάπτυξης ενός Δήμου, ανάλογα με το τι φυσικούς, πολιτιστικούς ή άλλους πόρους διαθέτει, η αξιοποίηση των οποίων συντελεί στην ανάπτυξή του. Για παράδειγμα θα μπορούσαμε να αναφέρουμε την τουριστική ανάπτυξη μιας περιοχής η οποία βασίζεται στο πολιτιστικό προϊόν (π.χ.

αρχαιολογικός χώρος) ή στο φυσικό προϊόν (π.χ. ιαματικά λουτρά) που διαθέτει. Η **αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων** ενός Δήμου είναι εξειδικευμένη μορφή ανάπτυξης και διαφορετική για κάθε περιοχή.

Διαμέσου των τεσσάρων προαναφερόμενων αξόνων ανάπτυξης ενός Δήμου μπορεί να φανεί η χρησιμότητα του οικονομικού προγραμματισμού του ως εργαλείο γι' αυτήν. Καταρχήν θα κάνουμε την εξής υπόθεση : « Ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός για την ανάπτυξη ενός ΟΤΑ οφείλει να στηρίζεται στις ίδιες δυνάμεις του και όχι σε έκτακτα ή ευκαιριακά περιστατικά, όπως μια πρόσκληση που μπορεί να τύχει σε ένα Ευρωπαϊκό πρόγραμμα ή μια έκτακτη επιχορήγηση ή άλλες ευκαιρίες». Με την υπόθεσή μας αυτή δεν θέλουμε να υποβαθμίσουμε τη δυνατότητα του ΟΤΑ να είναι προετοιμασμένος για να εκμεταλλευτεί τέτοιες προκλήσεις και τέτοιες ευκαιρίες, αλλά οφείλουμε να τονίσουμε ότι πρέπει να έχει την οικονομική αυτοδυναμία που θα του επιτρέψει την μακροπρόθεσμη υλοποίηση ενός προγράμματος ανάπτυξης. Σ' αυτήν λοιπόν τη λογική της κατά τον μεγαλύτερο βαθμό αυτοτέλειας την οποία θα μπορεί να χρησιμοποιήσει ο ίδιος ο ΟΤΑ ως μοχλό για την ανάπτυξή του οφείλουμε να δούμε πως μπορεί να λειτουργήσει ένας σωστός οικονομικός προγραμματισμός για την επίτευξη αυτού του σκοπού. Μέσω αυτού επιδιώκουμε κυρίως :

- Αύξηση εσόδων
- Μείωση δαπανών
- Δυνατότητα αντιμετώπισης προκλήσεων / κινδύνων
- Αξιοποίηση ευκαιριών

Όσον αφορά τις δαπάνες αναφερόμαστε κυρίως σε δαπάνες που είναι ελαστικές, αν και υπό το φως των πρόσφατων τεχνολογικών εξελίξεων ακόμη και δαπάνες που πριν από μερικά χρόνια τις θεωρούσαμε ανελαστικές θα μπορούσαν και αυτές να προσαρμοστούν και να μειωθούν.

Σκοπός της εργασίας είναι να διερευνήσουμε κατά πόσο και με ποιο τρόπο μπορεί ο Οικονομικός προγραμματισμός των ΟΤΑ να συμβάλλει στη βιώσιμη πορεία τους.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας αναφερόμαστε σε γενικές έννοιες και αρχές οικονομικού προγραμματισμού κάνοντας μια ιστορική αναδρομή στην εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία γι' αυτόν. Ξεκινάμε από το Βασιλικό Διάταγμα του 1959 και φτάνουμε έως τον «Καλλικράτη» αναδεικνύοντας την προσπάθεια για μείωση της

υφιστάμενης γραφειοκρατίας των ΟΤΑ και την ενίσχυση της οικονομικής αυτοτέλειας μέσω των συνενώσεων τους. Ακόμη αναφερόμαστε στα θεσμοθετημένα εργαλεία οικονομικού προγραμματισμού - οικονομικής διαχείρισης - οικονομικής πληροφόρησης (Προϋπολογισμός, Τεχνικό Πρόγραμμα, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, Διπλογραφικό, Αναλυτική Λογιστική, κλπ), τους πόρους και τις δαπάνες των ΟΤΑ καθώς και τις ταμειακές ροές τους.

Στο δεύτερο κεφάλαιο εντοπίζουμε τις αδυναμίες και τα προβλήματα του Οικονομικού Προγραμματισμού μέσω SWOT ανάλυσης, διατυπώνουμε το πρόβλημα όσον αφορά τη σημασία του για την ανάπτυξη των ΟΤΑ και περιγράφουμε τους εξωτερικούς παράγοντες (πολιτικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί, κλπ) που συντελούν στη διαμόρφωσή του. Τα ανωτέρω σε συνδυασμό με την κριτική αποτίμηση των θεσμοθετημένων εργαλείων οικονομικού προγραμματισμού που παρουσιάζουμε στο προηγούμενο κεφάλαιο θέτουν τις βάσεις για την άποψη μας για τον Οικονομικό Προγραμματισμό των ΟΤΑ και στοιχειοθετούν την απάντηση στο ερώτημα: «αν είναι μύθος ή πραγματικότητα».

Στο τρίτο κεφάλαιο διατυπώνουμε προτάσεις επίλυσης των προβλημάτων του Οικονομικού Προγραμματισμού εστιάζοντας σε τρόπους εξεύρεσης πόρων μέσω της αύξησης εσόδων και της μείωσης δαπανών. Σημαντικό ρόλο παίζουν τα εργαλεία οικονομικού προγραμματισμού με τη χρήση ΤΠΕ, όπου κάνουμε κάποιες σκέψεις και προτάσεις προς ενίσχυση των ήδη υπαρχόντων.

Τέλος, στο τέταρτο κεφάλαιο μελετούμε την περίπτωση Οικονομικού Προγραμματισμού του Δήμου Παλλήνης, όπου καταγράφουμε τις ενέργειες στις οποίες έχει προβεί, κριτικάροντας τα θετικά και αρνητικά του σημεία. Προσπαθούμε να απεικονίσουμε την μελλοντική του εικόνα μέσω των προτάσεών μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Οικονομικός προγραμματισμός ΟΤΑ

1.1 Γενικά

Μια από τις βασικές λειτουργίες του Management¹ είναι ο προγραμματισμός. Πρωταρχικό στοιχείο κάθε επιχείρησης και δημόσιας υπηρεσίας στις μέρες μας είναι ο μακροπρόθεσμος προγραμματισμός. Το Δημόσιο Management άρχισε να εμφανίζεται τη δεκαετία του 1970² και είναι πλέον απαραίτητο εργαλείο κάθε δημόσιας υπηρεσίας και οργανισμού. Η οικονομική κρίση που διέρχεται η χώρα μας είναι πολύ βασικός λόγος εδραίωσης και ανάπτυξης του καθότι οι οικονομικοί πόροι των δημόσιων οργανισμών είναι πρωτεύουσας σημασίας και όχι δευτερεύουσας. Ο οικονομικός προγραμματισμός στο δημόσιο τομέα και ιδιαίτερα στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), λόγω των αυξημένων αρμοδιοτήτων τους σύμφωνα με το Πρόγραμμα «Καλλικράτης»³, αποτελεί επιτακτική ανάγκη και διενεργείται στα πλαίσια του στρατηγικού προγράμματος δράσης τους. Το όραμα της εκάστοτε διοίκησης στα πλαίσια της αποστολής του Ο.Τ.Α. απεικονίζεται στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση της στρατηγικής της. Η υλοποίηση της στρατηγικής πρέπει να παρακολουθείται, να αξιολογείται και αν απαιτείται από τα προκύπτοντα αποτελέσματά της να ανασχεδιάζεται με κατάλληλες διορθωτικές προσαρμογές. Ο Αβραάμ Λίνκολν ⁴χαρακτηριστικά είπε : «Αν μπορούμε να γνωρίζουμε που βρισκόμαστε και να έχουμε μια ιδέα για το πώς φτάσαμε ως εδώ, ίσως δούμε προς τα

---

¹ Οι λειτουργίες του Management είναι ο προγραμματισμός (planning), η οργάνωση (organizing), η στελέχωση (staffing), η διεύθυνση (leading), ο έλεγχος (controlling) και ο συντονισμός (coordination)

² Μιχαλόπουλος Ν., « Από τη Δημόσια Γραφειοκρατία στο Δημόσιο Management», Αθήνα 2004, Εκδόσεις Παπαζήση, σελ.57

³ Ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α/7-6-2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης» .

⁴ Α. THOMPSON JR.-A.J. STRICKLAND III-John E. GAMBLE (Γενική Επιμέλεια – Πρόλογος Γιάννης Α. Πολλάλης Καθηγητής Επιχειρησιακής Στρατηγικής, τμήμα Οικονομικής Επιστήμης Πανεπιστημίου Πειραιώς), «Σχεδιασμός και Υλοποίηση Επιχειρησιακής Στρατηγικής – Η αναζήτηση Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος», Υτορία, Κεφάλαιο 2, σελ.26

πού οδεύουμε · κι αν τα αποτελέσματα που προκύπτουν φυσικά στην πορεία μας δεν είναι αποδεκτά, να αλλάξουμε έγκαιρα πορεία ». Η καλή διοίκηση είναι αποτέλεσμα της καλής στρατηγικής και της καλής υλοποίησης της.

Σημαντικό παράγοντα στην υλοποίηση της στρατηγικής του οικονομικού προγραμματισμού των Ο.Τ.Α. αποτελεί η οικονομική διαχείριση τους. Δηλαδή η διάθεση των πόρων τους για την παραγωγή υπηρεσιών προς τους δημότες και την αξιοποίηση του τόπου τους. Απεικονίζεται μέσω της κατάρτισης και εκτέλεσης του ετήσιου Προϋπολογισμού τους. Στόχος μιας ορθής οικονομικής διαχείρισης ΟΤΑ θα πρέπει να είναι η εξεύρεση όσο το δυνατόν περισσότερων πόρων, η βέλτιστη αξιοποίηση τους και ταυτόχρονα η ελαχιστοποίηση των δαπανών τους, και ιδιαίτερα των ανελαστικών, ώστε οι δημότες να απολαμβάνουν τα μέγιστα δυνατά οφέλη από μια πλήρως αναβαθμισμένη και θελκτική περιοχή.

Σύμφωνα με τα άρθρα 1, 2 του ν. 3871/2010 (ΦΕΚ 141, τευχ. Α, 17-8-2010) και το άρθρο 33 του 4270/2014 (ΦΕΚ 143, τευχ. Α, 28-6-2014) η Οικονομική διαχείριση των ΟΤΑ πρέπει να διέπεται από τις εξής γενικές αρχές :

- Αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Διαχείριση των πόρων και των δαπανών με σφροσύνη ώστε να εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα τους.
- Αρχή της οικονομικότητας. Η έγκαιρη χρησιμοποίηση των αναγκαίων πόρων για υλοποίηση του οράματος της δημοτικής αρχής στο δυνατό μέγιστο βαθμό.
- Αρχή της αποδοτικότητας. Δείχνει το βαθμό επίτευξης της ικανοποίησης των δημοτών από τους χρησιμοποιηθέντες πόρους.
- Αρχή της αποτελεσματικότητας. Δείχνει το βαθμό επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί από τη δημοτική αρχή.
- Αρχή της υπευθυνότητας και της λογοδοσίας. Αναφέρεται στην άσκηση των αρμοδιοτήτων της Δημοτικής αρχής με σκοπό τη διασφάλιση της σταθερότητας και βιωσιμότητας των οικονομικών της.

- Αρχή της διαφάνειας. Η υποχρέωση της έγκαιρης πληροφόρησης, οικονομικής ή άλλης φύσης, ώστε να καθίσταται εφικτός ο αποτελεσματικός δημόσιος έλεγχος.
- Αρχή της ειλικρίνειας. Κάθε οικονομική πρόβλεψη που παρέχεται πρέπει να στηρίζεται σε πραγματικά στοιχεία (έγγραφα, αποφάσεις, κλπ).

1.2 Ιστορική αναδρομή

1.2.1 Από το Βασιλικό διάταγμα στον Καλλικράτη

Πάνω από μισό αιώνα τα οικονομικά της Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και η διαχείρισή τους ταλανίζονται από την ελληνική πολυνομοθεσία. Γίνεται μια διαρκής προσπάθεια εναρμόνισής τους με τα δεδομένα της κάθε εποχής ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες που παρουσιάζονται. Για πολλά χρόνια το επίκεντρο ήταν η οικονομική διαχείριση διαμέσου της σύνταξης και εκτέλεσης του προϋπολογισμού τους. Ενδεικτικά αναφέρονται το Βασιλικό Διάταγμα του 1959⁵, το Νομοθετικό Διάταγμα 496/1974⁶, ο Νόμος 2362/1995⁷. Ένα βήμα προόδου ήταν η υποστήριξη των οικονομικών ΟΤΑ από το διπλογραφικό λογιστικό σύστημα που θα παρείχε πιο ολοκληρωμένη πληροφόρηση και εικόνα για την πορεία τους. Κάθε ενέργεια τους απεικονίζεται σε δύο λογαριασμούς εμπλουτίζοντας την οικονομική εικόνα του Δήμου. Προβλέφθηκε με το Προεδρικό Διάταγμα 315/1999⁸ και άρχισε να υλοποιείται από την πλειοψηφία των Δήμων από το 2004, βάσει του Κλαδικού Λογιστικού σχεδίου⁹ ως την υπ' αριθμ.πρωτ.4604/1-2-2005 απόφαση των Υπουργών

---

⁵ Β.Δ. 17.5/1959 (ΦΕΚ 114/15-6-1959, τεύχος Α), «Περί οικονομικής διοικήσεως των Δήμων και Κοινοτήτων»

⁶ Π.Δ. 496/1974 (ΦΕΚ 204/19-7-197, τεύχος Α), «Περί Λογιστικού των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου»

⁷ Ν.2362/1995 (ΦΕΚ 247/27-11-1995, τεύχος Α), «Περί Δημόσιου Λογιστικού, ελέγχου και δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις»

⁸ Π.Δ. 315/1999 (ΦΕΚ 302/30-12-1999, τεύχος Α), «Περί ορισμού του περιεχομένου και του χρόνου ενάρξεως της εφαρμογής του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Δήμων και Κοινοτήτων (ΟΤΑ Α΄ Βαθμού)»

⁹ Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο ΟΤΑ. Βλέπε Κ.Υ.Α. 4604/01.02.2005 (ΦΕΚ 163/10-02-2005, τεύχος Β) «Τροποποίηση των διατάξεων του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των ΟΤΑ α' βαθμού, που αναφέρονται στον τύπο και το περιεχόμενο του προϋπολογισμού αυτών»

Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης - Αποκέντρωσης και Οικονομίας – Οικονομικών
Το 2004 με την Κοινή Υπουργική Απόφαση (Κ.Υ.Α.) 7028¹⁰ άλλαξε η φιλοσοφία της κωδικοποίησης του Προϋπολογισμού των ΟΤΑ. Κάθε έτος εκδίδεται νέα Κ.Υ.Α.¹¹ με οδηγίες που καλύπτουν νέες ανάγκες πληροφόρησης και βελτιώνουν την ήδη υπάρχουσα. Το 2010 η συνένωση Δήμων και Κοινοτήτων με το πρόγραμμα «Καλλικράτης» επέφερε στους Δήμους σημαντικές αλλαγές, αλλά και προσέθεσε πολλές αρμοδιότητες¹², που έπρεπε να υποστηριχθούν από πιο σύγχρονα εργαλεία προγραμματισμού.

Όσον αφορά τους πόρους των ΟΤΑ ισχύει ακόμη το Βασιλικό Διάταγμα του 1958¹³ όπως συμπληρώθηκε από το Νομοθετικό Διάταγμα 318/1969¹⁴ και από άλλους νόμους (Ν. 1080/1980, Ν.1828/1989)¹⁵. Είχε προβλεφθεί με το άρθρο 14, παράγραφος 9, του Ν.2307/1995 η κωδικοποίηση των εσόδων των ΟΤΑ με την έκδοση Προεδρικού Διατάγματος που δεν έχει εκδοθεί ακόμη.

1.2.2 Προσπάθεια για βελτίωση της υφιστάμενης γραφειοκρατίας

Οι περιβαντολογικές, οικονομικές, κοινωνικές και τεχνολογικές εξελίξεις ώθησαν τους ΟΤΑ να προβούν σε μεταρρυθμίσεις, γιατί η διακυβέρνηση μιας πόλης δεν μπορεί να είναι διαχρονικά στατική¹⁶.

Εδώ και αρκετά χρόνια γίνεται μια συνεχής προσπάθεια στους ΟΤΑ για εξάλειψη της γραφειοκρατίας και αντικατάστασή της από το δημόσιο management μέσω

---

¹⁰ Κ.Υ.Α. 7028/2004 (ΦΕΚ 253/9-2-2004, τεύχος Β), «Καθορισμός του τύπου προϋπολογισμού των δήμων και κοινοτήτων»

¹¹ Κ.Υ.Α οικ. 23976/22-7-2016 Υπουργείο Εσωτερικών & Υπουργείου Οικονομικών «Παροχή οδηγιών για την κατάρτιση του προϋπολογισμού των δήμων οικονομικού έτους 2017 – τροποποίηση της υπ' αριθμ. 7028/2004 (Β'253) απόφασης»

¹² Αρμοδιότητες ΟΤΑ σε Παράρτημα Α

¹³ Β.Δ.24.9/1958 (ΦΕΚ 171/20-10-1958, τεύχος Α'), «Περί κωδικοποίησης εις ενιαίον κείμενον νόμου των ισχυουσών διατάξεων περί των προσόδων των δήμων και κοινοτήτων»

¹⁴ Ν.Δ. 318/1969 (ΦΕΚ 212/23-10-1969, τεύχος Α'), «Περί βεβαίωσης και εισπράξεως των εσόδων των Δήμων και Κοινοτήτων »

¹⁵ Ν.1080/1980 (ΦΕΚ 246/1980, τεύχος Α'), «Περί τροποποιήσεως και συμπλήρωσεως διατάξεων τινών της περί των προσόδων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Νομοθεσίας και άλλων τινών συναφών διατάξεων » - Ν. 1828/1989 (ΦΕΚ 2/3-1-1989, τεύχος Α'), «Αναμόρφωση της φορολογίας εισοδήματος και άλλες διατάξεις»

¹⁶ Παναγιώτης Μαϊστρος, «Τα τρία κύματα μεταρρυθμίσεων της Δημόσιας Διοίκησης στην Ελλάδα(1975-2015+)», Αθήνα 2009, Εκδόσεις Παπαζήση, σελ.152

μεταρρυθμίσεων που θεσμοθετήθηκαν από την ελληνική νομοθεσία. Ενδεικτικά αναφέρονται :

- Οι συνενώσεις των ΟΤΑ με τους νόμους :

1622/1986¹⁷, όπου αναφέρονται τα πρώτα κίνητρα συνένωσης των ΟΤΑ, οι αρμοδιότητες, ο τρόπος διοίκησης και ο δημοκρατικός προγραμματισμός τους.

2539/1997¹⁸ με το Πρόγραμμα «Καποδίστριας», στο οποίο περιλαμβάνεται και το Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης (άρθρο 13), που αναφέρεται στην πραγματοποίηση των υποδομών και την υποστήριξη της οργάνωσης και λειτουργίας των δήμων. Αξιοσημείωτη είναι η αναφορά του νόμου στις τηλεφωνικές αιτήσεις, αποστολή βεβαιώσεων χωρίς αίτηση πολίτη και αναζήτηση πιστοποιητικών από την υπηρεσία (άρθρο 22) καθώς και στις Συμβάσεις διαδημοτικής συνεργασίας (άρθρο 23).

3852/2010¹⁹ με το Πρόγραμμα «Καλλικράτης» που είχε ως στόχο μεγαλύτερους Δήμους με περισσότερες αρμοδιότητες που θα τους καθιστά αυτόνομους ενισχύοντας την αποκέντρωση, την καλύτερη οργάνωση, την διαφάνεια, τη συμμετοχικότητα από διάφορους τοπικούς φορείς στη λήψη αποφάσεων τους καθώς και την εξεύρεση πόρων. Τους δίνει τα πρώτα εφόδια για να γίνουν ανταγωνιστικοί και ευέλικτοι αν τα αξιοποιήσουν αποδοτικά και αποτελεσματικά παρέχοντας «έξυπνες» και βιώσιμες λύσεις για την περιοχή τους.

- Ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης²⁰, όπου συμπεριλαμβάνονται και οι ΟΤΑ, και η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού της με το Ν.1943/1991²¹. Χαρακτηριστικά αναφέρονται το Πρόγραμμα «Πολιτεία », το

---

¹⁷ Ν. 1622/86 (ΦΕΚ 92/14.07.1986 τεύχος Α') «Τοπική Αυτοδιοίκηση - Περιφερειακή Ανάπτυξη και δημοκρατικός προγραμματισμός»

¹⁸ Ν. 2539/1997 (ΦΕΚ 244/04.12.1997 τεύχος Α) «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Πρόγραμμα Καποδίστριας)»

¹⁹ Ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α/7-6-2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (Πρόγραμμα Καλλικράτης)»

²⁰Βλέπε

http://reader.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=EDULLL&item=1340&bitstream=1340_01#page/2/mode/2up 9-8/2016

²¹Ν. 1943/1991 (ΦΕΚ 50/11.04.1991 τεύχος Α') «Εκσυγχρονισμός της οργάνωσης και λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, αναβάθμιση του προσωπικού της και άλλες συναφείς διατάξεις»

Πρόγραμμα «Κλεισθένης», το Πρόγραμμα «Κοινωνία της πληροφορίας», το δίκτυο «Σύζευξις», και η ψηφιακή υπογραφή²².

- Η καθιέρωση των υποχρεωτικών προθεσμιών για την διεκπεραίωση των υποθέσεων των πολιτών και η σχετική αποζημίωση σε περίπτωση μη τήρησης τους με το άρθρο 5 του Ν.1943/1991.
- Η δυνατότητα ηλεκτρονικής επικοινωνίας μεταξύ υπηρεσιών και μεταξύ υπηρεσιών και πολιτών με το άρθρο 14 του Ν.2672/1998.
- Η συγκρότηση των ΚΕΠ στους ΟΤΑ με άρθρο 31 του Ν.3013/2002.
- Η καθιέρωση βραχύτερων προθεσμιών και η αυτεπάγγελτη αναζήτηση πιστοποιητικών για την επίτευξη της διεκπεραίωσης των υποθέσεων των πολιτών με τα άρθρα 10, 11 του Ν.3230/2004.

1.3 Θεσμοθετημένα εργαλεία οικονομικού προγραμματισμού, οικονομικής διαχείρισης και οικονομικής πληροφόρησης

1.3.1 Προϋπολογισμός

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (σχετικές διατάξεις άρθρο 1-2 του Β.Δ. 15-7/15-6-1959, άρθρα 155-156 του Ν.3462/2006, και άρθρο 5 του Ν.2362/1995) ο Προϋπολογισμός θεωρείται ως μια διοικητική πράξη με την οποία προσδιορίζονται τα έσοδα και καθορίζονται τα έξοδα για ένα οικονομικό έτος, τα οποία κατατάσσονται αντίστοιχα σε κωδικούς αριθμούς εσόδων και εξόδων (Κ.Α.Ε.).

Βασικές αρχές κατάρτισής του σύμφωνα με το άρθρο 5 του Ν. 2362/1995 όπως αντικαθίσταται από το άρθρο 7 του Ν.3871/2010 σε συνδυασμό με το άρθρα 49 του Ν.4270/2014, καθώς και τα άρθρα 159 παρ.5 του Ν.3463/06, 266 παρ.6 του Ν.3852/2010, 2-4 του Ν.3861/2010 και 35 του Ν.4270/2014, είναι :

²² Π.Δ. 150/01 (ΦΕΚ 125/25.06.2001 τεύχος Α΄) «Προσαρμογή στην Οδηγία 99/93/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές»

- Αρχή του ενιαυσίου (της ετήσιας διάρκειας). Οι δημοσιονομικές πράξεις του προϋπολογισμού αρχίζουν την 1η Ιανουαρίου και λήγουν την 31η Δεκεμβρίου του ίδιου ημερολογιακού έτους.
- Αρχή της ενότητας. Όλα τα δημόσια έσοδα και τα έξοδα εγγράφονται σε έναν ενιαίο προϋπολογισμό.
- Αρχή της καθολικότητας. Όλα τα δημόσια έσοδα και έξοδα εμφανίζονται στον προϋπολογισμό (χωρίς να επιτρέπεται συμψηφισμός μεταξύ τους), συμπεριλαμβανομένων των αποθεματικών, των εγγυήσεων του δημοσίου και των οιονεί χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων. Καμία δαπάνη δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο ανάληψης ή εντολής πέραν των εγκεκριμένων πιστώσεων.
- Αρχή της ειδίκευσης. Όλα τα δημόσια έσοδα και τα έξοδα εγγράφονται σε συγκεκριμένους Κ.Α.Ε. σύμφωνα με την ετήσια Κ.Υ.Α.²³ που εκδίδεται ετησίως για την κατάρτισή του.
- Αρχή της ειδικότητας των πιστώσεων. Απαγορεύεται η χρήση πίστωσης για την ικανοποίηση διαφορετικής ανάγκης από αυτή που αναγράφεται στον προϋπολογισμό.
- Αρχή της ειλικρίνειας και της ακριβείας. Οι προβλέψεις εσόδων και εξόδων του προϋπολογισμού πρέπει να είναι ειλικρινείς και ακριβείς και να μην υπερεκτιμούνται ή υποτιμούνται τα πραγματικά στοιχεία που βασίζονται.
- Αρχή της δημοσιότητας. Συνοπτική οικονομική κατάσταση του ψηφισθέντος προϋπολογισμού από το Δημοτικό Συμβούλιο δημοσιεύεται σε μία τουλάχιστον ημερήσια ή εβδομαδιαία τοπική εφημερίδα ή, εάν δεν υπάρχει, σε εφημερίδα που εκδίδεται στα όρια του νομού που εδρεύει ο οικείος δήμος και αναρτάται στην επίσημη ιστοσελίδα του και στο πρόγραμμα «ΔΙΑΥΓΕΙΑ»²⁴.
- Αρχή της ισοσκελίσης. Τα έσοδα και οι δαπάνες του προϋπολογισμού, πρέπει να βρίσκονται στο ίδιο ύψος.

---

²³ Κοινή Υπουργική Απόφαση

²⁴ Το Πρόγραμμα Διαύγεια δημιουργήθηκε με το νόμο 3861/2010 και αποσκοπεί στη δημοσίευση στο διαδίκτυο αποφάσεων των κυβερνητικών οργάνων, των φορέων του στενού και του ευρύτερου δημόσιου τομέα των Ανεξάρτητων Αρχών και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ και Β΄ βαθμού.

Ο Προϋπολογισμός όμως αποτελεί και ένα πολύ σημαντικό εργαλείο σχεδιασμού και ελέγχου του κάθε Δήμου ετησίως, γιατί μπορεί να προβλέψει την οικονομική του πορεία και να διορθώσει τυχόν προβλήματα που μπορούν να εντοπισθούν σε αυτήν. Συμβάλλει στον οικονομικό προγραμματισμό και συντονισμό των δραστηριοτήτων του καθώς στη διαμόρφωση της επενδυτικής πολιτικής του. Βοηθάει ακόμη στην ορθολογικότερη διαχείριση των πόρων.

1.3.2 Τεχνικό πρόγραμμα

Το Τεχνικό πρόγραμμα είναι ένα εργαλείο επενδυτικού σχεδιασμού του Δήμου και αποτελεί μέρος του Προϋπολογισμού του. Σύμφωνα με το άρθρο 265 του Π.Δ. 410/1995 « τα δημοτικά συμβούλια οφείλουν, δύο τουλάχιστον μήνες πριν από την έναρξη του οικονομικού έτους, να καταρτίζουν γενικό πρόγραμμα, που να περιλαμβάνει με σειρά προτεραιότητας τα έργα που πρέπει να εκτελεστούν και που η δαπάνη τους πρέπει ν' αντιμετωπιστεί με τα κάθε είδους έσοδα του προϋπολογισμού. Η δαπάνη για κάθε έργο υπολογίζεται κατά προσέγγιση, σύμφωνα με προκαταρκτικές εκθέσεις, προμελέτες, μελέτες ή άλλα στοιχεία ».

Κάθε έργο ή μελέτη που εγγράφεται στον προϋπολογισμό του Δήμου στο σκέλος των δαπανών του και συγκεκριμένα στις ετήσιες επενδύσεις του, πρέπει να συμφωνεί με την κατάρτιση του ετήσιου τεχνικού του προγράμματος. Από το σύνολο των εγγεγραμμένων έργων και μελετών του Τεχνικού προγράμματος ενδέχεται αρκετά από αυτά να επιχορηγούνται. Το ποσό της επιχορήγησης εγγράφεται στο σκέλος των εσόδων του Προϋπολογισμού του στην αντίστοιχη κατηγορία των εσόδων από επιχορηγήσεις επενδύσεων. Σε περίπτωση μακροπρόθεσμου σχεδιασμού έργου ή μελέτης συντάσσεται χρονοδιάγραμμα εργασιών όπου εκτιμάται η ετήσια υλοποίηση του που θα βαρύνει τον ετήσιο προϋπολογισμό του. Στο σκέλος των δαπανών του δεν εγγράφεται το συνολικό κόστος του έργου ή της μελέτης, αλλά το ποσό που εκτιμάται ότι θα βαρύνει τη συγκεκριμένη χρήση. Ομοίως αντιμετωπίζεται και το ποσό της χρηματοδότησης της επένδυσης. Δεν εγγράφεται στο σκέλος των εσόδων η συνολική έγκριση χρηματοδότησης, αλλά το ποσό που θα αποδοθεί μέσα στην χρήση.

Τα βασικά στοιχεία που περιλαμβάνει ένα τεχνικό πρόγραμμα είναι :

- Αύξων Αριθμός
- Δημοτική Ενότητα (εφόσον υπάρχει)
- Έργο ή Μελέτη
- Τίτλος έργου ή μελέτης
- Πηγή χρηματοδότησης
- Αρχικός Προϋπολογισμός Έργου/Μελέτης ή ποσό σύμβασης
- Τομέας (π.χ. Αποχέτευση ομβρίων, Ύδρευση, Οδοποιία, Κτηριακά, κλπ)
- Υπηρεσία που αφορά βάσει των Κ.Α.Ε. προϋπολογισμού (π.χ. 30,25,20,κλπ)
- Έργο/Μελέτη αν είναι Συνεχιζόμενο,-η /Νέο,-α
- Ποσό πίστωσης της χρήσης που αφορά το Έργο/Μελέτη
- Κωδικός Αριθμός εσόδου επιχορήγησης Προϋπολογισμού
- Κωδικός Αριθμός εξόδου Προϋπολογισμού
- Παρατηρήσεις/Σχόλια

1.3.3 Ανταποδοτικά τέλη

Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 14 του Ν. 1828/1989, οι Δήμοι μπορούν να επιβάλουν ανταποδοτικά τέλη ή εισφορές για την αντιμετώπιση δαπανών για υπηρεσίες ή έργα στην περιοχή τους, που συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, στην ανάπτυξη της περιοχής και στην καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών. Το ύψος των ανταποδοτικών τελών, οι υπόχρεοι καταβολής τους καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια ορίζονται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου.

Τα τέλη για να έχουν ανταποδοτικό χαρακτήρα θα πρέπει :

- Να αποτελούν αντάλλαγμα μιας ειδικής παροχής που προσφέρεται αποκλειστικά στους πολίτες που επιβαρύνονται με αυτά.
- Το ύψος τους να είναι ανάλογο προς το ύψος της αντιπαροχής της οποίας μπορεί να κάνει χρήση ο πολίτης.

Κάθε έτος πριν την σύνταξη του Προϋπολογισμού καθορίζονται οι αποφάσεις των τελών από το Δημοτικό Συμβούλιο του κάθε Δήμου. Τα πιο συνηθισμένα ανταποδοτικά τέλη είναι :

- Τα δημοτικά τέλη καθαριότητας και φωτισμού
- Τα τέλη ύδρευσης, άρδευσης και αποχέτευσης
- Τα δικαιώματα και τέλη χρήσης δημοτικών κοιμητηρίων
- Το δημοτικό τέλος διαφήμισης
- Τα τέλη επί εσόδων επιτηδευματιών (τέλος διαμονής παρεπιδημούντων, τέλος επί ακαθαρίστων εσόδων κέντρων διασκέδασης και συναφών καταστημάτων)
- Το τέλος ακίνητης περιουσίας (Τ.Α.Π.)

Στις αποφάσεις των τελών καθαριότητας και φωτισμού, ύδρευσης -άρδευσης – αποχέτευσης, χρήσης δημοτικών κοιμητηρίων συμπεριλαμβάνονται οι Κ.Α.Ε. των αντίστοιχων εσόδων και εξόδων του προϋπολογισμού ισοσκελισμένοι.²⁵

1.3.4 Επιχειρησιακό πρόγραμμα

Οι Δήμοι προκειμένου να εκπληρώσουν την αποστολή τους εκπονούν επιχειρησιακά προγράμματα²⁶, όπου μέσω αξόνων προτεραιότητας και δράσεων τοπικής ανάπτυξης υλοποιούν τον αναπτυξιακό σχεδιασμό τους.

Ειδικότερα, στο επιχειρησιακό πρόγραμμα καθορίζονται οι στρατηγικοί στόχοι, οι προτεραιότητες της τοπικής ανάπτυξης, καθώς και η οργάνωση των υπηρεσιών των Ο.Τ.Α. και των επιχειρήσεών τους. Η επίτευξη των στόχων αυτών εξειδικεύεται μέσω δράσεων σε μια πενταετία, με κατάρτιση ετήσιων προγραμμάτων δράσης, όπου προβλέπονται και οι πηγές χρηματοδότησης γι αυτές. Μέρος του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης είναι το ετήσιο Τεχνικό Πρόγραμμα. Οι δράσεις υλοποιούνται μόνον εφόσον περιλαμβάνονται στο Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης και καλύπτονται από τον Προϋπολογισμό. Για την ψήφιση και εκτέλεση του ετήσιου

---

²⁵ Ισοσκέλιση ανταποδοτικών εσόδων και εξόδων

Τα έσοδα από ανταποδοτικά τέλη θα πρέπει:

- α) να καλύπτουν το σύνολο των δαπανών των αντίστοιχων υπηρεσιών, ώστε να μην δημιουργούνται ελλείμματα,
- β) να μην υπερβαίνουν το ύψος των δαπανών που απαιτούνται για την παροχή των ανταποδοτικών υπηρεσιών, άλλως υποκρύπτεται φορολογία,
- γ) να καλύπτουν αποκλειστικά και μόνο τις δαπάνες των αντίστοιχων υπηρεσιών.

²⁶ Ν.3463/2006 (ΦΕΚ 114/8-6-2006, τεύχος Α'), «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας», άρθρα 203-207 σε συνδυασμό με Ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α/7-6-2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (Πρόγραμμα Καλλικράτης)», άρθρα 266 και 86.

προϋπολογισμού απαιτείται μόνο η κατάρτιση Τεχνικού Προγράμματος για το έτος αυτό και δεν είναι απαραίτητη προϋπόθεση η εκπόνηση και έγκριση Πενταετούς Επιχειρησιακού Προγράμματος και Ετήσιου Προγράμματος Δράσης.

Η Εκτελεστική Επιτροπή²⁷ συγκεντρώνει και αξιολογεί τις προτάσεις των υπηρεσιών του δήμου και εισηγείται το προσχέδιο του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης και του Προϋπολογισμού στην Οικονομική επιτροπή²⁸, προκειμένου η τελευταία να προβεί στην κατάρτιση αυτών και την υποβολή τους στο Δημοτικό Συμβούλιο έως τις 30 Σεπτεμβρίου κάθε έτους, εφόσον έχουν προηγηθεί οι διαδικασίες διαβούλευσης. Ένα μήνα πριν την κατάρτιση του Επιχειρησιακού και Τεχνικού Προγράμματος του δήμου το συμβούλιο της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας εισηγείται στην εκτελεστική επιτροπή με σειρά προτεραιότητας, σύμφωνα με τις ανάγκες των κατοίκων του, τις δράσεις που πρέπει να περιλαμβάνει το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του δήμου και τα έργα που πρέπει να εκτελεστούν. Εάν δεν τις υποβάλλει εμπρόθεσμα δεν συμπεριλαμβάνονται σ' αυτό.

1.3.5 Ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης

Το Ο.Π.Δ.²⁹ συνοψίζει τον ετήσιο προϋπολογισμό και τη στοχοθεσία του Δήμου και των Νομικών Προσώπων του αναφορικά με την πορεία εκτέλεσής του κατά τη

---

²⁷ Εκτελεστική επιτροπή ΟΤΑ (Ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α/7-6-2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (Πρόγραμμα Καλλικράτης)» άρθρο 62) Η εκτελεστική επιτροπή είναι συλλογικό συντονιστικό και εκτελεστικό όργανο του δήμου και παρακολουθεί την εφαρμογή της δημοτικής πολιτικής σε όλους τους τομείς καθώς και την εφαρμογή του επιχειρησιακού σχεδίου του δήμου, του μεσοχρόνιου, ετήσιου και πενταετούς προγράμματος δράσης. Πρόεδρος της εκτελεστικής επιτροπής είναι ο δήμαρχος και μέλη οι αντιδήμαρχοι.

²⁸ Οικονομική επιτροπή ΟΤΑ (Ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α/7-6-2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (Πρόγραμμα Καλλικράτης)» άρθρα 72,74)

Η οικονομική επιτροπή είναι όργανο παρακολούθησης και ελέγχου της οικονομικής λειτουργίας του δήμου με συγκεκριμένες αρμοδιότητες. Αποτελείται από τον δήμαρχο ή τον οριζόμενο από αυτόν αντιδήμαρχο ως πρόεδρο και από έξι (6) μέλη, αν το συμβούλιο έχει έως και είκοσι επτά (27) μέλη, οκτώ (8) μέλη, αν το συμβούλιο έχει έως και σαράντα πέντε (45) μέλη, και δέκα (10) μέλη, αν το συμβούλιο έχει πάνω από σαράντα πέντε (45) μέλη. Δύο (2) μέλη στις επταμελείς, τρία (3) μέλη στις εννεαμελείς και τέσσερα (4) μέλη στις εντεκαμελείς επιτροπές εκλέγονται από τις δημοτικές παρατάξεις της μειοψηφίας.

²⁹ Ν. 4111/23.01.2013 (ΦΕΚ 18/25.01.2013 τεύχος Α'), άρθρο 4 και Ν. 4172/13 (ΦΕΚ 167/23.07.2013 τεύχος Α') «Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις.», άρθρο 76

διάρκεια του οικονομικού έτους. Στον πίνακα στοχοθεσίας³⁰ οικονομικών αποτελεσμάτων τίθενται οι στόχοι και καθορίζεται το μηνιαίο πρόγραμμα εκτέλεσης του προϋπολογισμού τους, αποτυπώνοντας τη χρονική πορεία εκπλήρωσης των ετησίων εκτιμήσεων τους για τα έσοδα και τις δαπάνες, σε επίπεδο μήνα και τριμήνου καθώς και σωρευτικά από την αρχή του έτους (Ιαν.-Μάρτιος, Ιαν.-Ιούνιος, Ιαν.-Σεπτ. και Ιαν.-Δεκ.).

Για την κατάρτιση του προγράμματος αυτού λαμβάνεται υπόψη η χρονική πορεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού τους προηγούμενου έτους σε συνδυασμό με κάθε άλλο στοιχείο που μπορεί να αξιοποιηθεί από αυτά, προκειμένου να αποδοθεί πρόγραμμα ρεαλιστικό και αξιόπιστο. Οι στόχοι των εσόδων και των εξόδων αναλύονται σε υπό-ομάδες, οι οποίες αποτελούν αθροίσματα συγκεκριμένων επιμέρους Κωδικών Αριθμών (Κ.Α), η απόδοση των οποίων ελέγχεται κατά την εκτέλεση του προϋπολογισμού ώστε να εντοπίζονται και να αξιολογούνται αναλόγως οι πηγές τυχόν αποκλίσεων από τους συνολικά τιθεμένους στόχους.

1.3.6 Μητρώο δεσμεύσεων

Κάθε Δήμος υποχρεούται να αποστέλλει τις διοικητικές πράξεις με τις οποίες γεννάται ή επιβεβαιώνεται η υποχρέωση του προς τρίτους. Το σύνολο των καταγεγραμμένων υποχρεώσεων αποτελεί το Μητρώο Δεσμεύσεων του³¹ και τηρείται από την οικονομική υπηρεσία του με ευθύνη του προϊσταμένου της. Περίληψη των οικονομικών στοιχείων που τηρούνται σε αυτό, μέσω του e-portal που λειτουργεί για το σκοπό αυτό, αποστέλλονται στους Γενικούς Διευθυντές Οικονομικών Υπηρεσιών του εποπτεύοντος Υπουργείου εντός δεκαπέντε (15) ημερών από τη λήξη του μήνα αναφοράς. Αυτοί ελέγχουν και πιστοποιούν την πληρότητα και την ορθότητά τους εισάγοντας συνοπτικά ενοποιημένα στοιχεία του

³⁰<http://www.ypes.gr/el/Ministry/Encyclical/?DateFrom=&DateTo=&Arithmos=&Dieythinsi=00fec2a5-f5e0-4842-aac9-761b191c98b7&KeyWord=&PageNo=2> 9-8/2016

³¹ Π.Δ.113/2010 (ΦΕΚ 194/22-11-2010, τεύχος Α'), «Ανάληψη υποχρεώσεων από τους διατάκτες», άρθρο 7 και εγκύκλιος Υπουργείου Οικονομικών Αρ. πρωτ.: οικ. 2/23535/ΔΠΔΣΜ/4-3-2013 «Αναβάθμιση e-portal Μητρώου Δεσμεύσεων».

Υπουργείου τους από εκκρεμείς δεσμεύσεις³², απλήρωτες υποχρεώσεις³³ και ληξιπρόθεσμες οφειλές³⁴ στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, μέσω του e-portal, εντός είκοσι (20) ημερών από τη λήξη του μήνα αναφοράς. Επισημαίνεται ότι η μη ενημέρωση του e-portal με τα οικονομικά στοιχεία του μητρώου δεσμεύσεων θέτει σε κίνδυνο την αξιοπιστία αλλά και την ομαλή χρηματοδότηση της χώρας από την Ε.Ε.

1.3.7 Μηνιαία απολογιστικά στοιχεία σε διαύγεια³⁵

Οι Ο.Τ.Α. υποχρεούνται να δημοσιεύουν στοιχεία για την εκτέλεση του προϋπολογισμού τους στην ιστοσελίδα τους και στο «Πρόγραμμα Διαύγεια», περιγράφοντας αναλυτικά στο σκέλος των εσόδων τα προϋπολογισθέντα, βεβαιωθέντα και εισπραχθέντα ποσά ανά Κωδικό Αριθμό Εσόδου και στο σκέλος των εξόδων τα προϋπολογισθέντα, τα ενταλματοποιηθέντα και πληρωθέντα ποσά ανά Κωδικό Αριθμό Εξόδου. Χρόνος ενημέρωσης : το αργότερο εντός δέκα (10) ημερών από τη λήξη του μήνα αναφοράς

1.3.8 Μηνιαία στατιστικά στοιχεία σε κόμβο διαλειτουργικότητας³⁶

---

³² Εκκρεμείς δεσμεύσεις (Π.Δ.113/2010, άρθρο 7, παράγραφος 6 α) είναι οι δεσμεύσεις που δεν έχουν ακόμη εξοφληθεί ανεξάρτητα αν το τιμολόγιο ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο, τα αγαθά ή οι υπηρεσίες έχουν παραδοθεί.

³³ Απλήρωτες υποχρεώσεις (Π.Δ.113/2010, άρθρο 7, παράγραφος 6β) είναι οι εκκρεμείς δεσμεύσεις για τις οποίες έχει παραδοθεί το τιμολόγιο ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο, αλλά δεν έχει εκδοθεί αντίστοιχος τίτλος πληρωμής.

³⁴ Ληξιπρόθεσμες οφειλές (Π.Δ.113/2010, άρθρο 7, παράγραφος 6γ) είναι οι απλήρωτες υποχρεώσεις μετά την πάροδο ενενήντα (90) ημερών από την ημερομηνία που ορίζεται στη σχετική σύμβαση. Σε περίπτωση μη ύπαρξης σύμβασης ή έλλειψης σχετικού όρου, η απλήρωτη υποχρέωση καθίσταται ληξιπρόθεσμη μετά την πάροδο 90 ημερών «από την ημερομηνία παραλαβής, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 3 της υποπαραγράφου Ζ.5 του ν. 4152/2013 (Α' 140)

³⁵ Ν. 4305/14 (ΦΕΚ 237/31.10.2014 τεύχος Α'), άρθρο 15 – Παράδειγμα δημοσιευμένων μηνιαίων απολογιστικών στοιχείων σε διαύγεια στην ιστοσελίδα <https://diavgeia.gov.gr/search?query=ada:%22%CE%A8%CE%98%CE%99%CE%A9%CE%9E%CE%9A-%CE%911%CE%A8%22&page=0> 9-8/2016

³⁶ Ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α/7-6-2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (Πρόγραμμα Καλλικράτης)», άρθρο 267, παράγραφος 7 – Εγκύκλιος Εγκύκλιος 53/17-12-2012 (αρ.πρωτ. 47473) Υπουργείου Εσωτερικών «Εναρξη πλήρους λειτουργίας του Κεντρικού Κόμβου Διαλειτουργικότητας για την παροχή οικονομικών στοιχείων των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού και προαπαιτούμενες ενέργειες από αυτούς»

Αφορά τα οικονομικά στοιχεία που είναι υπόχρεοι οι δήμοι να αποστέλλουν στη βάση δεδομένων του Υπουργείου Εσωτερικών μέσω του κόμβου διαλειτουργικότητας. Αυτά είναι :

- Απολογιστικά στοιχεία εσόδων (Μηνιαία σωρευτικά από 1/1 μέχρι το μήνα αναφοράς)
- Απολογιστικά στοιχεία εξόδων (Μηνιαία σωρευτικά από 1/1 μέχρι το μήνα αναφοράς)
- Στοιχεία Ισοζυγίου Γενικού Καθολικού (Μηνιαία)
- Μηνιαία Στοιχεία Εγκυκλίου 2/61968/0094/17-9-2010 (Μηνιαία σωρευτικά από 1/1 μέχρι το μήνα αναφοράς)
- Στοιχεία Μητρώου Δεσμεύσεων (Μηνιαία σωρευτικά από 1/1 μέχρι το μήνα αναφοράς)
- Στοιχεία Πορείας Είσπραξης Εσόδων (Μηνιαία σωρευτικά από 1/1 μέχρι το μήνα αναφοράς)
- Στοιχεία Ενδοκυβερνητικών Συναλλαγών (Μηνιαία)
- Στοιχεία Μισθοδοσίας (Μηνιαία)
- Στοιχεία Προσωπικού (Μηνιαία)

Για την πληρότητα, την ορθότητα και την αξιοπιστία των οικονομικών στοιχείων υπεύθυνος είναι ο Προϊστάμενος των Οικονομικών Υπηρεσιών του Δήμου, ενώ για την τακτική και έγκαιρη διάθεση τους στον Κόμβο Διαλειτουργικότητας, υπεύθυνος είναι ο Προϊστάμενος των Οικονομικών Υπηρεσιών και ο Στατιστικός Ανταποκριτής του³⁷.

1.3.9 Τριμηνιαία απολογιστικά οικονομικά στοιχεία

Μετά τη λήξη κάθε τριμήνου και μέσα σε διάστημα τριάντα ημερών η Οικονομική Επιτροπή, έπειτα από εισήγηση του υπευθύνου των Οικονομικών Υπηρεσιών του Δήμου, υποβάλλει στο Δημοτικό Συμβούλιο έκθεση για τα αποτελέσματα εκτέλεσης

---

³⁷ Στατιστικός ανταποκριτής είναι ο υπάλληλος που έχει ορίσει ο Δήμος να αποστέλλει τα στατιστικά στοιχεία στον κόμβο διαλειτουργικότητας βάσει της εγκυκλίου του ΥΠ.ΕΣ 4/οικ.458/11-01-2011(ΑΔΑ:4Α9ΙΚ-Λ),

του προϋπολογισμού³⁸, κατά το χρονικό διάστημα από την αρχή του οικονομικού έτους έως το τέλος του συγκεκριμένου τριμήνου. Η τριμηνιαία έκθεση των αποτελεσμάτων εκτέλεσης³⁹ του προϋπολογισμού συντάσσεται σύμφωνα με τα Υποδείγματα 1 έως και 3 του υπ' αριθμ. πρωτ.: οικ.40038/9-9-2011 εγγράφου του ΥΠ.ΕΣ.(ΑΔΑ: 4Α89Ν-7ΤΞ) με θέμα : «Καθορισμός των στοιχείων τα οποία περιλαμβάνονται στην έκθεση αποτελεσμάτων εκτέλεσης του προϋπολογισμού των δήμων και περιφερειών ». Αν κατά το δεύτερο και τρίτο τρίμηνο κάθε έτους, διαπιστωθεί ότι έχουν εγγραφεί στον προϋπολογισμό υπερεκτιμημένα έσοδα ή έσοδα που εκτιμάται ότι δεν θα εισπραχθούν έως το τέλος της χρήσης, το Δημοτικό Συμβούλιο προβαίνει υποχρεωτικά σε αναμόρφωση του, με απόφασή του εντός δεκαπέντε ημερών από την υποβολή σε αυτό της έκθεσης από την Οικονομική Επιτροπή, μειώνοντας τα παραπάνω έσοδα, σύμφωνα με την εισήγησή της και αντιστοίχως το σκέλος των δαπανών, ώστε να μην καταστεί σε καμία περίπτωση ελλειμματικός ο προϋπολογισμός. Οι αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου μαζί με την τριμηνιαία έκθεση των αποτελεσμάτων εκτέλεσης του προϋπολογισμού αναρτώνται στην ιστοσελίδα του Δήμου και στο «Πρόγραμμα Διαύγεια» και υποβάλλονται στον Ελεγκτή Νομιμότητας καθώς στην οικεία υπηρεσία Επιτρόπου με τους σχετικούς Α.Δ.Α.⁴⁰

1.3.10 Ετήσιος απολογισμός οικονομικής διαχείρισης

---

³⁸ Ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α/7-6-2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (Πρόγραμμα Καλλικράτης)» άρθρο 266 παραγρ.9, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 39 ν. 4257/2014(ΦΕΚ 93/14.04.2014 τεύχος Α') «Επείγουσες ρυθμίσεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών», άρθρο 39 και σύμφωνα με την απόφαση οικ. 27161/4-7-2014 Υπουργείου Εσωτερικών με θέμα : «Εφαρμογή των διατάξεων των παρ. 9 του άρθρου 266 και 10 του άρθρου 268 του ν. 3852/2010»

³⁹ Υπόδειγμα Τριμηνιαίας έκθεσης εκτέλεσης προϋπολογισμού σε ιστοσελίδα <https://et.diauvegia.gov.gr/decision/view/%CE%A9%CE%A53%CE%9B%CE%A9%CE%9A%CE%A5-%CE%97%CE%9B%CE%97> 9-8-2016

⁴⁰ Αριθμοί Διαδικτυακής Ανάρτησης

Ο ετήσιος απολογισμός οικονομικής διαχείρισης⁴¹ μπορεί να περιγραφεί ως ένας ενιαίος λογαριασμός επεικόνισης των πραγματοποιηθέντων εσόδων και εξόδων του Δήμου.

Ο Προϊστάμενος της ταμειακής υπηρεσίας του Δήμου έως το τέλος Μαΐου υποβάλλει στην Οικονομική Επιτροπή⁴², δια μέσου του δημάρχου, τον απολογισμό⁴³ της οικονομικής διαχείρισης του έτους που έληξε για προέλεγχο. Αυτή μέχρι το τέλος Ιουλίου τον προελέγχει και εντός πέντε ημερών από την λήψη της απόφασής της τον υποβάλλει στο Δημοτικό Συμβούλιο για έγκριση. Αυτό το αργότερο εντός δύο μηνών (έως 5 Οκτωβρίου) τον εγκρίνει και διατυπώνει τις παρατηρήσεις του. Μέσα σε ένα μήνα (έως 5 Νοεμβρίου) τον υποβάλλει, μαζί με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, στο Ελεγκτικό Συνέδριο. Συνοπτική κατάσταση του δημοσιεύεται σε μια τουλάχιστον ημερήσια ή εβδομαδιαία τοπική εφημερίδα, και αν δεν υπάρχει τέτοια, σε εφημερίδα που εκδίδεται στα όρια του νομού που εδρεύει ο Δήμος.

Ο απολογισμός αναφέρεται στο παρελθόν, απεικονίζει τη διαχείριση του προϋπολογισμού που εκτελέστηκε και μπορεί να είναι ακριβής σε αντίθεση με τον προϋπολογισμό που περιέχει προβλέψεις, αφορά το μέλλον και σχεδόν πάντα δεν μπορεί να είναι απόλυτα ακριβής.

1.3.11 Διπλογραφικό λογιστικό σύστημα

Το Διπλογραφικό Λογιστικό Σύστημα είναι μία μέθοδος καταγραφής των μεταβολών που επιφέρουν τα λογιστικά γεγονότα στην περιουσία του Δήμου κινώντας δύο τουλάχιστον λογαριασμούς, εκ των οποίων ο ένας χρεώνεται και ο

---

⁴¹ Ο Ταμειακός απολογισμός περιλαμβάνει στο σκέλος των εσόδων στοιχεία: αρχικά προϋπολογισθέντα, προϋπολογισθέντα όπως διαμορφώθηκαν με τις αναμορφώσεις, βεβαιωθέντα, διαγραφέντα, εισπραχθέντα, εισπρακτέα υπόλοιπα, ενώ στο σκέλος των εξόδων στοιχεία: αρχικά προϋπολογισθέντα, προϋπολογισθέντα όπως διαμορφώθηκαν με τις αναμορφώσεις, τιμολογηθέντα, ενταλθέντα, πληρωθέντα, πληρωτέα υπόλοιπα, αδιάθετες πιστώσεις, υπερβάσεις.

⁴² Ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α/7-6-2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (Πρόγραμμα Καλλικράτης)», άρθρο 72, παραγρ.γ

⁴³ Ν.3463/2006 (ΦΕΚ 114/8-6-2006, τεύχος Α΄), «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας», άρθρο 163

άλλος πιστώνεται. Η διπλή αυτή εγγραφή βοηθάει σε αποτελεσματικότερο έλεγχο των οικονομικών γεγονότων του Δήμου και παρέχει απεριόριστες δυνατότητες οικονομικών πληροφοριών στους ασκούντες τη Διοίκηση του σε αντίθεση με το απλογραφικό λογιστικό σύστημα που απεικονίζει μόνο τις εισπράξεις και πληρωμές του. Για παράδειγμα η καταβολή μετρητών σε προμηθευτή με την διπλογραφική μέθοδο μειώνει ισόποσα τα χρηματικά διαθέσιμα του Δήμου και ταυτόχρονα μειώνει τις υποχρεώσεις του προς τον προμηθευτή, ενώ με την απλογραφική μέθοδο απεικονίζει την πληρωμή ως έξοδο ενταλματοποιημένο και εξωφλημένο.

Οι νέες απαιτήσεις στους ΟΤΑ και οι ανάγκες που δημιουργήθηκαν τους ώθησαν σε μια πιο ολοκληρωμένη μέθοδο λογιστικής απεικόνισης και πληροφόρησης. Έτσι με το Π.Δ. 315/1999 εφαρμόστηκε η διπλογραφική λογιστική μέθοδος προκειμένου η οικονομική τους διαχείριση να παρακολουθείται ορθότερα και να καθίσταται αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη. Το Δημόσιο λογιστικό ενισχύθηκε με το σύστημα της διπλογραφίας από το 1999, αλλά η πλειοψηφία των Δήμων το εφάρμοσε από το 2004.

Με το διπλογραφικό σύστημα η αποτελεσματική διαχείριση των δημόσιων πόρων και η άντληση πληροφοριών, μέσω των οικονομικών καταστάσεων, των αριθμοδεικτών και των ειδικών παραγόμενων εκτυπώσεων από τα καταχωρημένα πρωτογενή στοιχεία, περιορίζουν τα περιθώρια κακοδιαχείρισης και διαφθοράς στους ΟΤΑ. Έχει διαπιστωθεί στην πράξη ότι το διπλογραφικό σύστημα σε κάθε Δήμο :

- απεικονίζει περιουσιακή κατάσταση του,
- αποτυπώνει την πραγματική οικονομική κατάσταση του,
- διασφαλίζει μια υπεύθυνη και τακτοποιημένη δημοσιονομική διαχείριση και εποπτεία,
- προσφέρει αυξημένες δυνατότητες άντλησης και διασταύρωσης οικονομικών πληροφοριών με αξιόπιστο τρόπο,
- συμβάλλει στην αύξηση της παραγωγικότητας και στην οικονομική ανάπτυξη του.

1.3.12 Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις

Σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα⁴⁴, ανάλογα με το μέγεθος του κάθε Δήμου οι οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν :

- τον Ισολογισμό
- την Κατάσταση Αποτελεσμάτων χρήσης
- την Κατάσταση Ταμειακών Ροών (μόνο οι μεγάλοι Δήμοι⁴⁵)
- την Κατάσταση Ιδίων Κεφαλαίων (μόνο οι μεσαίοι ⁴⁶ και μεγάλοι Δήμοι)
- το Προσάρτημα

Ο **Ισολογισμός** απεικονίζει την χρηματοοικονομική κατάσταση του Δήμου και συγκεκριμένα τα μέσα που κατέχει για τις προσφερόμενες υπηρεσίες στους δημότες του (Ενεργητικό σκέλος Ισολογισμού) καθώς και τις πηγές χρηματοδότησης για την παροχή τους (Παθητικό σκέλος Ισολογισμού) σε δεδομένη χρονική στιγμή.

Η **Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης** εμφανίζει το αποτέλεσμα (πλεόνασμα ή έλλειμμα) του Δήμου ως τη διαφορά μεταξύ των εσόδων και εξόδων του σε δεδομένη χρονική στιγμή.

Η **Κατάσταση Ταμειακών Ροών** εμφανίζει τις εισπράξεις και πληρωμές της περιόδου που αφορά η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης.

Η **Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων** που εμφανίζει τις μεταβολές στα ίδια κεφάλαια μιας επιχείρησης μεταξύ δύο Ισολογισμών.

Στο **Προσάρτημα** παρουσιάζονται πληροφορίες που αφορούν κυρίως τις παραδοχές που έγιναν και τις μεθόδους που ακολουθήθηκαν για την κατάρτιση των άλλων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

---

⁴⁴ Ν.4308/2014 (ΦΕΚ 251/24.11.2014 τεύχος Α') «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις», άρθρα 2,16

⁴⁵ Μεγάλοι Δήμοι είναι οι Δήμοι που κατά την ημερομηνία κλεισίματος του Ισολογισμού τους υπερβαίνουν τα όρια δύο τουλάχιστον από τα ακόλουθα τρία κριτήρια:

α) Σύνολο Ενεργητικού: 20.000.000 ευρώ. β) Καθαρό ύψος κύκλου εργασιών: 40.000.000 ευρώ. γ) Μέσος όρος απασχολουμένων κατά τη διάρκεια της περιόδου: 250 άτομα.

⁴⁶ Μεσαίοι Δήμοι είναι οι Δήμοι που κατά την ημερομηνία κλεισίματος του Ισολογισμού τους δεν υπερβαίνουν τα όρια δύο τουλάχιστον από τα ακόλουθα τρία κριτήρια:

α) Σύνολο Ενεργητικού: 20.000.000 ευρώ. β) Καθαρό ύψος κύκλου εργασιών: 40.000.000 ευρώ. γ) Μέσος όρος απασχολουμένων κατά τη διάρκεια της περιόδου: 250 άτομα.

1.3.13 Αναλυτική λογιστική

Η Αναλυτική Λογιστική είναι ένα εργαλείο οικονομικής πληροφόρησης της Διοίκησης των Δήμων που λειτουργεί συμπληρωματικά με την Γενική Λογιστική, διαμέσου της διπλογραφίας των λογιστικών γεγονότων, και μπορεί να χαρακτηριστεί ως προέκταση της Διοικητικής Λογιστικής⁴⁷. Με το άρθρο 3 του Π.Δ.315/1999 εφαρμόζεται υποχρεωτικά από του Δήμους που έχουν πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων ή έσοδα άνω των τριών εκατομμυρίων ευρώ ετησίως και προαιρετικά από τους λοιπούς. Με την ορθή και ουσιαστική τήρηση της Αναλυτικής Λογιστικής κάθε ΟΤΑ μπορεί να επιτύχει :

- ορθό κοστολογικό προσδιορισμό των έργων και των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες ώστε να τους προσφέρει την μεγαλύτερη δυνατή ικανοποίηση με το μικρότερο δυνατό κόστος,
- συσχέτιση κόστους και εσόδου δίνοντας πληροφορίες για το νεκρό σημείο⁴⁸ κάθε υπηρεσίας ή έργου προς τους δημότες,
- ανάλυση του κόστους σε σταθερό⁴⁹ και μεταβλητό⁵⁰ ανά κέντρο κόστους υπηρεσιών και τμημάτων της οργανωτικής δομής του,
- σύγκριση στοιχείων κόστους ομοειδών υπηρεσιών των ΟΤΑ ανά Περιφέρεια παρέχοντας στο Υπουργείο Εσωτερικών αξιόπιστες πληροφορίες χρήσιμες για την ορθολογικότερη κατανομή των πόρων προς αυτόν,
- λήψη αξιόλογων κοστολογικών πληροφοριών βραχυχρόνια, ανά μήνα, εξάμηνο, εννεάμηνο, ώστε να γίνονται συγκρίσεις και να λαμβάνονται έγκαιρα κατάλληλα μέτρα ανασχεδιασμού,
- εξαγωγή χρήσιμων αριθμοδεικτών⁵¹ επενδυτικού και λειτουργικού χαρακτήρα για λήψη στρατηγικών αποφάσεων ανάπτυξης ή επιβίωσης του.

---

⁴⁷ Η Διοικητική Λογιστική είναι ο κλάδος της λογιστικής που αναλύει δεδομένα χρηματοοικονομικού ή μη χαρακτήρα βοηθώντας τα διοικητικά στελέχη των οικονομικών μονάδων να επιτύχουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα των στόχων τους εξασφαλίζοντας την ορθολογικότερη χρήση των διαθέσιμων πόρων τους.

⁴⁸ Το νεκρό σημείο είναι το ποσό των εσόδων (τζίρος) που καλύπτει τις σταθερές και μεταβλητές δαπάνες μιας οντότητας χωρίς να πραγματοποιεί κέρδος ή ζημιά.

⁴⁹ Το σταθερό κόστος δεν μεταβάλλεται με την μεταβολή του τζίρου (π.χ. ενοίκια, αποσβέσεις, ασφάλιστρα, τακτικές μηνιαίες αποδοχές κλπ).

⁵⁰ Το μεταβλητό κόστος μεταβάλλεται με την μεταβολή του τζίρου (π.χ. υπερωρίες, άυλες, κλπ)

1.4 Πόροι και δαπάνες ΟΤΑ

1.4.1 Πηγές εσόδων των Δήμων

Οι πόροι των ΟΤΑ μπορούν να ταξινομηθούν, βάση της πηγής προέλευσής τους, σε τρεις κατηγορίες :

- Ίδια έσοδα που προέρχονται από θεσμοθετημένους πόρους (φόροι, τέλη, δικαιώματα, εισφορές), δυνητική φορολογία και την ακίνητη περιουσία τους.
- Επιχορηγήσεις.
- Δανεισμό.

Μια άλλη διάκρισή τους, σύμφωνα με την περιοδικότητά τους, είναι σε τακτικά και έκτακτα.

Η νομοθεσία που διέπει τα έσοδα των Δήμων βασίζεται στο Βασιλικό Διάταγμα 24.9/20.10.1958, όπως συμπληρώθηκε από το Νομοθετικό Διάταγμα 318/1969 καθώς και από τον Νόμο 1080/1980 και τον Νόμο 1828/1989. Μέχρι σήμερα όμως δεν έχει γίνει κωδικοποίηση τους προκειμένου να διευκολυνθεί το έργο των ταμειακών υπηρεσιών από την υφιστάμενη πολυνομοθεσία, παρόλο που είχε προβλεφθεί από το 1995 η έκδοση σχετικού Προεδρικού Διατάγματος⁵². **Προγραμματισμός και προτεραιότητες δαπανών Δήμων**

1.4.2. Προγραμματισμός και προτεραιότητες δαπανών Δήμων

Κάθε Δήμος κατά τον προγραμματισμό των ετήσιων δαπανών του πρέπει να θέτει τις κάτωθι προτεραιότητες :

- **Υποχρεωτικές δαπάνες**⁵³, όπως καθορίζονται με την παρ. 1 του άρθρου 158 του Ν.3463/2006, όπως αυτή συμπληρώθηκε με την παρ.3 του άρθρου 23 του

---

⁵¹ Οι αριθμοδείκτες προσδιορίζονται από το πηλίκο συγκεκριμένων αριθμητικών μεγεθών των οικονομικών καταστάσεων μιας οντότητας παρέχοντας χρήσιμες πληροφορίες γι αυτήν και βοηθούν στην ανάπτυξη της με τη λήψη στρατηγικών αποφάσεων.

⁵² Ν. 2307/1995 (ΦΕΚ 113/15.06.1995 τεύχος Α΄) «Προσαρμογή νομοθεσίας αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών στις διατάξεις για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις», άρθρο 14, παραγρ.9

⁵³ Πίνακας υποχρεωτικών δαπανών στο Παράρτημα Β

N.3536/07, την παρ.5 του άρθρου 49 του Ν.3943/2011 και την παρ. 6 του άρθρου 2 του Ν.4038/2012.

- **Συνεχιζόμενες δαπάνες**, που αναλήφθηκαν και δεν εκτελέστηκαν το προηγούμενο οικονομικό έτος, δεσμεύονται με το ανεξόφλητο μέρος των πιστώσεών τους. Νέες υποχρεώσεις αναλαμβάνονται σε βάρος του εναπομένοντος υπολοίπου μετά τις κατά τα ανωτέρω δεσμεύσεις πιστώσεων σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 4 του ΠΔ 113/2010 και το άρθρο 66 παρ. 7 του Ν.4270/2014.
- **Πολυετείς δαπάνες** που έχουν αναληφθεί τα προηγούμενα οικονομικά έτη, αλλά βαρύνουν είτε τμηματικά είτε εξολοκλήρου τα επόμενα, εγγράφονται κατά προτεραιότητα με το ποσό που αφορούν το συγκεκριμένο έτος ως άρθρο 5 παρ. 2 του ΠΔ 113/2010.
- **Νέες δαπάνες**

Όσον αφορά τις πληρωμές των δαπανών προηγούνται οι **Οφειλές Παρελθόντων Οικονομικών Ετών** που εκκαθαρίζονται με ιεραρχημένο τρόπο το επόμενο έτος ως περιπτ. ε΄ της παρ. 3 του άρθρου 22Α του Ν.2362/1995 όπως προστέθηκε με το άρθρο 23 του Ν.3871/2010, περιπτ.ε της παρ. 3 του άρθρου 68 του Ν.4270/2014.

1.4.3 Ταμειακές ροές Δήμων

Οι ταμειακές ροές των Δήμων παρέχουν πληροφορίες για την οικονομική τους κατάσταση, τη ρευστότητα και την πορεία ανάπτυξής τους. Μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις κατηγορίες ανά δραστηριότητα. Αυτές είναι :

- Ταμειακές ροές από επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Η ρευστότητα των ΟΤΑ προέρχεται από τις εισπράξεις των τακτικών, εκτάκτων και λοιπών εσόδων τους αφαιρουμένων των πληρωμών τους σε προμηθευτές, εργολάβους, εργαζομένους και λοιπούς τρίτους. Προκύπτουν από ανάλυση των στοιχείων της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης, του κυκλοφοριακού ενεργητικού και των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων τους. Τα χρηματικά διαθέσιμα που προκύπτουν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για νέες επενδύσεις, που θα αποφέρουν νέες πηγές εσόδων, ή αποπληρωμή τυχόν δανείων χωρίς να απαιτείται χρηματοδότηση από εξωτερικές πηγές.

➤ Ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες.

Γίνεται πρόβλεψη μελλοντικών εσόδων και ρευστότητας από δαπάνες που μπορούν να πραγματοποιηθούν για επενδύσεις, αφού μελετηθούν στοιχεία από το πάγιο ενεργητικό των ΟΤΑ. Τέτοιου είδους επενδύσεις μπορεί να είναι η κατασκευή ενός νέου έργου υποδομής που θα αποφέρει νέα έσοδα σ' αυτούς από την προσέλκυση νέων κατοίκων στην περιοχή λόγω αναβάθμισής της ή αγορά καινούργιων απορριμματοφόρων που θα μειώσει αισθητά τις δαπάνες από την συντήρηση των παλιών εξοικονομώντας τους πόρους.

➤ Ταμειακές ροές από χρηματοοικονομικές δραστηριότητες.

Προκύπτουν από την ανάλυση στοιχείων των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων των ΟΤΑ, όπως εισροές από δάνεια και εκροές από αποπληρωμές δανείων ή δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης, καθώς και από την καθαρή τους θέση.

1.5 Κριτική αποτίμηση των θεσμοθετημένων εργαλείων οικονομικού προγραμματισμού

Τα θεσμοθετημένα εργαλεία οικονομικού προγραμματισμού των ΟΤΑ απεικονίζουν το όραμα, την πολιτική και την διαχείρισή των πόρων τους (Προϋπολογισμός, Τεχνικό πρόγραμμα, Ανταποδοτικά τέλη, Επιχειρησιακό πρόγραμμα). Γίνονται όσο μπορούν πιο δίκαια (Μητρώο δεσμεύσεων) και υποστηρίζουν την διαφάνεια με την δημοσιοποίησή τους. Δίνουν την εικόνα των πεπραγμένων τους στους κρατικούς φορείς και στους πολίτες (Μηνιαία απολογιστικά στοιχεία σε διαύγεια, Μηνιαία στατιστικά στοιχεία σε κόμβο διαλειτουργικότητας, Τριμηνιαία απολογιστικά οικονομικά στοιχεία, Ετήσιος απολογισμός οικονομικής διαχείρισης), αλλά και κάποιες δυνατότητες λήψης έγκαιρων αποφάσεων με την κατάλληλη επεξεργασία και άντληση πληροφοριών των οικονομικών τους καταστάσεων και την τήρηση της αναλυτικής λογιστικής.

Το διπλογραφικό είναι σταθμός στην πορεία των ΟΤΑ. Νομοθετήθηκε για να καλύψει τις αδυναμίες του απλογραφικού με την τήρηση της Γενικής και Αναλυτικής Λογιστικής. Παράλληλα με την παρακολούθηση των εσόδων και δαπανών μπορούν

να δοθούν πληροφορίες για την περιουσιακή κατάσταση, τις υποχρεώσεις, τις απαιτήσεις, το κόστος των υπηρεσιών και την απόδοση των δημοτικών έργων. Ακόμα μπορεί να διαμορφώσει το ταμιακό πρόγραμμα ροών τους με τέτοιο τρόπο που να μπορεί η διοίκηση τους να προγραμματίσει τις επενδύσεις που θα προγραμματίσει μελλοντικά. Καλές οι δυνατότητες, αλλά σε τι βαθμό είναι εφικτές και υλοποιήσιμες το 2016 από τους ΟΤΑ ; Η σύνταξη των καταστάσεων αυτών δίνει ετησίως και στην καλύτερη περίπτωση μηνιαία κάποια πληροφόρηση σύμφωνα με τον τρόπο χρησιμοποίησης τους από τον κάθε Δήμο.

Οι καταστάσεις ταμειακών ροών είναι ένα καλό εργαλείο πληροφόρησης των ταμειακών διαθεσίμων, των μεταβολών της καθαρής περιουσίας και των χρηματοοικονομικών στοιχείων των Δήμων. Αυτές όμως εμφανίζουν τις πηγές και τις χρήσεις κεφαλαίων βασιζόμενες σε ιστορικά γεγονότα. Για παράδειγμα δείχνουν τις αγορές παγίων χωρίς να δίνουν εικόνα για το αν η δαπάνη αυτή ήταν αναγκαία και επωφελής για τον Δήμο. Ομοίως εμφανίζουν τις μεταβολές στην εισροή κεφαλαίων του, αλλά δεν εξηγούν αν εάν αυτές ήταν αναγκαίες για τον στόχο του ή αν η άντλησή τους έγινε με τον πιο συμφέροντα τρόπο.

Καλή η προσπάθεια με την σύνταξη του πενταετούς επιχειρησιακού προγράμματος, όπου παρουσιάζεται αναλυτικά το όραμα και οι προσδοκίες της εκάστοτε δημοτικής αρχής. Είναι όμως ένα πραγματικό εργαλείο οικονομικού προγραμματισμού ; Σε αυτό απεικονίζεται η ιδεατή εικόνα του κάθε Δήμου και οι πολιτικές της δημοτικής αρχής. Τις περισσότερες φορές παραμένει ένα « ευχολόγιο » οικονομικής ανάπτυξης του τόπου.

Ο στρατηγικός οικονομικός προγραμματισμός αναφέρεται σε ένα σύνολο διαδικασιών και εργαλείων τα οποία :

- Αξιοποιούν τα ιστορικά δεδομένα της οικονομικής διαχείρισης ώστε να προσδιορίζουν την υπάρχουσα οικονομική δυνατότητα και να την προβάλουν στο μέλλον μέσω των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων απαιτήσεων και υποχρεώσεων.

- Ενσωματώνουν σενάρια (υποθέσεις) και προβάλουν τις επιπτώσεις τους, θετικές ή αρνητικές, στη διαμόρφωση της οικονομικής δυνατότητας του φορέα.
- Συνδέουν την οικονομική δυνατότητα του φορέα ως έχει ή ως δύναται να διαμορφωθεί με την επίτευξη των στόχων του, συμπεριλαμβανομένων των σταδίων προετοιμασίας της υλοποίησης ή και της διεκδίκησης.

Ο οικονομικός προγραμματισμός των ΟΤΑ, όπως υλοποιείται με τα προαναφερθέντα εργαλεία, είναι ένας μύθος που προσπαθεί να δώσει μια θετική εικόνα. Πολλές φορές όμως οδηγεί σε οικονομικά αδιέξοδα που ενισχύονται από την οικονομική κρίση που διέρχεται η χώρα μας. Οι « κόκκινοι » δήμοι και οι εξυγιάνσεις τους είναι η μόνη πραγματικότητα μέχρι στιγμής. Δεν πρέπει να συνεχιστεί όμως. Πρέπει να δοθεί ένα τέλος όσο επώδυνο και αν είναι αυτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Αδυναμίες – Προβλήματα Οικονομικού προγραμματισμού

2.1 Γενικά

Η αποστολή κάθε ΟΤΑ είναι η παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες του και η αξιοποίηση της περιοχής του ώστε να γίνει θελκτική συμβάλλοντας στη βιώσιμη πορεία του. Διερευνώντας το εσωτερικό και εξωτερικό του περιβάλλον εντοπίζονται οι ανάγκες και τα προβλήματά του και καταστρώνονται τα στρατηγικά του σχέδια βάσει του οράματος της διοίκησης του. Για να είναι εφικτά και υλοποιήσιμα αποτυπώνονται μέσω του μεσοπρόθεσμου και βραχυπρόθεσμου προγραμματισμού του.

Η εκπόνησή του πενταετούς επιχειρησιακού προγράμματος είναι μια ουσιαστική προσπάθεια καταγραφής της υφιστάμενης κατάστασης του Δήμου προκειμένου να διατυπωθεί το όραμα της δημοτικής αρχής και να οργανωθούν τα βήματα, οι διαδικασίες και οι συνεργασίες ώστε να φτάσει κανείς από την υπάρχουσα στην επιθυμητή κατάσταση που μπορεί να είναι :

- η προστασία και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος της περιοχής,
- η διασφάλιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων,
- η βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας των κατοίκων,
- η βελτίωση της τοπικής οικονομίας και της απασχόλησης,
- η εσωτερική ανάπτυξη του Δήμου ως οργανισμού.

Κινητήρια δύναμη για την επίτευξη των στόχων του Δήμου είναι η βελτίωση της οικονομικής του κατάστασης. Αυτή μπορεί να επιτευχθεί μέσω :

- του μεσοπρόθεσμου και βραχυπρόθεσμου οικονομικού προγραμματισμού,
- της παρακολούθησης του κόστους των παρεχόμενων υπηρεσιών και

- της ορθολογικότερης οικονομικής διαχείρισης.

Ο μεσοπρόθεσμος οικονομικός προγραμματισμός του Δήμου αποτυπώνεται στο πενταετές επιχειρησιακό του πρόγραμμα, ενώ ο βραχυπρόθεσμος στον ετήσιο προϋπολογισμό και στο τεχνικό του πρόγραμμα. Τι πραγματικά σημαίνει όμως « οικονομικός προγραμματισμός » ; Είναι η αποτύπωση μόνο των εσόδων και δαπανών βάσει κάποιων κρατικών οδηγιών και της κείμενης νομοθεσίας ;

Η οικονομική ύφεση που διέρχεται η χώρα μας σε συνδυασμό με την διαρκή μείωση των κρατικών επιχορηγήσεων και την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ, καθιστούν επιτακτική την ανάγκη εξεύρεσης πόρων από αυτούς. Η οικονομική ευημερία τους, προκειμένου να πραγματοποιήσουν την αποστολή τους, έχει να κάνει πρωτίστως με την εύρεση τρόπων για αύξηση των εσόδων τους και μείωση των δαπανών τους και ιδιαίτερα των ανελαστικών. Η εύστοχη πρόβλεψη αυτών μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη συλλογή αξιόπιστων πληροφοριών, με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων των οικονομικών εργαλείων (Οικονομικές καταστάσεις, αριθμοδείκτες, κλπ) και των εργαλείων πληροφορικής. Ο οικονομικός προγραμματισμός λοιπόν θα πρέπει να στηρίζεται σε πέντε άξονες. Αυτοί είναι :

- Αξιόπιστες πληροφορίες
- Αξιοποίηση οικονομικών εργαλείων
- Αξιοποίηση εργαλείων πληροφορικής
- Μείωση δαπανών
- Εξεύρεση πόρων

2.2 Σημασία του οικονομικού προγραμματισμού για την ανάπτυξη των ΟΤΑ σήμερα. Μύθος ή πραγματικότητα

2.2.1 Διατύπωση του προβλήματος

Ο οικονομικός προγραμματισμός των ΟΤΑ είναι η αρχή και το τέλος για την πορεία της ανάπτυξής τους. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάστηκαν τα θεσμοθετημένα

εργαλεία του οικονομικού προγραμματισμού, της οικονομικής διαχείρισης και της οικονομικής πληροφόρησης. Αυτά είναι :

- Προϋπολογισμός,
- Τεχνικό πρόγραμμα,
- Ανταποδοτικά τέλη,
- Επιχειρησιακό πρόγραμμα,
- Ολοκληρωμένο πλαίσιο δράσης,
- Μητρώο δεσμεύσεων,
- Μηνιαία απολογιστικά στοιχεία σε διαύγεια,
- Μηνιαία στατιστικά στοιχεία σε κόμβο διαλειτουργικότητας,
- Τριμηνιαία απολογιστικά οικονομικά στοιχεία,
- Ετήσιος απολογισμός οικονομικής διαχείρισης,
- Διπλογραφικό λογιστικό σύστημα,
- Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις,
- Αναλυτική λογιστική

Το βασικό εργαλείο του οικονομικού προγραμματισμού είναι ο προϋπολογισμός, ο οποίος συνδυαστικά με τα υπόλοιπα μπορεί να δώσει μια σχετικά καλή εικόνα για την πορεία του. Παρόλα αυτά παρουσιάστηκαν πολλές περιπτώσεις υπερχρεωμένων δήμων για τους οποίους έχουν ληφθεί από το Κράτος μέτρα εξυγίανσης. Κλασσική περίπτωση των «κόκκινων δήμων» είναι η διόγκωση των υποχρεώσεων τους από κατάρτιση μη ρεαλιστικών προϋπολογισμών με την εγγραφή «πλασματικών» εσόδων και την έλλειψη ταμειακής ρευστότητας.

Τα τελευταία χρόνια με την ισχύουσα νομοθεσία η κατάρτισή τους έγινε πιο ρεαλιστική και η εκτέλεσή τους πιο αυστηρή και ελεγχόμενη. Ακόμη ενισχύθηκε η διαφάνεια σε κάθε φάση υλοποίησής του. Το θετικό βήμα που έγινε στην κατάρτιση πιο ρεαλιστικών προϋπολογισμών ήταν ο περιορισμός που τέθηκε στην εγγραφή των εσόδων. Όσον αφορά τα τακτικά έσοδα, τα έκτακτα έσοδα και τα πρωτοβιβαιωμένα στη χρήση έσοδα παρελθόντων ετών μπορεί να εγγραφεί το εισπραχθέν ποσό του προηγούμενου έτους από την κατάρτιση του προϋπολογισμού προσαυξημένο με το ποσό της θετικής διαφοράς της περιόδου του τρέχοντος έτους και το αντίστοιχου του

προηγούμενου⁵⁴. Το ίδιο ισχύει και για απαιτήσεις (βεβαιωθέντα έσοδα)⁵⁵ που προέκυψαν κατά τα Προηγούμενα Οικονομικά Έτη (ΠΟΕ). Το ποσό που είναι ήδη βεβαιωμένο και υπολείπεται μετά την ανωτέρω μεθοδολογία πρόβλεψης εγγράφεται στο σκέλος των δαπανών στις «Προβλέψεις μη είσπραξης εισπρακτέων υπολοίπων βεβαιωμένων κατά τα Π.Ο.Ε. εντός του οικονομικού έτους». Έτσι αποφεύγεται η εγγραφή και υλοποίηση δαπανών που θα καταλήξουν σε απλήρωτες υποχρεώσεις λόγω της μη είσπραξιμότητας των βεβαιωμένων εσόδων.

Με τον τρόπο αυτό οι προϋπολογισμοί είναι πιο ρεαλιστικοί και ασφαλείς για τους Δήμους αλλά δημιουργούν άλλα προβλήματα. Η εγγραφή μειωμένων πόρων οδηγεί σε εγγραφή μειωμένων δαπανών που μπορεί να είναι επενδυτικές ή λοιπές δαπάνες για την επίτευξη του σκοπού τους. Σε κάποιες περιπτώσεις η ανωτέρω μεθοδολογία μπορεί να οδηγήσει κάποιους Δήμους μόνο στην υλοποίηση των ανελαστικών δαπανών τους. Προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός και το όραμα τους θα πρέπει να περιμένουν μήπως μπορέσουν και πάρουν κάποια επιχορήγηση. Το «τραίνο» όμως μπορεί να χαθεί και μαζί με αυτό και ο λόγος ύπαρξης τους. Τα αποτελέσματα μπορεί να είναι υποβαθμισμένη περιοχή με έντονα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα και απρόθυμους υπαλλήλους να επιλύσουν τα προβλήματα των κατοίκων τους.

Με δεδομένο ότι ο ορθά δομημένος και στρατηγικός οικονομικός προγραμματισμός είναι θεμελιώδες εργαλείο για την ανάπτυξη των ΟΤΑ εξετάζουμε αν αυτό που χρησιμοποιείται σήμερα ως οικονομικός προγραμματισμός, όπως προαναφέραμε τα εργαλεία νομοθετικού πλαισίου, είναι μύθος ή πραγματικότητα. Άποψή μας είναι ότι αυτή τη στιγμή είναι μύθος, αλλά μπορεί να γίνει και πραγματικότητα.

Ο Οικονομικός προγραμματισμός χωρίς προϋποθέσεις ταμειακής ρευστότητας είναι βάρκα χωρίς κουπιά, που όταν χαλάσει η μηχανή της δεν μπορεί να βρει τον

---

⁵⁴ Βλέπε ΚΥΑ οικ. 23976/22.07.2016 (ΦΕΚ 2311/26.07.2016 τεύχος Β') «Παροχή οδηγιών για την κατάρτιση του προϋπολογισμού των Δήμων, οικονομικού έτους 2017 - τροποποίηση της υπ' αριθμ. 7028/2004 (Β' 253) απόφασης», άρθρο 3, Β1

⁵⁵ Βλέπε ΚΥΑ οικ. 23976/22.07.2016 (ΦΕΚ 2311/26.07.2016 τεύχος Β') «Παροχή οδηγιών για την κατάρτιση του προϋπολογισμού των Δήμων, οικονομικού έτους 2017 - τροποποίηση της υπ' αριθμ. 7028/2004 (Β' 253) απόφασης», άρθρο 3, Β2

επιθυμητό δρόμο, παρά θα οδηγείται από τα κύματα και τον αέρα. Αυτός δεν παρέχει στους ΟΤΑ τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη παρά μόνο τους βοηθάει στην αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης με τα θεσμοθετημένα εργαλεία που πολλές φορές δεν αξιοποιούνται όπως και όποτε πρέπει. Ο Οικονομικός προγραμματισμός είναι ένας μύθος για την ανάπτυξη των ΟΤΑ, αλλά μπορεί να γίνει και πραγματικότητα με την αξιοποίηση των οικονομικών εργαλείων, της τεχνολογίας, την «εκμετάλλευση» των ευκαιριών που παρουσιάζονται (χρηματοδοτικά εργαλεία, συνεργασίες με επιχειρήσεις ιδιωτικού τομέα, αξιοποίηση ακίνητης περιουσίας, κλπ) και την αποφυγή απειλών (κοινωνικά προβλήματα, ανεργία κλπ).

Ο πυρήνας του πραγματικού προβλήματος εντοπίζεται στους ολόενα και μειωμένους πόρους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης από την Κεντρική εξουσία, στην αδυναμία ενίσχυσης των ίδιων πόρων της και στην διόγκωση των δαπανών της εξαιτίας της οικονομικής ύφεσης και των κοινωνικών προβλημάτων που επιφέρει αυτή. Το πρόβλημα ενισχύεται από τις πολλαπλές αρμοδιότητες που της δίνονται απλόχερα από το Κράτος, χωρίς να υπάρχει η κατάλληλη υποδομή για την άσκηση τους (π.χ. εξειδικευμένο προσωπικό, αδυναμία εξεύρεσης πόρων κλπ), αλλά και χωρίς να συνοδεύονται από τους αντίστοιχους πόρους. Η αυτοδυναμία που της παρέχεται απλόχερα από αυτό μπορεί να γίνει ο «δήμιος» της και να την οδηγήσει στην κρεμάλα.

2.2.2 SWOT ανάλυση⁵⁶

Προκειμένου οι ΟΤΑ να υλοποιήσουν το όραμα και να διεκπεραιώσουν την αποστολή τους προγραμματίζουν ενέργειες και δράσεις μέσω του οικονομικού προγραμματισμού τους, συντελώντας στην οικονομική ευημερία τόσο τη δική τους όσο και των πολιτών τους. Αξιοποιώντας κάθε εργαλείο (οικονομικό, πληροφορικής) που διαθέτουν και κάθε πληροφορία μπορούν να προγραμματίσουν τα οικονομικά τους ρεαλιστικά και αποτελεσματικά. Η SWOT ανάλυση είναι μια μεθοδολογία που

---

⁵⁶SWOT ανάλυση : Είναι ένα εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού που αναλύει το εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον μιας οντότητας. Στο εσωτερικό περιβάλλον εντοπίζονται τα δυνατά (Strengths) και αδύνατα (Weaknesses) σημεία της, ενώ στο εξωτερικό περιβάλλον εντοπίζονται οι ευκαιρίες (Opportunities) και απειλές (Threats) που παρουσιάζονται (πηγή : https://el.wikipedia.org/wiki/Ανάλυση_SWOT_31.7.2016)

μπορεί να συντελέσει σε αυτήν την προσπάθειά τους. Παρατίθεται κάτωθι μια ενδεικτική SWOT ανάλυση για τους ΟΤΑ για τον οικονομικό προγραμματισμό τους.

<p><u>Λυσιτά σημεία</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Διαρκής ενημέρωση προσωπικού μέσω σεμιναρίων, ημερίδων, κλπ • Διαύγεια • Διαβούλευση Δημοτικής αρχής - Πολιτών • Διπλογραφικό • Αναλυτική Λογιστική • Ανάλυση χρηματοοικονομικών με τη βοήθεια αριθμοδεικτών • Ταμειακές ροές 	<p><u>Αδύνατα σημεία</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Κακή συνεργασία μεταξύ των τμημάτων • Έλλειψη συνεργασίας μεταξύ φορέων του Δημοσίου για άντληση πληροφοριών • Έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού • Ελλιπείς γνώσεις στελεχών σε θέσεις ευθύνης • Έλλειψη συστήματος εσωτερικού ελέγχου • Κατάρτιση οικονομικών καταστάσεων για λόγους τυπικούς βάσει της νομοθεσίας • Τυπική τήρηση της Αναλυτικής Λογιστικής • Χρήση των ΤΠΕ σε εμβρυακό στάδιο • Απλή εκτύπωση των απολογιστικών στοιχείων χωρίς ερεθίσματα προβληματισμού
<p><u>Ευκαιρίες</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Χρησιμοποίηση και αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.⁵⁷ για λήψη γρήγορων και αξιόπιστων πληροφοριών • Αξιοποίηση απολογιστικών στοιχείων για λήψη στρατηγικών αποφάσεων για το μέλλον • Χρηματοδότηση ΟΤΑ για αξιοποίηση εργαλείων Τ.Π.Ε. • Τεχνολογική ανάπτυξη • Αλλαγή κουλτούρας πολιτών και 	<p><u>Απειλές</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ανεργία • Μείωση εσόδων πολιτών • Αύξηση αριθμού ατόμων με κοινωνικά προβλήματα • Αύξηση αιτημάτων πολιτών, κυρίως κοινωνικού χαρακτήρα, λόγω αύξησης της ανεργίας • Μείωση εσόδων • Μείωση επιχειρηματικότητας περιοχής

⁵⁷ Τεχνολογίες της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών

<p>προσωπικού στη χρησιμοποίηση εργαλείων πληροφορικής</p> <ul style="list-style-type: none"> • ΕΣΠΑ 2014-2020 • Σ.Δ.Ι.Τ.⁵⁸ • Συμπράξεις διατομεακές και διαβαθμιδικές • Αξιοποίηση ακίνητης περιουσίας • Επενδύσεις για μελλοντική μείωση των δαπανών	<ul style="list-style-type: none"> • Αύξηση των δαπανών λόγω εξωγενών παραγόντων
--	---

2.2.3 Παράγοντες που συντελούν στη διαμόρφωση του προβλήματος

Οι παράγοντες που συντελούν στη διαμόρφωση του προαναφερθέντος προβλήματος κυρίως είναι εξωγενείς. Αναφέρονται στο εξωτερικό περιβάλλον των Δήμων και συγκεκριμένα σε :

➤ Πολιτικούς

Συνήθως οι πολιτικές συνθήκες που επικρατούν επηρεάζουν τις αποφάσεις των Δήμων. Τέτοιες μπορεί να είναι η χρηματοδοτική πολιτική, οι πολιτικές συμφωνίες σε εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, τα πολιτικά περιστατικά π.χ. απεργίες, η τιμολογιακή και φορολογική πολιτική, κλπ

➤ Οικονομικούς

Διάφορα οικονομικά γεγονότα μπορεί να επηρεάσουν τις αποφάσεις και ενέργειες το Δήμων. Ενδεικτικά αναφέρονται οι μεταβολές του διαθέσιμου εισοδήματος των πολιτών τους, οι μεταβολές του κύκλου εργασιών και των κερδών των επιχειρήσεων της περιοχής τους, το ύψος των επενδύσεων, ο πληθωρισμός.

➤ Κοινωνικοπολιτιστικούς

Οι μεταβολές της δομής της κοινωνίας καθώς και οι αξίες, τα πιστεύω και τα ιδανικά των ομάδων της συμβάλλουν στη δημιουργία του οράματος των δημοτικών αρχών και επιδρούν στις αποφάσεις και ενέργειες τους. Η δημογραφική εξέλιξη του πληθυσμού (υπογεννητικότητα, ηλικίες), η διάθεση του ελεύθερου χρόνου του, οι αλλαγές του τρόπου ζωής του, η εγκληματικότητα, η ανεργία διογκώνουν το πρόβλημα.

⁵⁸ Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα

➤ Τεχνολογικούς

Η τεχνολογία, λόγω της εξέλιξης της, επιδρά θετικά και επιλύει πολλά προβλήματα. Η μη ορθή χρήση της και η μη εξάντληση όλων των δυνατοτήτων που προσφέρει δημιουργεί προβλήματα και συμβάλλει έμμεσα στη μείωση των πόρων των ΟΤΑ και στην αύξηση των δαπανών τους και ιδιαίτερα των ανελαστικών.

➤ Νομοθετικούς

Η πολυνομοθεσία της χώρας μας μπορεί να γίνει πολλές φορές κακός οiwνός στα θέματα που αφορούν την Τοπική Αυτοδιοίκηση, λόγω της πολυπλοκότητας της, και να δημιουργεί προβλήματα εις βάρος των πόρων τους.

Αρνητική επίπτωση μπορεί να έχουν και παράγοντες του εσωτερικού τους περιβάλλοντος που κυρίως αναφέρονται στην :

- Κακή οργανωτική δομή
- Γνώση του ανθρώπινου δυναμικού
- Κουλτούρα ανθρώπινου δυναμικού
- Άγνοια των δυνατοτήτων των ΤΠΕ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Προτάσεις επίλυσης προβλημάτων οικονομικού προγραμματισμού

3.1 Ανασχεδιασμός διαδικασιών και στρατηγικής

Ο οικονομικός προγραμματισμός των ΟΤΑ πρέπει να στηρίζεται στην εξεύρεση πόρων με «έξυπνους» τρόπους και στην μείωση των δαπανών του, ακόμη και των ανελαστικών, με πρωτοποριακές και καινοτόμες επενδύσεις. Για να το πετύχει αυτό θα πρέπει να βασιστεί σε :

- στρατηγικές ανάπτυξης,
- ανασχεδιασμό της οργανωτικής δομής του,
- πλήρη εφαρμογή και αξιοποίηση των ΤΠΕ,
- αλλαγή της κουλτούρας των εμπλεκομένων.

Θα αναφερθούν ορισμένες στρατηγικές ανάπτυξης που μπορούν να εφαρμοστούν. Αυτές είναι :

➤ Αύξηση της οικονομικής αποτελεσματικότητας

Οι περιορισμένοι πόροι των Δήμων δεν πρέπει να σπαταλούνται άσκοπα. Με αυτούς πρέπει να υλοποιούνται περισσότερες δράσεις ή οι ίδιες δράσεις με τη χρήση λιγότερων πόρων. Έτσι καθίσταται λιγότερο σημαντική η ανάγκη για αύξηση της τοπικής φορολογίας.

➤ Αύξηση της φορολογικής βάσης

Μπορεί να επιτευχθεί με:

- α) την λειτουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων,
- β) την ορθή καταγραφή των ακινήτων που αποτελούν την φορολογική βάση

για το Τ.Α.Π., Δημοτικό Φόρο και Δημοτικά Τέλη,

γ) την αύξηση των φορολογικών εσόδων των Δήμων λόγω της αύξησης των πωλήσεων από τις επιχειρήσεις υγειονομικού ενδιαφέροντος που δραστηριοποιούνται σε αυτούς,

δ) την στρατηγική επένδυση των πόρων των Δήμων π.χ. ανάπτυξη και αναπαλαίωση παλιών περιοχών τους, όπου απαιτείται προσοχή στα οικονομικά οφέλη τέτοιου είδους επενδύσεων, αλλά και στη χρονική στιγμή μιας τέτοιας απόφασης.

➤ Μείωση της φυσικής παρουσίας των πολιτών στις Δημοτικές υπηρεσίες

Η μείωση της φυσικής παρουσίας των πολιτών μέσω της εναλλακτικής εξυπηρέτησης από ηλεκτρονικές πλατφόρμες επιτρέπει την μείωση του απασχολούμενου προσωπικού και την αποφυγή των σχετικών δαπανών.

➤ Μεταφορά του κόστους σε μη κάτοικους

Είναι μια δημοφιλής στρατηγική που αν εφαρμοστεί από όλους τους Δήμους μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα (π.χ. ακύρωση πλεονεκτημάτων τοπικής φορολογίας, ανισορροπίες στα έσοδα των μικρών μη τουριστικών Δήμων). Το τέλος παρεπιδημούντων, η χρέωση ενός τέλους σε χρήστες μη μόνιμους κατοίκους των πισινών και των πάρκων ενός τουριστικού Δήμου, η χρέωση ενός τέλους για τη χρήση των υπηρεσιών στάθμευσης από τους μη μόνιμους κατοίκους ενός Δήμου, αποτελούν μερικά παραδείγματα μεταφοράς του κόστους σε μη κατοίκους.

➤ Εξασφάλιση νέων πηγών εσόδων

Θα μπορούσε να εξασφαλιστεί μέσω συνεργασιών με όμορους Δήμους, τις Περιφέρειες και τον Ιδιωτικό τομέα (ΣΔΙΤ).

➤ Αύξηση της ελαστικότητας των δαπανών

Κυρίως αναφέρεται στην μισθοδοσία που είναι ανελαστική δαπάνη. Σε μικρούς Δήμους για κάποιες παρεχόμενες υπηρεσίες μπορούν να αποφευχθούν οι προσλήψεις μόνιμου προσωπικού και να διεκπεραιώνονται μέσω διαδημοτικών συνεργασιών με το υφιστάμενο προσωπικό τους.

➤ Βελτίωση της διαχείρισης των υπαρχόντων πόρων

Οι Δήμοι θα πρέπει να βελτιώσουν τους φόρο εισπρακτικούς μηχανισμούς τους για τους υπάρχοντες φόρους.

➤ Διαφοροποίηση των πηγών εσόδων

Οι εναλλακτικές πηγές εσόδων εκμεταλλεύόμενοι τις παρουσιαζόμενες ευκαιρίες αποτελεί πρωταρχικό μέλημα των Δήμων για να ανταπεξέλθουν στις δύσκολες συνθήκες των ημερών μας.

➤ Μείωση του χρόνου διεκπεραίωσης εργασιών μέσω της χρήσης ηλεκτρονικών εργαλείων, διαδικασιών και προτύπων

3.2 Οικονομικός προγραμματισμός ως εργαλείο βιώσιμης ανάπτυξης των ΟΤΑ

3.2.1 Μεγιστοποίηση – Αξιοποίηση πόρων των ΟΤΑ

Σε ένα σημείο που πρέπει να επικεντρωθεί η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι η απώλεια εσόδων από μη δήλωση της φορολογητέας ύλης. Η οργάνωση και η εσωτερική διαδικασία της σε συνδυασμό με την διάθεση δεδομένων από άλλες υπηρεσίες, που τηρούν πλήρη και αληθή στοιχεία με την φορολογητέα ύλη (π.χ. τετραγωνικά ακινήτων, δηλώσεις ΦΠΑ), μειώνουν αισθητά την απώλεια εσόδων της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα δημοτικά τέλη καθαριότητας και φωτισμού, το Τ.Α.Π.⁵⁹ και ο δημοτικός φόρος ηλεκτροδοτούμενων ακινήτων. Η δυνατότητα διασύνδεσης των ΟΤΑ με τα πληροφοριακά συστήματα που διαθέτουν η

---

⁵⁹ Τέλος Ακίνητης Περιουσίας

Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων και το Κτηματολόγιο θα φέρει θετικά αποτελέσματα στην απώλεια εσόδων λόγω της διασταύρωσης των πραγματικών τετραγωνικών των ακινήτων σε σχέση με τα κατά δήλωση τετραγωνικά των εμπλεκομένων, από όπου προσδιορίζονται αυτά. Ομοίως, παρατηρείται απώλεια εσόδων στο τέλος επί ακαθαρίστων εσόδων κέντρων διασκέδασης και συναφών καταστημάτων ⁶⁰λόγω της προσκόμισης αρκετές φορές ανακριβών στοιχείων από δηλώσεις ΦΠΑ, βάσει των οποίων υπολογίζεται αυτό επί του αναγραφόμενου τζίρου. Η δυνατότητα online αναζήτησης από τη Γ.Γ.Π.Σ. αυτών αποτελεί τη βάση επίλυσης του προβλήματος.

Η επιβολή δυνητικών τελών είναι μια πηγή εσόδων που μπορεί να υλοποιηθεί μόνο όταν τα προσδοκώμενα οφέλη από αυτά θα είναι μεγάλα για τους πολίτες που θα τα πληρώσουν, λόγω της ανταποδοτικότητας που έχουν. Για παράδειγμα σε μια περιοχή με κυκλοφοριακή συμφόρηση ή ανεπάρκεια θέσεων στάθμευσης μπορεί να θεσμοθετηθεί και να εισπραχθεί ένα περιβαλλοντικό τέλος με σκοπό την κατασκευή αναπτυξιακών έργων (π.χ. κατασκευές υπόγειων ή υπέργειων σταθμών στάθμευσης αυτοκινήτων). Η περιοχή θα γίνει πιο θελκτική, προσελκύοντας πελάτες και άλλων περιοχών με αποτέλεσμα να αυξηθεί η επιχειρηματικότητα σ' αυτήν, ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων της καθώς και τα έσοδα που εισπράττει ο Δήμος από θεσμοθετημένα τέλη.

Οι επιχορηγήσεις έργων είναι μια καλή πηγή εσόδων που μπορεί να αξιοποιηθεί όταν υπάρχουν ώριμες μελέτες με τεύχη δημοπράτησης για το έργο που θα προταθεί. Πρέπει να προβλεφθούν έγκαιρα δαπάνες εξωτερικών μελετητών, ελλείψει στελεχών των Τεχνικών Υπηρεσιών των Δήμων, για την κατάρτιση αυτών, ώστε η διεκδίκηση τους να φέρει έσοδα στους ΟΤΑ είτε από την Κεντρική Κυβέρνηση, είτε από την Ευρωπαϊκή ένωση.

Μια άλλη εναλλακτική πηγή εσόδων για τους ΟΤΑ είναι η αξιοποίηση των φυσικών πόρων που διαθέτουν (ιστορικότητα περιοχής, ιαματικά λουτρά, σπήλαια, μνημεία, κλπ). Ο σωστός οικονομικός προγραμματισμός σε εξειδικευμένες

---

⁶⁰ Είναι ένας φόρος που επιβάλλεται για την αντιμετώπιση των λειτουργικών δαπανών των ΟΤΑ. Επιβάλλεται με συντελεστή 0,5 % σε όλα τα έσοδα των επιχειρήσεων που πωλούν εδώδιμα και πόσιμα, ως ορίζει ο νόμος, και διαθέτουν πάγκους ή τραπεζοκαθίσματα.

επενδύσεις θα αποφέρουν τα επιθυμητά οφέλη. Είναι θέμα χρόνου, καλού marketing, υποδομών περιοχής, σωστών επιλογών επιχειρησιακών προγραμμάτων και δημιουργίας ενός τοπικού name branding.

Η αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας των ΟΤΑ μπορεί να αποφέρει έσοδα, αλλά είναι δύσκολη υπόθεση και χρήζει ιδιαίτερης προσοχής. Απαιτείται τεχνογνωσία, ισχυρή πολιτική βούληση και επίλυση πολλών προβλημάτων που ξεκινούν από την απογραφή της (π.χ. διεκδικούμενα ακίνητα, αποτίμηση δημοτικών ακινήτων, ακίνητα μόνο με επικαρπία ή ψιλή κυριότητα, κληροδοτήματα, κλπ). Όσο ευοίωνες και αν είναι οι προϋποθέσεις στην διαχείριση των δημοτικών ακινήτων, η οικονομική ύφεση που διέπεται η οικονομία μας δυσχεραίνει την αξιοποίησή τους λόγω της πολύ μεγάλης προσφοράς τους. Για παράδειγμα οι επενδύσεις σε γη με σκοπό την ανάπτυξη νέων ακινήτων είναι ασύμφορες, εκτός αν πρόκειται για κάτι ιδιαίτερα κερδοφόρο αλλά με μικρό αρχικό κόστος επένδυσης, όπως η ανάπτυξη θεματικών πάρκων⁶¹.

Η περίπτωση του δανεισμού από χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ή Σ.Δ.Ι.Τ. θα μπορούσε να αποτελέσει πηγή εσόδων για τους ΟΤΑ αν αξιοποιόταν στοχευμένα και παραγωγικά σε έργα ανάπτυξης που θα συνέβαλαν στην ανάπτυξη της περιοχής. Άρα στην ουσία αξιοποιώντας τον δανεισμό ως καταλύτη για την επιτάχυνση της υλοποίησης αυτών των έργων με σκοπό να δρέψουμε βραχυπρόθεσμα τα οφέλη από την αναπτυξιακή τους επιρροή στην περιοχή θα μεταφέρουμε μακροπρόθεσμα το κόστος εξόφλησής τους σε βάθος 20ετίας ή 25ετίας. Έτσι επιτυγχάνεται η:

- υλοποίηση αναπτυξιακών έργων σε μια περιοχή βραχυπρόθεσμα,
- ενίσχυση εσόδων Δήμου, λόγω ανάπτυξης της περιοχής, βραχυπρόθεσμα,
- μείωση δαπανών του Δήμου, βραχυπρόθεσμα, από μη χρησιμοποίηση ιδίων κεφαλαίων και αποπληρωμής του δανείου σε βάθος 20ετίας ή 25ετίας.

3.2.2 Μείωση - Προτεραιότητες δαπανών των ΟΤΑ

---

⁶¹ Τα θεματικά πάρκα είναι εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής στις οποίες προσφέρονται ποικίλες ψυχαγωγικές υπηρεσίες στους επισκέπτες γύρω από έναν ή περισσότερους θεματικούς άξονες. (πηγή: <http://www.mintour.gov.gr/el/Investments/wizards/thematikaparka/4.8.2016>)

Όσο και αν φαίνεται παράδοξο η μείωση των ανελαστικών δαπανών των ΟΤΑ, δεν είναι ακατόρθωτη. Σε ένα οικονομικό προγραμματισμό είναι πάρα πολύ σημαντικό να ιεραρχούνται οι δαπάνες και να επιλέγονται οι ανελαστικές, που έχουν το μεγαλύτερο αναπτυξιακό αποτέλεσμα ή αυτές που συμβάλλουν περισσότερο στην αύξηση των εσόδων ή στη μείωση του κόστους ή στην διεκδίκηση χρηματοδοτήσεων. Για παράδειγμα, μια επένδυση εξοικονόμησης ενέργειας με δανεισμό (χρηματοδότηση μέσω τραπεζών, Σ.Δ.Ι.Τ.), μπορεί να αποπληρωθεί μέσα από εξοικονόμηση χρημάτων καθιστώντας και την αντίστοιχη δαπάνη από ανελαστική σε ελαστική. Μετά την αποπληρωμή της επένδυσης το όφελος αυτό επιστρέφει στο Δήμο μειώνοντας την μέχρι πρότινος θεωρούμενη δαπάνη κατά το ποσοστό της εξοικονόμησης ενέργειας. Πιο συγκεκριμένα, η εφαρμογή της στο δημοτικό φωτισμό, σε ενεργοβόρα δημοτικά κτίρια, ή σε οτιδήποτε γενικά σπαταλά ενέργεια για την λειτουργία και θέρμανση του, όπως π.χ. ένα δημοτικό κολυμβητήριο που σπαταλά τεράστιες ποσότητες για την θέρμανση της δεξαμενής νερού του με πετρέλαιο θα μπορούσε με ένα εναλλακτικό σύστημα (π.χ. γεωθερμία ⁶², αντλίες θερμότητας⁶³) να πετύχει μείωση ενέργειας μέχρι και 50%. Αντίστοιχα μείωση ανελαστικών δαπανών μπορεί να επιτευχθεί στην τηλεφωνία, στα αναλώσιμα και ακόμη και στις δαπάνες προσωπικού. Στην τηλεφωνία μπορεί να μειωθεί το ύψος της δαπάνης αξιοποιώντας τις δυνατότητες που μας παρέχει το «Σύζευξις» στον τομέα των τηλεπικοινωνιών για την επικοινωνία των ΟΤΑ με όλες τις δημόσιες υπηρεσίες, αλλά και τους πολίτες. Ομοίως στα αναλώσιμα (γραφική ύλη, κλπ) μπορούν να μειωθούν οι δαπάνες με την αναπαραγωγή ενός μεγάλου μέρους των εγγράφων σε ηλεκτρονική μορφή αντί φυσική και διοχέτευση τους στους διάφορους αποδέκτες ηλεκτρονικά με ψηφιακή υπογραφή που δεν μπορεί να αμφισβητήσει κανείς τον αποστολέα. Τέλος, με την ανάπτυξη τυποποιημένων διαδικασιών στους ΟΤΑ οι υπάλληλοι, χωρίς μεγάλη επένδυση σε εκπαίδευση και χωρίς να έχουν ειδικές γνώσεις, μπορούν να εκτελούν εργασίες σε πολύ λιγότερο χρονικό διάστημα. Έτσι το

---

⁶² Γεωθερμία είναι η φυσική θερμική ενέργεια της Γης που διαρρέει από το θερμό εσωτερικό του πλανήτη προς την επιφάνεια, (πηγή :<https://el.wikipedia.org/wiki/Γεωθερμία> 4.8.2016)

⁶³ Οι αντλίες θερμότητας μεταφέρουν ενέργεια από έναν χώρο χαμηλής θερμοκρασίας, σε έναν χώρο υψηλότερης θερμοκρασίας,(πηγή:https://el.wikipedia.org/wiki/Αντλία_θερμότητας 4.8.2016)

προσωπικό αξιοποιείται σε περισσότερες υπηρεσίες χωρίς να αυξάνεται το κόστος του.

3.2.3 Εργαλεία οικονομικού προγραμματισμού με τη χρήση ΤΠΕ

Οι ραγδαίες εξελίξεις της τεχνολογίας μπορούν να αποτελέσουν πηγές άμεσης πληροφόρησης, αν αξιοποιηθούν σωστά, συμβάλλοντας αποτελεσματικά στον οικονομικό προγραμματισμό των ΟΤΑ. Πολλές φορές το κινητήριο έναυσμα το δίνει η κείμενη νομοθεσία με τη θεσμοθέτηση τέτοιου είδους εργαλείων. Βασικά εργαλεία πληροφορικής που χρησιμοποιούν οι Δήμοι, για να προγραμματίσουν τα οικονομικά τους, είναι το πρόγραμμα:

- Οικονομικής διαχείρισης, μέσω του οποίου παρακολουθείται η σύνταξη και εκτέλεση του προϋπολογισμού τους, τίθενται οι μελλοντικοί στόχοι τους και αποτυπώνονται τα απολογιστικά τους στοιχεία.
- Γενικής και Αναλυτικής λογιστικής, όπου αποτυπώνεται το διπλογραφικό λογιστικό σύστημα που απαιτείται να τηρούν και παρέχονται στοιχεία για την σύνταξη των οικονομικών τους καταστάσεων.
- Διαχείρισης Παγίων, όπου αποτυπώνεται αναλυτικά η περιουσιακή τους κατάσταση.

Οι προδιαγραφές των ανωτέρω προγραμμάτων είναι συγκεκριμένων δυνατοτήτων και μπορούν να αναπτυχθούν ως κάποιο βαθμό. Οι καθημερινές ανάγκες όμως των ΟΤΑ μαζί με την οικονομική «στενότητα» τους ωθούν σε εύρεση πιο σύνθετων εργαλείων πληροφορικής⁶⁴ που θα αντλούν τα πρωτογενή στοιχεία από αυτά και ταυτόχρονα θα παρέχουν πιο σύνθετη αλλά και εξειδικευμένη πληροφόρηση στη Διοίκηση, στα στελέχη τους και σε οποιονδήποτε άμεσα ενδιαφερόμενο. Ενδεικτικά αναφέρονται :

- Πρόγραμμα οικονομικού προγραμματισμού που θα αντλεί τα πρωτογενή στοιχεία από τις βάσεις δεδομένων των υπαρχόντων προγραμμάτων και θα παρέχει πιο εξειδικευμένες και αναλυτικές πληροφορίες για την εξέλιξη του προϋπολογισμού

---

⁶⁴ Θα γίνει ενδεικτική αναφορά για την φιλοσοφία των πρόσθετων προγραμμάτων οικονομικής πληροφόρησης, γιατί η αναλυτική ξεφεύγει των στόχων της παρούσας εργασίας.

και τις αποκλίσεις του, την ταμειακή ρευστότητα, την εξαγωγή αριθμοδεικτών, κλπ ανά επιθυμητή κατηγορία και χρονική στιγμή.

- Πρόγραμμα αποτύπωσης και παρακολούθησης της υλοποίησης του οικονομικού προγραμματισμού από τη γένεση της δαπάνης μέχρι την ολοκλήρωσή της ώστε ανά πάσα στιγμή ο κάθε ενδιαφερόμενος να γνωρίζει την ακριβή πορεία του. Κάθε αρμόδιος υπάλληλος θα το ενημερώνει με τις ενέργειες που έχει προγραμματίσει και το χρονοδιάγραμμα που απαιτείται. Τα βασικά στάδια κάθε δαπάνης με πλήρη στοιχεία αναφοράς (τίτλος, ποσό, εξέλιξη, έγγραφα, Δημοτική Ενότητα, κλπ) είναι :

- ❖ Πρόταση
- ❖ Προσυμβατικό
- ❖ Σύμβαση

Στοιχεία που θα μπορούσε να περιέχει μέχρι το στάδιο της σύμβασης είναι :

- ❖ Μελέτη – Τεχνική περιγραφή
- ❖ Πρωτογενές αίτημα
- ❖ Έγκριση ανάληψης υποχρέωσης και ανάρτηση σε «Διαύγεια»
- ❖ Διάθεση πίστωσης από αρμόδιο όργανο
- ❖ Έγκριση διακήρυξης από αρμόδιο όργανο
- ❖ Δημοσιεύσεις
- ❖ Ημερομηνία διαγωνισμού
- ❖ Προσφυγές
- ❖ Προσυμβατικός έλεγχος (αν απαιτείται)
- ❖ Αποστολή για υπογραφή της σύμβασης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Μελέτη περίπτωσης οικονομικού προγραμματισμού Δήμου Παλλήνης⁶⁵

4.1 Γενικά

Στόχος του οικονομικού προγραμματισμού του Δήμου Παλλήνης είναι η εξεύρεση όσο το δυνατόν περισσότερων πόρων, η βέλτιστη αξιοποίηση τους και ταυτόχρονα η ελαχιστοποίηση των δαπανών τους, και ιδιαίτερα των ανελαστικών, ώστε οι δημότες να απολαμβάνουν τα μέγιστα δυνατά οφέλη σε ένα περιβάλλον που αναβαθμίζεται διαρκώς και καθίσταται ολοένα και πιο θελκτικό για κατοικία ή και για την προσέλκυση επενδύσεων.

4.2 Ο Δήμος Παλλήνης χθες και σήμερα

Ο Δήμος Παλλήνης, ως μητροπολιτικός Δήμος των Μεσογείων που είναι, έχει προβεί σε αρκετά σημαντικά βήματα ανάπτυξης μέσω του στρατηγικού σχεδιασμού και του οικονομικού προγραμματισμού του. Συγκεκριμένα, έχει επικεντρώσει τις προσπάθειες του στην διεκδίκηση και αξιοποίηση Επιχορηγήσεων / Χρηματοδοτήσεων από Εθνικούς και Ευρωπαϊκούς πόρους για την κατασκευή έργων υποδομής και την ανάπτυξη κοινωνικών δομών και δράσεων, όπως επίσης και για την υλοποίηση παρεμβάσεων εξοικονόμησης ενέργειας. Με σκοπό τη βέλτιστη αξιοποίηση των ανθρώπινων και οικονομικών πόρων που διαθέτει έχει προχωρήσει σε εκτεταμένη αξιοποίηση εργαλείων πληροφορικής. Παράλληλα, αν και σε αρχικό στάδιο, βρίσκονται σε εξέλιξη διαδικασίες για την ακριβέστερη καταγραφή της φορολογητέας ύλης που υπόκειται σε άμεση φορολόγηση από τους ΟΤΑ βάσει νομοθεσίας (Δημοτικά Τέλη, Δημοτικός Φόρος, Τέλος Ακίνητης Περιουσίας, Τέλος 0,5% επί ακαθαρίστων εσόδων κέντρων διασκέδασης και συναφών καταστημάτων) καθώς και θεσμοθέτησης αυστηρότερων διαδικασιών για την άμεση βεβαίωση και είσπραξη εσόδων. Αντίθετα, δεν έχει προβεί σε αξιοποίηση των εργαλείων

---

⁶⁵ Βλέπε Παράρτημα Γ ερωτηματολόγιο συνέντευξης με Γενικό Γραμματέα Παλλήνης κ. Γιώργο Τέντη

επενδυτικού δανεισμού (π.χ. από το Τ.Π.Δ.), αλλά ούτε και σε ενέργειες αξιοποίησης της ακίνητης περιουσίας του. Επίσης δεν έχει προβεί σε επιβολή δυνητικής φορολογίας ή τελών πέραν των προβλεπόμενων από διάταξη νόμου.

Ειδικότερα και σε ότι αφορά Επιχορηγήσεις / Χρηματοδοτήσεις και βελτιστοποίηση της αξιοποίησης ανθρωπίνων και οικονομικών πόρων, ο Δήμος Παλλήνης έχει προβεί στις ακόλουθες δράσεις :

- Από το 2011 η λογική του Δήμου ήταν η ωρίμανση των μελετών και προετοιμασία υποβολής προτάσεων χρηματοδότησης ώστε να επιτυγχάνει το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα στις διεκδικήσεις χρηματοδοτήσεων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την προηγούμενη Προγραμματική περίοδο από ΕΣΠΑ να έχουν εξασφαλιστεί 120.000.000,00 € για προϋπολογισμούς έργων βασικών υποδομών, εξοικονόμησης ενέργειας, δικτύων ύδρευσης, κλπ Την τρέχουσα Προγραμματική περίοδο διεκδικεί μέχρι στιγμής έργα 20.000.000,00 € από την Περιφέρεια Αττικής.
- Με χρηματοδότηση της Περιφέρειας προχωράει σε ενεργειακές εξοικονομήσεις σε σχολεία, σε μετατροπή της πλατείας Μακεδονίας σε ενεργειακή πλατεία και σε ενεργειακές αναβαθμίσεις σε Αθλητικά κέντρα τόσο στην Παλλήνη όσο και στο Γέρακα.
- Έχει προχωρήσει σε συστήματα εξοικονόμησης ενέργειας, υλοποιώντας καταγραφές δημοτικού φωτισμού και ενεργοβόρων δημοτικών κτιρίων με σκοπό να προβεί σε αντικατάστασή τους με συστήματα εξοικονόμησης ενέργειας (λαμπτήρες LED ή παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας στα κτίρια), με αυτοχρηματοδότηση.
- Έχει εγκαταστήσει φωτοβολταϊκά συστήματα σ' ένα Δημοτικό σχολείο και στο Δημοτικό κατάστημα Παλλήνης καθώς και σύστημα γεωθερμίας σ' ένα Παιδικό σταθμό για εξοικονόμηση ενέργειας.

Με τις παραπάνω παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας πέτυχε μείωση των δαπανών του κατά 30% - 50 % στις περιοχές εφαρμογής. Η στρατηγική του Δήμου είναι να εφαρμόσει ανάλογες παρεμβάσεις, εκτός από το δημοτικό φωτισμό και τα

ενεργοβόρα δημοτικά κτίρια, σε οτιδήποτε γενικά σπαταλά ενέργεια για την λειτουργία και θέρμανση του, όπως π.χ. σ' ένα δημοτικό κολυμβητήριο που σπαταλά τεράστιες ποσότητες για την θέρμανση της δεξαμενής του νερού με πετρέλαιο και στο οποίο μπορεί με τη χρήση ενός εναλλακτικού συστήματος (π.χ. γεωθερμία, αντλίες θερμότητας) να επιτευχθεί μείωση δαπανών μέχρι και 50%.

- Για την μεγιστοποίηση των θεσμοθετημένων πόρων του προβαίνει σε ελέγχους διασταυρώνοντας τα δεδομένα και από άλλες πηγές, όπως π.χ. η οικεία Δ.Ο.Υ, το Κτηματολόγιο, αξιοποιώντας εξωτερικούς συνεργάτες για την ανάλυση των στοιχείων, και επιτυγχάνοντας έτσι την κατά το δυνατόν μείωση της απώλειας φορολογητέας ύλης.

Ο Δήμος Παλλήνης προκειμένου να μειώσει περαιτέρω απώλεια της φορολογητέας ύλης του, επιδιώκει τη διασύνδεση με τα πληροφοριακά συστήματα που διαθέτει η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων και το Κτηματολόγιο, προκειμένου να διασταυρώνει τα πραγματικά τετραγωνικά των ακινήτων, όπως αυτά δηλώνονται στο Ε9 της εφορίας ή αντίστοιχα στις κτηματολογικές δηλώσεις σε σχέση με τα κατά δήλωση τετραγωνικά που υποβάλλονται στο Δήμο και τα οποία μπορεί να τα διαπιστώνει μόνο με αυτοψία. Μέθοδος χρονοβόρα και κοστοβόρα.

Είναι αξιοσημείωτο ακόμη να αναφερθούμε στο τέλος επί ακαθαρίστων εσόδων κέντρων διασκέδασης και συναφών καταστημάτων, γιατί αποτελεί στην ουσία ένα φόρο που επιβάλλεται για την αντιμετώπιση των λειτουργικών δαπανών του, όπου παρατηρείται και σ' αυτόν απώλεια της φορολογητέας ύλης. Επιβάλλεται με συντελεστή 0,5 % σε όλα τα έσοδα των επιχειρήσεων που πωλούν εδώδιμα και πόσιμα, ως ορίζει ο νόμος, και διαθέτουν πάγκους ή τραπεζοκαθίσματα. Υπολογίζεται συνήθως βάσει στοιχείων που προσκομίζουν οι υπόχρεοι στον Δήμο και τη χρονική στιγμή που επιθυμούν, τα οποία πρέπει να διασταυρώνονται με επίσημα στοιχεία που καταθέτουν στην εφορία (π.χ. περιοδική δήλωση ΦΠΑ) για να

μην παρατηρείται απώλεια εσόδων. Το πρόβλημα αυτό έχει αντιμετωπισθεί το 2012 στο Δήμο Παλλήνης, όπου μετά από παρέμβασή του στη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων του δόθηκε η δυνατότητα να αναζητά στοιχεία δηλώσεων ΦΠΑ από τις επιχειρήσεις εστίασης online ώστε να μπορεί να ελέγχει εάν πραγματικά τα δηλωθέντα έσοδα προς αυτόν αντιστοιχούν με αυτά που δηλώνονται στην εφορία. Ακόμη μπορεί να ελέγξει ποιοι εστιάτορες δεν του υπέβαλαν δηλώσεις εσόδων την δεδομένη χρονική περίοδο, ενώ αντίστοιχα έχουν υποβάλει έσοδα στην εφορία μέσω της περιοδικής δήλωσης ΦΠΑ σ' αυτήν. Η πληροφορία λοιπόν αυτή αντλείται απευθείας από το Υπουργείο Οικονομικών από τμήμα του Δήμου και διοχετεύεται στα αρμόδια τμήματα για την είσπραξη και παρακολούθηση των εσόδων μέσω των μηχανογραφικών του συστημάτων. Με τον τρόπο αυτό η εξακρίβωση της φορολογητέας ύλης είναι πιο ακριβής και άμεση παρέχοντας του την δυνατότητα να μπορεί να εντοπίζει τις πιθανές διαφορές των αρχείων του σε σχέση με την πραγματικότητα. Άρα του δίνουν τη δυνατότητα ενός άμεσου ελέγχου σε σχέση με τις παραδοσιακές μεθόδους, όπου ο έλεγχος του προαναφερόμενου εσόδου γινόταν μόνο με αυτοψία υπαλλήλων του Δήμου στην εφορία, όπου απαιτείτο κάθε φορά ειδική άδεια του εφόρου, ή αντίστοιχα στην έδρα του επιχειρηματία.

Ομοίως αντιμετωπίζει τη μείωση της απώλειας της φορολογητέας ύλης του και σε άλλους θεσμοθετημένους πόρους. Στα παράβολα που εισπράττει από επιχειρήσεις που ανανεώνουν κάθε χρόνο την άδεια λειτουργία τους, όπου παρατηρείται μια περιοδικότητα, αυτή παρακολουθείται μέσω ενός οργανωμένου συστήματος που επισημαίνει στον αρμόδιο υπάλληλο ότι έχει λήξει η περίοδος που ισχύει η κάθε διοικητική πράξη. Ακόμη στα Κοιμητήρια για τις παρατάσεις ταφής, όπου αυτοματοποιημένα φεύγουν οι ειδοποιήσεις για τις πιθανές ανανεώσεις ώστε να μην δημιουργούνται κενά και συνάμα απώλεια εσόδων ή ακόμη και να μην ταλαιπωρείται ο πολίτης με αυξημένα τέλη παρατάσεων, γιατί ειδοποιείται για να κάνει την εκταφή έγκαιρα και να τ' αποφύγει.

Η οργάνωση λοιπόν και η θέσπιση εσωτερικών διαδικασιών σε συνδυασμό με την άντληση δεδομένων από άλλες υπηρεσίες που ασχολούνται με την φορολογητέα ύλη είναι ένα σημείο που πρέπει να επικεντρωθεί η Τοπική Αυτοδιοίκηση, όπως έχει ήδη κάνει ο Δήμος Παλλήνης, με σκοπό να είναι πιο δίκαια και η κατανομή των όποιων

τελών, φόρων, αλλά και φυσικά να μην υπάρχει απώλεια εσόδων από μη δήλωση της φορολογητέας ύλης.

- Για την μείωση των δαπανών προσωπικού και τη μέγιστη αξιοποίηση του έχει προχωρήσει στην ανάπτυξη μηχανογραφικών εργαλείων, όπως η παρακολούθηση οικονομικών δεικτών μέσω ενός πληροφοριακού συστήματος ανάλυσης και ελέγχου οικονομικών στοιχείων, η παρακολούθηση του ενεργειακού αποτυπώματος του Δήμου, η ανάπτυξη λογισμικού για την καταγραφή και επανέκδοση των μετρήσεων ύδρευσης, η ανάπτυξη λογισμικού για την διαχείριση των Προνοιακών Κοινωνικών Προγραμμάτων του Δήμου (τηλεφροντίδα, σύστημα διάθεσης προϊόντων), η ανάπτυξη εργαλείων πληροφορικής για την εξυπηρέτηση των δημοτών και σκοπεύει να συνεχίσει και σε διάφορα άλλα θέματα, όπως είναι η κοινωνική οργάνωση ενός συστήματος διαχείρισης και ιεράρχησης έργων, προμηθειών και υπηρεσιών καθώς και άλλες καινοτόμες πρακτικές.

4.3 Ο Δήμος Παλλήνης στο μέλλον

Οι μελλοντικοί στρατηγικοί στόχοι του Δήμου Παλλήνης για την περαιτέρω ανάπτυξη του μπορούν να συνοψισθούν στους εξής :

- Βελτίωση και ενίσχυση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους δημότες εν είδη παροχής τοπικών δημόσιων αγαθών με απώτερο σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους στο Δήμο.
- Παροχή υψηλότερου ποιοτικού επιπέδου ανταποδοτικών υπηρεσιών στον τομέα καθαριότητας, για αναβάθμιση της περιοχής και ταυτόχρονα μείωση του κόστους για τους δημότες.
- Υλοποίηση επενδύσεων για εξοικονόμηση ενέργειας σε κτιριακές υποδομές, εγκαταστάσεις και δημοτικό δίκτυο φωτισμού.
- Υλοποίηση επενδύσεων για προστασία του περιβάλλοντος, μέσω ενός ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης απορριμμάτων και προγραμμάτων διαλογής στην πηγή.

- Υλοποίηση επενδύσεων που θα ενισχύσουν την επιχειρηματικότητα αξιοποιώντας και προβάλλοντας την παράδοση της περιοχής στην αμπελουργία.

4.4. Κριτική

Σε σχέση με τις πραγματοποιηθείσες ενέργειες που έχει προβεί ο Δήμος Παλλήνης καθώς και τις μελλοντικές του προσδοκίες μπορούμε να του προσμετρήσουμε και θετικά και αρνητικά σημεία.

Στα θετικά μπορούμε να προσμετρήσουμε :

- την ιδιαίτερη αποτελεσματικότητα που έχει ο Δήμος Παλλήνης στη διεκδίκηση χρηματοδοτήσεων, όπου για την περίοδο 2011-2014 έφτασε τα 120.000.000 € από το ΕΣΠΑ και ήδη στην παρούσα περίοδο στα περίπου 20.000.000 € από την Περιφέρεια Αττικής. Για τάξη μεγέθους θα αναφέρουμε ότι τα ίδια τακτικά έσοδα του Δήμου ανέρχονται περίπου στα 13.000.000 €. Λαμβανομένου υπόψη ότι οι χρηματοδοτήσεις για τέτοιου είδους επενδύσεις βαίνουν μειούμενες, δεδομένου ότι η Περιφέρεια Αττικής δεν υπάγεται πλέον στον Στόχο 1, εκτιμούμε ότι η μακροπρόθεσμη στρατηγική ανάπτυξης του Δήμου θα πρέπει να μετατοπίσει το βάρος εξεύρεσης πόρων προς τα ίδια έσοδα ή τις συμπράξεις με τον ιδιωτικό τομέα. Η εξεύρεση ιδίων πόρων δεν πρέπει να επιβαρύνει τον πολίτη του Δήμου με επιπρόσθετους φόρους και τέλη δυσβάστακτα στην περίοδο της οικονομικής κρίσης που διέρχεται η χώρα μας, αλλά βάση στρατηγικής και πολύ προσεκτικού και «έξυπνου» σχεδιασμού, εκμεταλλευόμενος με τον καλύτερο δυνατό τρόπο συμπράξεις με τον ιδιωτικό τομέα και αξιοποιώντας με το ελάχιστο δυνατό κόστος την ακίνητη περιουσία που διαθέτει να αυξάνει τα ίδια έσοδα του αλλά και τα έσοδα όλων των εμπλεκόμενων συμβάλλοντας στην τοπική και εγχώρια ανάπτυξη.
- τις οργανωμένες και σχεδιασμένες σε βάθος χρόνου παρεμβάσεις στον τομέα εξοικονόμησης ενέργειας με άμεσο θετικό οικονομικό αποτέλεσμα, αλλά και μακροπρόθεσμο περιβαλλοντικό όφελος. Η εξοικονόμηση ενέργειας βοηθάει στη μείωση των δαπανών, και μάλιστα των ανελαστικών δαπανών, σημαντικά

χωρίς να επιβαρύνει το περιβάλλον. Πρέπει όμως ο Δήμος να στραφεί σε όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικές μεθόδους εξοικονόμησης ενέργειας στις κτιριακές υποδομές του, κυρίως αυτές που αποφέρουν τα μέγιστα οφέλη άμεσα. Η εξοικονόμηση ενέργειας που βασίζεται ως επί το πλείστον σε αλλαγή λαμπτήρων δεν αποφέρει από μόνη της τα προσδοκώμενα οφέλη. Αντίθετα, οι μονώσεις κτιρίων, η γεωθερμία, οι αντλίες θερμότητας, οι σκιάσεις κτιρίων, κλπ αποφέρουν καλύτερα αποτελέσματα, ιδίως ως προς τη σχέση κόστους / οφέλους.

- την προσπάθεια ανάπτυξης εργαλείων πληροφορικής, τόσο για εσωτερική χρήση όσο και για την εξυπηρέτηση των δημοτών. Συγκεκριμένα θα αναφερθούμε στο σύστημα διάθεσης προϊόντων μέσω του οποίου ο Δήμος προσφέρει κοινωνικό έργο εξασφαλίζοντας στους δημότες του οικονομικά και ποιοτικά συμφέρουσες προσφορές, μέσω τεχνολογιών πληροφορικής και με ελάχιστα γι' αυτόν κόστη.
- την προσπάθεια που έγινε στον τομέα προτυποποίησης διαδικασιών και υποδειγμάτων εγγράφων. Θετικό βήμα, αλλά έγινε μόνο η αρχή. Η όλη διαδικασία απέχει πολύ από τον τελικό στόχο, έτσι ώστε το προσωπικό του Δήμου να μην απασχολείται σε χρονοβόρες εργασίες ρουτίνας, για να μπορέσει να εξοικονομηθεί χρόνος που θα τον αξιοποιήσει πιο αποτελεσματικά σε πιο σύνθετες ασχολίες. Με αυτόν τον τρόπο θα εξοικονομηθούν πόροι στο Δήμο επιτρέποντας με το ήδη υπάρχον προσωπικό, χωρίς να επιβαρύνει τον προϋπολογισμό του με επιπρόσθετες δαπάνες νέου προσωπικού, να προσφέρει περισσότερες υπηρεσίες στους δημότες του.
- την προσπάθειά του για μείωση της απώλειας της φορολογητέας ύλης με την πρόσβαση του στα αρχεία της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών συστημάτων όσον αφορά τον έλεγχο του τζίρου των επιτηδευματιών μέσω του ΦΠΑ προκειμένου να ελέγχεται και να αποδίδεται ορθά το τέλος 0,5% επί ακαθαρίστων εσόδων κέντρων διασκέδασης και συναφών καταστημάτων. Όμως ο έλεγχος της φορολογητέας ύλης και η προσπάθεια να μην διαφεύγουν έσοδα από αυτήν μπορεί να ενισχυθεί και με την πρόσβαση στα στοιχεία ακινήτων μέσω της εφαρμογής του E9 ή μέσω του κτηματολογίου, την εντατικοποίηση των διασταυρώσεων (αντιπαραβολών) στοιχείων και

επιτόπιων ελέγχων καθώς και των διαδικασιών αναγκαστικής είσπραξης (αφαίρεση της παροχής ύδατος, δέσμευση ΑΦΜ, δέσμευση Τραπεζικού λογαριασμού, βεβαίωση στην Εφορία, αναγκαστική κατάσχεση)

Στα αρνητικά μπορούμε να προσμετρήσουμε :

- ότι ο Δήμος Παλλήνης έως σήμερα δεν έχει προβεί στην επενδυτική αξιοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου του δανεισμού, παρά το γεγονός ότι τόσο από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, όσο και από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων διατίθενται χαμηλότοκα δάνεια για αναπτυξιακές επενδύσεις. Προβαίνοντας σε συμφέρουσες κινήσεις αναπτυξιακού χαρακτήρα θα αναβάθμιζε την περιοχή του περισσότερο με καινοτόμες επενδυτικές ιδέες που θα βοηθούσαν στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και παράλληλα στην μείωση της ανεργίας αποφέροντας πολλαπλά οφέλη και έσοδα στο Δήμο, και μάλιστα σε άμεσο χρόνο αντί να περιμένει μια επιχορήγηση από το ΕΣΠΑ, ή Εθνικούς πόρους.
- ότι ο Δήμος Παλλήνης έως σήμερα δεν έχει προβεί σε χρηματοοικονομική μελέτη αξιοποίησης της ακίνητης περιουσίας του, μέσω ιδίων πόρων ή Σ.Δ.Ι.Τ. είτε και συμβάσεων παραχώρησης. Παρόλο που είναι δύσκολοι καιροί για επενδύσεις σε ακίνητα και η αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δήμου είναι δύσκολη και σύνθετη υπόθεση θα μπορούσαν να γίνουν κάποιες μεθοδικές κινήσεις έτσι ώστε να μειωθούν κάποιες δαπάνες του (π.χ. ενοικίαση ακινήτων) ή να ενισχυθούν τα ίδια έσοδα του ακόμη και μέσω συνεργασιών (π.χ. Σ.Δ.Ι.Τ.)

4.5. Προτάσεις

Λαμβάνοντας υπόψη τις μέχρι τώρα ενέργειες και προσπάθειες του Δήμου Παλλήνης για οικονομική ανάπτυξη καθώς και τα μελλοντικά στρατηγικά του σχέδια θα μπορούσαμε να προτείνουμε τα εξής :

- Αξιοποίηση με τον καλύτερο δυνατό τρόπο των κρατικών επιχορηγήσεων που λαμβάνει, ώστε να του αποφέρουν μελλοντικά πόρους, καθότι κάθε χρόνο περιορίζονται αρκετά λόγω της οικονομικής ύφεσης που διέρχεται η χώρα μας. Σε αυτό θα βοηθήσει σημαντικά το εργαλείο Οικονομικός προγραμματισμός – Προϋπολογισμός με την ανάπτυξη μοντέλων παρακολούθησης για έγκαιρο εντοπισμό τυχόν προβλημάτων που θα προκύψουν και θα αντιμετωπιστούν άμεσα και μεθοδικά π.χ. χρονική μετάθεση υλοποίησης σημαντικών ελαστικών δαπανών ή επενδύσεων λόγω καθυστέρησης της επιχορήγησης ώστε να μην επιβαρυνθεί οικονομικά ο Δήμος και να μην σπαταληθούν αυτές σε ανούσιες δαπάνες. Δεν εννοούμε βέβαια τις κρατικές επιχορηγήσεις που δίνονται για ειδικό σκοπό, όπως για κάλυψη δαπανών Βρεφονηπιακών σταθμών, Σχολικών τροχονόμων, κλπ. Οι κρατικές επιχορηγήσεις λοιπόν πρέπει έμμεσα να συμβάλλουν στην ενίσχυση των ιδίων εσόδων του έτσι ώστε μακροπρόθεσμα να μπορέσει να έχει οικονομική αυτοδυναμία και να γίνει ένας Ευρωπαϊκός Δήμος.
- Η παροχή τοπικών δημόσιων αγαθών που συμβάλλουν στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών σε ορισμένες περιπτώσεις θα πρέπει, εκτός των κρατικών επιχορηγήσεων, να χρηματοδοτούνται συνδυαστικά και από ίδια έσοδα. Μια τοπική φορολογία, όσο επώδυνη και αν είναι για τους δημότες αλλά και για τον Δήμαρχο, μακροπρόθεσμα θα αποφέρει καρπούς και οφέλη σε όλους. Τα αιτήματα των δημοτών θα είναι πιο ώριμα και υπεύθυνα καθότι οι επενδύσεις θα πραγματοποιηθούν από την « τσέπη τους » και το πολιτικό κόστος του Δημάρχου θα μετατραπεί σε πολιτικό όφελος.

Χαρακτηριστικά θα αναφερθούμε στη δημιουργία χώρου πάρκινγκ με 150 θέσεις στάθμευσης στο εμπορικό κέντρο της Δημοτικής Ενότητας Γέρακα, στην πλατεία

Μακεδονίας. Το κόστος της επένδυσης (π.χ. αγορά οικοπέδου, διαμόρφωση χώρου πάρκινγκ) θα επιβαρύνει τους επωφελούμενους καταστηματάρχες με την επιβολή δυνητικής φορολογίας μέχρι την απόσβεση της επένδυσης. Η ανωτέρω πρόταση προκειμένου να είναι υλοποιήσιμη θα πρέπει να στηρίζεται σε μια λεπτομερή αναλογιστική μελέτη. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα μακροπρόθεσμα θα πρέπει να είναι ευοίωνα τόσο για τους επωφελούμενους καταστηματάρχες, λόγω της προσέλευσης περισσότερων πελατών εξαιτίας της δημιουργίας του χώρου στάθμευσης, όσο και για το Δήμο, γιατί θα αυξηθούν τα ίδια έσοδα του και η επένδυση θα έχει αποπληρωθεί από αυτούς.

- «Εξυπνες » λύσεις για υλοποίηση έργων μέσω ΕΣΠΑ ή αυτοχρηματοδότηση ή δανεισμό (π.χ. από Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων) προκειμένου η διαχείριση απορριμμάτων να μπορεί να παρέχει στο δημότη μια καλύτερη υπηρεσία συνολικά για την καθαριότητα της πόλης, αλλά ταυτόχρονα και μια εξοικονόμηση σε χρήμα από το μειωμένο κόστος τους που θα επιστρέφει στους πολίτες με μείωση των σχετικών ανταποδοτικών τελών. Χαρακτηριστικά θα αναφερθούμε στην ενεργειακή αξιοποίηση των φυτικών υπολειμμάτων αντί της ταφής στους ΧΥΤΑ με την εφαρμογή σύγχρονων τεχνολογιών και εξοπλισμού.
- Μείωση των ανελαστικών δαπανών του Δήμου με την υλοποίηση κατάλληλων επενδύσεων (π.χ. περιβάλλον, ενέργεια, εργαλεία πληροφορικής) που θα χρηματοδοτηθούν μέσω ΕΣΠΑ, Κρατικών Επιχορηγήσεων, Δανεισμού. Με την χρήση νέων τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας εφαρμόζοντας ο Δήμος ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα με μέτρα και παρεμβάσεις για εξοικονόμηση ενέργειας σε δημοτικά κτίρια, σχολεία και κολυμβητήρια καθώς και με την ενημέρωση των δημοτών του μέσω εκδηλώσεων και ομιλιών θα συμβάλλει

σημαντικά στη βιώσιμη ανάπτυξη του εξοικονομώντας πόρους και παρέχοντας τη δυνατότητα στους δημότες του να αποκτήσουν «πράσινη» συνείδηση. Αξίζει λοιπόν να προβεί ακόμη και σε δανεισμό για τέτοιου είδους επενδύσεις, αφού έχει εξαντλήσει πρώτα όλες τις άλλες πηγές χρηματοδότησης που του παρέχονται. Παρόλο που με το δανεισμό μετακυλύεται η φορολόγηση των δημοτών σε βάθος χρόνου, μπορεί να επιτευχθεί, καθότι ο Δήμος Παλλήνης μέχρι στιγμής δεν έχει αξιοποιήσει αυτό το εργαλείο, του προσφέρονται χαμηλότοκα δάνεια από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και αποφεύγει την άμεση φορολόγηση των δημοτών του σε περίοδο ύφεσης της οικονομίας και οικονομικής εξαθλίωσης τους από την ανεργία και την δυσβάσταχτη κρατική φορολογία. Οι επενδύσεις αυτές μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα θα συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη του Δήμου, στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας της περιοχής και στην ευημερία των πολιτών του.

- Διαχείριση και αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δήμου, όπου μέχρι στιγμής δεν έχει προβεί σε καμιά ενέργεια, η οποία μελλοντικά μπορεί να συνδράμει στην αύξηση των πόρων του, να ενισχύσει την επιχειρηματικότητα της περιοχής και να αναδείξει την πολιτιστική κληρονομιά του στον τομέα της αμπελουργίας. Παρόλο που είναι σύνθετη υπόθεση αν μεθοδευτεί σωστά και χρησιμοποιηθεί η κατάλληλη τεχνογνωσία συνδυαστικά από το εξωτερικό του περιβάλλον (π.χ. ειδικοί σύμβουλοι, Πανεπιστήμιο, δικηγόροι, κλπ) και το εσωτερικό του (π.χ. Τμήμα προσόδων, Τεχνική υπηρεσία) και ταυτόχρονα με την υποστήριξη των δημοτικών αρχόντων μπορεί να επιτευχθεί αποτελεσματικά και να συμβάλει στην βιώσιμη ανάπτυξη του. Θα πρέπει λοιπόν να γίνει άμεσα το πρώτο βήμα που είναι η σύσταση επιτροπής που να απαρτίζεται από ειδικούς

συμβούλους, αιρετούς, νομικούς, στελέχη της τεχνικής και οικονομικής υπηρεσίας του Δήμου προκειμένου να απογραφεί και να καταγραφεί όλη η ακίνητη περιουσία αξιοποιώντας τα στοιχεία κτηματογράφησης καθώς και τα φυσικά αρχεία (π.χ. συμβόλαια, αποφάσεις, κλπ) που διαθέτει ο Δήμος. Αυτά στη συνέχεια θα πρέπει να καταχωρηθούν σε ειδικό μηχανογραφικό πρόγραμμα ακινήτων για να μπορούν να ταξινομηθούν ανά περίπτωση, να παρακολουθούνται εύκολα από το τμήμα προσόδων και να γεφυρώνονται με τα προγράμματα της οικονομικής διαχείρισης και παγίων του Δήμου ώστε να διοχετεύονται έγκαιρα τα ορθά στοιχεία τους σε αυτά και να παρέχονται όλες οι απαιτούμενες πληροφορίες (αξίες, αποσβέσεις, κλπ) που θα συμβάλλουν μελλοντικά στον στρατηγικό σχεδιασμό κάθε ακινήτου ξεχωριστά. Το επόμενο βήμα θα πρέπει να είναι η κατάρτιση ενός επιχειρησιακού σχεδίου διαχείρισης της ακίνητης περιουσίας του Δήμου σύμφωνα με την στρατηγική και τους στόχους του, που θα περιλαμβάνει όλες τις απαιτούμενες ενέργειες για να υλοποιηθεί αυτή, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης της καθώς και τις πηγές χρηματοδότησης. Το τελευταίο και πιο δύσκολο ίσως βήμα είναι η αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δήμου (διατήρηση και εκμετάλλευση, εκποίηση, αλλαγή χρήσης), σύμφωνα με την περίπτωση του κάθε ακινήτου, των διατιθέμενων πόρων και την στρατηγική του. Στο κομμάτι αυτό θα προτείνουμε την συνεργασία με μια κεντρική αρχή εξειδικευμένη σε θέματα ακίνητης περιουσίας που να ελέγχεται από τον Δήμο μέσω μιας ομάδας ειδικών εμπειρογνομόνων και κατάλληλα επιμορφωμένων στελεχών του με απώτερο σκοπό την αποκόμιση όσο το δυνατόν μεγαλύτερου κέρδους από την διαχείριση του κάθε ακινήτου.

Χαρακτηριστικά θα αναφερθούμε σε τρεις περιπτώσεις αξιοποίησης της ακίνητης περιουσίας του Δήμου Παλλήνης :

α) Αξιοποίηση ακινήτων από ιδιόχρηση

- Μπορεί να γίνει άμεση μεταφορά του Κοινωνικού Παντοπωλείου, που είναι μισθωμένο κατάστημα, στο χώρο που στεγάζονταν το 3ο Γυμνάσιο της Δημοτικής Ενότητας Παλλήνης, το οποίο μεταφέρθηκε προ διετίας, σε νέο κτίριο που χτίστηκε από τον ΟΣΚ στην περιοχή του Βακαλόπουλου.

- Μελλοντική μεταφορά των μισθωμένων κτιρίων για Δημοτικά ιατρεία ΚΕΠ, ΚΑΠΗ στο Διοικητικό Κέντρο στην Δημοτική Ενότητα Ανθούσας που θα κατασκευασθεί από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ύψους 1.138.000€.

β) Αξιοποίηση ακίνητης περιουσίας για δημιουργία εσόδων

Υπάρχουν οι εξής μισθωμένοι χώροι μαζί με την πελατεία τους :

- Αθλητικά κέντρα στην Δημοτική Ενότητα Ανθούσας
- Αναψυκτήριο στο 5 X 5 στην Δημοτική Ενότητα Παλλήνης
- Δημοτικός κινηματογράφος στην Δημοτική Ενότητα Γέρακα
- Το « Πέτρινο » στην Δημοτική Ενότητα Ανθούσας

Ομοίως θα μπορούσαν να κατασκευαστούν κυλικεία σε πέντε αθλητικές εγκαταστάσεις από τις έντεκα που διαθέτει ο Δήμος και να εκμισθωθούν προκειμένου να φέρουν πρόσθετα έσοδα (π.χ. 0, 5% επί ακαθαρίστων εσόδων επιτηδευματιών) πέρα από το μίσθωμα.

γ) Ανάπτυξη και συνεκμετάλλευση ακινήτων που διαθέτει ο Δήμος μέσω Σ.Δ.Ι.Τ

Ο Δήμος Παλλήνης διαθέτει μια έκταση 38 στρεμμάτων πίσω από το Αθλητικό Κέντρο της Λ. Μαραθώνος στη Δημοτική Ενότητα Παλλήνης που βρίσκεται κοντά σε έξοδο της Αττικής οδού και στον Προαστιακό. Θα μπορούσε μέσω Σ.Δ.Ι.Τ. να κατασκευάσει ένα υπερτοπικό θεματικό πάρκο (π.χ. τοίχοι αναρρίχησης, extreme sports, τοξοβολία, ιππασία, κλπ) με όχι απαγορευτικό κόστος για τις μέρες μας,

όπου σχετικά εύκολα θα βρεθεί επενδυτής από τον ιδιωτικό τομέα. Ο Δήμος για την διάθεση του χώρου θα παίρνει μίσθωμα έως ότου αποσβεστεί ολοκληρωτικά η επένδυση, οπότε και θα περάσουν οι εγκαταστάσεις στην πλήρη κυριότητα του. Θα μπορεί να συνεχίσει να μισθώνει τις εγκαταστάσεις ύστερα από μειοδοτικό διαγωνισμό. Έτσι χωρίς να πληρώσει το κόστος κατασκευής θα έχει ένα μηνιαίο έσοδο από το μίσθωμα, αλλά και από τους πολίτες που θα τον επισκέπτονται. Θα έχει ακόμα καλοσυντηρημένες εγκαταστάσεις, αλλά και κάποια προνόμια για τους δημότες του (π.χ. έκπτωση 20% σε όλα τα sports).

Συμπέρασμα

Η αποστολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν είναι απλά ο ρόλος του διαχειριστή του δημόσιου χρήματος, αλλά στην ουσία ο ρόλος ενός καταλύτη για την ανάπτυξη της πόλης, όπως αναφέρθηκε στην τεκμηρίωση της μελέτης μας. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση προγραμματίζει δράσεις, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, με κύριο στόχο την ικανοποίηση των ενδιαφερόντων και την κάλυψη των αναγκών των πολιτών της προκειμένου να πετύχει οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτισμική ανάπτυξη της περιοχής και να τους προσφέρει ποιότητα ζωής, όχι μόνο βραχυπρόθεσμα, αλλά και μέσο-μακροπρόθεσμα. Για να επιτευχθεί αυτή η ανάπτυξη η Τοπική Αυτοδιοίκηση οφείλει να στηρίζεται στις πραγματικές οικονομικές της δυνατότητες, αξιοποιώντας και τα τυχόν χρηματοδοτικά εργαλεία που της παρέχονται, ενώ παράλληλα δημιουργεί μηχανισμούς προφύλαξης από επικείμενους κινδύνους.

Το έργο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης επηρεάζεται από εξωτερικούς και εσωτερικούς παράγοντες. Οι εξωτερικοί παράγοντες είναι πολιτικοί, οικονομικοί, κοινωνικοπολιτιστικοί, τεχνολογικοί, νομοθετικοί, ενώ οι εσωτερικοί κυρίως εστιάζονται στην κακή οργανωτική δομή, την έλλειψη γνώσης και επαγγελματικής κουλτούρας του ανθρώπινου δυναμικού της καθώς και στην άγνοια των δυνατοτήτων των ΤΠΕ. Για να μπορεί να αντιμετωπίζει τους κινδύνους που διατρέχει και να αξιοποιήσει στο έπακρο τις ευκαιρίες που της παρέχονται οφείλει να έχει ένα μέσο – μακροπρόθεσμο σχεδιασμό που να βασίζεται στις πραγματικές οικονομικές δυνατότητες της με την εφαρμογή και αξιοποίηση ενός στρατηγικού οικονομικού προγραμματισμού (θεσμοθετημένα και μη εργαλεία) όπως τον αναλύσαμε στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας μας.

Κάθε Δήμος λοιπόν προκειμένου να εντοπίσει τις δυνάμεις και αδυναμίες του εσωτερικού του περιβάλλοντος καθώς και τις απειλές και ευκαιρίες του εξωτερικού, θα πρέπει να μελετήσει την υφιστάμενη του κατάσταση μέσω μιας SWOT ανάλυσης. Έτσι θα του δοθεί η δυνατότητα να προβεί σε κατάλληλα μέτρα ανασχεδιασμού (οργανωτική δομή, αξιοποίηση των ΤΠΕ για άμεση και πλήρη πληροφόρηση,

αλλαγή κουλτούρας) καθώς και σε στρατηγικές ανάπτυξης (π.χ. εξασφάλιση νέων πηγών εσόδων, διαφοροποίηση των πηγών εσόδων, μείωση της φυσικής παρουσίας των πολιτών στις Δημοτικές υπηρεσίες, μεταφορά του κόστους σε μη κάτοικους, κλπ) προς επίτευξη του πραγματικού οικονομικού προγραμματισμού του.

Τομείς που πρέπει να τύχουν ιδιαίτερης και αναλυτικής προσέγγισης είναι:

- Η αριθμητική και ποιοτική σύνθεση του ανθρώπινου δυναμικού, η αποτύπωση των αναγκών των διαφόρων οργανικών μονάδων και η κατανομή προσωπικού σε αυτές.
- Ο βαθμός ανάπτυξης τυποποιημένων διαδικασιών, εγγράφων, κλπ.
- Ο βαθμός χρήσης εργαλείων πληροφορικής για τη διευκόλυνση των υπηρεσιών εσωτερικά, αλλά και για την διευκόλυνση των δημοτών σε σχέση με την πληροφόρησή τους και την διεκπεραίωση των υποθέσεων τους. Το δεύτερο συντελεί και στη μείωση της απασχόλησης του προσωπικού, επιτυγχάνοντας έτσι και μείωση των δαπανών.
- Η στοχευμένη και διαρκής επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού, ώστε να καλλιεργούνται οι υπάρχουσες δεξιότητες, να αναπτύσσονται νέες και να ενθαρρύνεται η αλλαγή νοοτροπίας στην κατεύθυνση της αξιοποίησης των εργαλείων πληροφορικής που αναφέραμε, αλλά και στην εμπάθυνση εταιρικής αντίληψης για την αντιμετώπιση προβλημάτων και τη βελτίωση των παρεχόμενων προς τους κατοίκους υπηρεσιών.
- Η ανάλυση της απόδοσης των διαφόρων θεσμοθετημένων και μη πηγών εσόδων, με έμφαση στην δραστική μείωση της απώλειας εσόδων, λόγω λανθασμένων ή ελλιπών στοιχείων, καθώς και στις διαδικασίες βεβαίωσης και είσπραξης αυτών.
- Η συστηματική προετοιμασία και ωρίμανση αναγκαίων έργων για την περιοχή ή μελετών αξιοποίησης της περιουσίας του, ώστε ο Δήμος να είναι σε θέση να διεκδικήσει την χρηματοδότηση τους μέσα από τα διάφορα χρηματοδοτικά εργαλεία (εθνικές ή ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις, ΣΔΙΤ, Συμβάσεις Ενεργειακής Απόδοσης, κλπ)

Εδώ και χρόνια γίνονται προσπάθειες μέσω θεσμοθετημένων πόρων, επιχορηγήσεων, ενός συστήματος οικονομικής διαχείρισης ολοένα και πιο αμερόληπτου και με τη βοήθεια οικονομικών προγραμμάτων πληροφορικής οι ΟΤΑ να προγραμματίζουν τα οικονομικά τους. Το σύστημα αυτό πλαισιώνεται από τα θεσμοθετημένα εργαλεία (Προϋπολογισμός, Τεχνικό πρόγραμμα, Επιχειρησιακό πρόγραμμα, Απολογιστικά στοιχεία, Διπλογραφικό, Αναλυτική λογιστική, κλπ) που αναλύσαμε και εκτιμήσαμε σε σχέση με τις δυνατότητές τους. Η ανάλυση και εκτίμηση αυτών των εργαλείων, τα οποία υποτίθεται ότι αποτελούν τη βάση του οικονομικού προγραμματισμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι υστερούν σε σχέση με την επίτευξη του αποτελέσματος που απαιτείται. Με άλλα λόγια αυτό δεν είναι ολοκληρωμένο, είναι ανεπαρκές και έχει ελλείψεις. Στην ουσία ο οικονομικός προγραμματισμός των ΟΤΑ, όπως εφαρμόζεται, είναι κατά κύριο λόγο διαχείριση και απολογισμός. Θα λέγαμε λοιπόν πως σήμερα ο οικονομικός προγραμματισμός τους είναι ένας μύθος που ενώ πιστεύουν ότι θα έχει αίσιο τέλος, μέσω της αποτύπωσης του επιχειρησιακού σχεδίου, του τεχνικού προγράμματος και του προϋπολογισμού τους, μπορεί να διαψευστούν από την μη έγκαιρη γνώση αλλά και πρόβλεψη των αποτελεσμάτων του. Επιβαρυντικός παράγοντας είναι η οικονομική κρίση που διέρχεται η χώρα μας και οι ολοένα και μειούμενοι κρατικοί πόροι.

Παρά ταύτα είναι αξιοσημείωτο ότι λόγω της ανάπτυξης των τεχνολογιών και της υιοθέτησης τους από ένα μεγάλο φάσμα της κοινωνίας, όπως και του δημόσιου τομέα, παρέχεται η δυνατότητα να αναπτυχθούν από τους ΟΤΑ (ήδη κάποιοι Δήμοι έχουν κάνει βήματα προς αυτή την κατεύθυνση) μοντέλα οικονομικού προγραμματισμού, σε άμεσο χρόνο και με μικρό κόστος, με τις απαιτούμενες πληροφορίες και σενάρια μελλοντικών προβλέψεων που να αξιοποιούν τις παρεχόμενες πληροφορίες των θεσμοθετημένων εργαλείων. Αυτά τα εργαλεία θα βοηθήσουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση να πετύχει την λειτουργία της όπως θα έπρεπε να είναι και να αποφύγει τις δυσάρεστες καταστάσεις (π.χ. «κόκκινοι Δήμοι»). Ενδεικτικά έχουμε αναφερθεί στο « Πρόγραμμα οικονομικού προγραμματισμού » και στο «Πρόγραμμα αποτύπωσης και παρακολούθησης του οικονομικού

προγραμματισμού από τη γένεση της δαπάνης μέχρι την ολοκλήρωσή της». Θα επιθυμούσαμε να ασχοληθούμε με αυτά αναλυτικά σε επόμενη εργασία μας.

Ενδεικτικά θα αναφέρουμε μερικά εργαλεία που μπορούν να αναπτυχθούν με την χρήση των ΤΠΕ για τη βελτιστοποίηση της οργανωτικής, διοικητικής και οικονομικής λειτουργίας των ΟΤΑ. Αυτά είναι :

Οικονομικά Εργαλεία:

- Παρακολούθηση μεσο-μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων, απαιτήσεων και χρηματικών ροών.
- Προσαρμοσμένες Οικονομικές αναφορές και αριθμοδείκτες για χρήση από τη διοίκηση στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.
- Προγραμματισμός προμηθειών, υπηρεσιών, έργων με δυνατότητα αποτύπωσης σε βάθος χρόνου και ανάλυσης της δυνατότητας εξυπηρέτησης των αναληφθέντων υποχρεώσεων.

Διοικητικά Εργαλεία:

- Παρακολούθηση ροών εγγράφων με δυνατότητα χρέωσης / μεταχρέωσης, χρόνου διεκπεραίωσης, ειδοποιήσεις περί πιθανού εκπρόθεσμου χειρισμού, στατιστικά στοιχεία.
- Προτυποποίηση διαδικασιών με βήματα και υποδείγματα εγγράφων για κάθε αρμοδιότητα που ασκείται από τον Δήμο. Αυτόματη παραγωγή των απαιτούμενων εγγράφων βάσει των ηλεκτρονικών υποδειγμάτων και των στοιχείων που παρέχει ο χρήστης.
- Καθιέρωση συστημάτων πιστοποίησης και εσωτερικού ελέγχου βάσει των ανωτέρω.

Οργανωτικά Εργαλεία:

- Δημιουργία προφίλ ικανοτήτων ανά θέση, ώστε η κατανομή του προσωπικού να είναι η βέλτιστη ως προς την αξιοποίηση των ικανοτήτων τους.

- Ανάπτυξη συστημάτων αντικειμενικής αξιολόγησης βάσει στόχων και μετρήσιμων στοιχείων, ώστε να διαγιγνώσκονται έγκαιρα οι ελλείψεις σε επίπεδο οργανικής μονάδας.

Επίσης είναι σημαντικό να τονίσουμε την άμεση ανάγκη για διαλειτουργικότητα μεταξύ των δημόσιων βάσεων δεδομένων, τόσο για την ταχύτερη και καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη, όσο και για την αποτελεσματικότερη και ορθότερη καταγραφή της φορολογητέας ύλης (π.χ. εμβαδόν ακινήτων που υπόκεινται σε δημοτικά τέλη και φόρους, κύκλος εργασιών επιχειρήσεων που υπόκεινται στην απόδοση του 0,5%, κλπ).

Οι λέξεις κλειδιά του οικονομικού προγραμματισμού των Δήμων είναι :

- Βέλτιστη αξιοποίηση υπαρχόντων πόρων
- Εξεύρεση νέων πόρων
- Μείωση δαπανών
- Καινοτόμες επενδύσεις

Πρέπει να οργανωθούν και να συντονίσουν τις προσπάθειές τους για εξεύρεση πόρων με «έξυπνους» τρόπους, εκμεταλλευόμενοι τις δυνατότητες τους καθώς και τις παρουσιαζόμενες ευκαιρίες του εξωτερικού τους περιβάλλοντος (π.χ. Σ.Δ.Ι.Τ., διαπεριφερειακές συνεργασίες, κλπ). Ομοίως η μείωση των δαπανών τους, ιδιαίτερα των ανελαστικών, μέσω πρωτοποριακών και καινοτόμων επενδύσεων είναι ένας θετικός παράγοντας για την βιωσιμότητα και την ευημερία τους. Ήδη από τα παραδείγματα που προαναφέραμε καθίσταται σαφές ότι με τη χρήση εργαλείων Τ.Π.Ε. και την καθιέρωση διαδικασιών και προτύπων μπορούμε να μειώσουμε την απαιτούμενη απασχόληση προσωπικού, μειώνοντας έτσι δαπάνες μισθοδοσίας οι οποίες θεωρούνται ανελαστικές ή διοχετεύοντας το ανθρώπινο δυναμικό σε νέες δραστηριότητες / υπηρεσίες οι οποίες παράγουν έσοδα.

Οι συνενώσεις των ΟΤΑ (Πρόγραμμα «Καποδίστριας», Πρόγραμμα «Καλλικράτης» είχαν ως στόχο τους την οικονομική αυτοτέλεια τους και κατ' επέκταση την αναδιάρθρωση του οικονομικού συστήματος τους που πρέπει να στηρίζεται κυρίως σε ίδιους πόρους και σε έσοδα από δυναμικές πηγές, π.χ. τοπική

φορολογία, Σ.Δ.Ι.Τ., κλπ λαμβάνοντας υπόψη τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα αυτών. Για την επιλογή τέτοιου είδους πόρων πρέπει να μελετάται κάθε πτυχή τους, ώστε να επιφέρουν τα μεγαλύτερα δυνατά οφέλη τόσο για τους πολίτες όσο και το Δήμο που θα προτείνει την εφαρμογή τους.

Ενδεικτικά αναφέραμε ορισμένες στρατηγικές ανάπτυξης που μπορούν να εφαρμοστούν από τους ΟΤΑ και να συμβάλουν στη βιώσιμη πορεία τους με τη βοήθεια του οικονομικού προγραμματισμού τους ως βασικού εργαλείου ανάπτυξης. Αυτές είναι: η αύξηση της οικονομικής αποτελεσματικότητας, η αύξηση της φορολογικής βάσης, η μείωση της φυσικής παρουσίας των πολιτών στις Δημοτικές υπηρεσίες, η μεταφορά του κόστους σε μη κατοίκους, η εξασφάλιση νέων πηγών εσόδων, η αύξηση της ελαστικότητας των δαπανών, η βελτίωση των υπαρχόντων πόρων, η διαφοροποίηση των πηγών εσόδων, η μείωση του χρόνου διεκπεραίωσης εργασιών μέσω της χρήσης ηλεκτρονικών εργαλείων, διαδικασιών και προτύπων.

Μελετώντας την περίπτωση του Δήμου Παλλήνης έχουμε εντοπίσει ότι η οικονομική ευημερία του επιτυγχάνεται μέσω του σωστού οικονομικού προγραμματισμού και των οικονομικά «έξυπνων» επιλογών του που ετησίως αποτυπώνονται στον Προϋπολογισμό του. Οι προσπάθειές του για ανάπτυξη φαίνονται μέσω αυτού με τις ετήσιες δράσεις που έχει υλοποιήσει και θα συνεχίσει και στο μέλλον. Όμως πρέπει να εστιάσει και σε άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία (π.χ. Σ.Δ.Ι.Τ., δανεισμό, αξιοποίηση ακίνητης περιουσίας) για αύξηση ακόμη περισσότερο των πόρων του φροντίζοντας για την ευημερία των πολιτών του.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε πως ένας στρατηγικός οικονομικός προγραμματισμός, βασιζόμενος στις σημερινές συνθήκες και αξιοποιώντας τις δυνατότητες που παρέχουν τα ΤΠΕ σε συνδυασμό με την αλλαγή της κουλτούρας των πολιτών και του ανθρώπινου δυναμικού των ΟΤΑ καθώς και την αξιοποίηση των παρουσιαζόμενων ευκαιριών, μπορεί να μετατρέψει τον μύθο σε πραγματικότητα.

Ο οικονομικός προγραμματισμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι ένας μύθος που μπορεί να γίνει πραγματικότητα συμβάλλοντας στη βιώσιμη πορεία της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πρωτογενείς πηγές

Αποφάσεις

Απόφαση οικ. 40038/09-09-2011 (ΦΕΚ 2007/09-09-2011, τεύχος Β) Υπουργείου Εσωτερικών. *Καθορισμός των στοιχείων τα οποία περιλαμβάνονται στην έκθεση αποτελεσμάτων εκτέλεσης του προϋπολογισμού των Δήμων και περιφερειών.*

Βασιλικά Διατάγματα

Β.Δ.24.9/1958 (ΦΕΚ 171/20-10-1958, τεύχος Α'). *Περί κωδικοποίησης εις ενιαίον κείμενον νόμου των ισχυουσών διατάξεων περί των προσόδων των δήμων και κοινοτήτων.*

Β.Δ. 17.5/1959 (ΦΕΚ 114/15-6-1959, τεύχος Α). *Περί οικονομικής διοικήσεως των Δήμων και Κοινοτήτων.*

Εγκύκλιοι - Έγγραφα

Εγκύκλιος 53/17-12-2012 (αρ.πρωτ. 47473) Υπουργείου Εσωτερικών. *Έναρξη πλήρους λειτουργίας του Κεντρικού Κόμβου Διαλειτουργικότητας για την παροχή οικονομικών στοιχείων των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού και προαπαιτούμενες ενέργειες από αυτούς.*

Έγγραφο Υπουργείου Εσωτερικών οικ. 27161/04-07-2014. *Εφαρμογή των διατάξεων των παρ. 9 του άρθρου 266 και 10 του άρθρου 268 του ν. 3852/2010.*

Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις

Κ.Υ.Α. 7028/2004 (ΦΕΚ 253/9-2-2004, τεύχος Β). *Καθορισμός του τύπου προϋπολογισμού των δήμων και κοινοτήτων.*

Κ.Υ.Α. 4604/01.02.2005 (ΦΕΚ 163/10-02-2005, τεύχος Β). *Τροποποίηση των διατάξεων του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των ΟΤΑ α' βαθμού, που αναφέρονται στον τύπο και το περιεχόμενο του προϋπολογισμού αυτών*

Κ.Υ.Α οικ 23976/22-7-2016 (ΦΕΚ 2311/26-7-2016, τεύχος Β)Υπουργείου Εσωτερικών & Υπουργείου Οικονομικών. *Παροχή οδηγιών για την κατάρτιση του προϋπολογισμού των δήμων οικονομικού έτους 2017 – τροποποίηση της υπ' αριθμ. 7028/2004 (Β'253) απόφασης.*

Νομοθετικά Διατάγματα

Ν.Δ. 318/1969 (ΦΕΚ 212/23-10-1969, τεύχος Α). *Περί βεβαιώσεως και εισπράξεως των εσόδων των Δήμων και Κοινοτήτων.*

Νόμοι

Ν.1080/1980 (ΦΕΚ 246/22-10-1980, τεύχος Α). *Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων τινών της περί των προσόδων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Νομοθεσίας και άλλων τινών συναφών διατάξεων.*

Ν. 1622/1986 (ΦΕΚ 92/14-07-1986 τεύχος Α) *Τοπική Αυτοδιοίκηση - Περιφερειακή Ανάπτυξη και δημοκρατικός προγραμματισμός.*

Ν. 1828/1989 (ΦΕΚ 2/3-1-1989, τεύχος Α). *Αναμόρφωση της φορολογίας εισοδήματος και άλλες διατάξεις.*

Ν. 1943/1991 (ΦΕΚ 50/11-04-1991 τεύχος Α). *Εκσυγχρονισμός της οργάνωσης και λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, αναβάθμιση του προσωπικού της και άλλες συναφείς διατάξεις.*

Ν. 2307/1995 (ΦΕΚ 113/15-06-1995, τεύχος Α). *Προσαρμογή νομοθεσίας αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών στις διατάξεις για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις.*

Ν.2362/1995 (ΦΕΚ 247/27-11-1995, τεύχος Α). *Περί Δημόσιου Λογιστικού, ελέγχου και δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις.*

N. 2539/1997 (ΦΕΚ 244/04-12-1997, τεύχος Α). Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Πρόγραμμα Καποδίστριας).

N.2672/1998 (ΦΕΚ 290/28-12-1998, τεύχος Α). Οικονομικοί πόροι της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις.

N. 3013/2002 (ΦΕΚ 102/01-05-2002, τεύχος Α). Αναβάθμιση της πολιτικής προστασίας και λοιπές διατάξεις.

N. 3230/2004 (ΦΕΚ 44/11-2-2004, τεύχος Α). Καθιέρωση συστήματος διοίκησης με στόχους, μέτρηση της αποδοτικότητας και άλλες διατάξεις.

N.3463/2006 (ΦΕΚ 114/8-6-2006, τεύχος Α). Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας.

N. 3536/07 (ΦΕΚ 42/23-02-2007, τεύχος Α). Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

N.3852/2010 (ΦΕΚ 87 /7-6-2010, τεύχος Α). Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (Πρόγραμμα Καλλικράτης).

N.3861/2010 (ΦΕΚ 112/13.07.2010, τεύχος Α). Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο «Πρόγραμμα Διαύγεια» και άλλες διατάξεις.

N. 4270/14 (ΦΕΚ 143/28-06-2014, τεύχος Α). Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις.

N. 3871/2010 (ΦΕΚ 141/17-08-2010, τεύχος Α). Δημοσιονομική Διαχείριση και Ευθύνη.

N. 4038/12 (ΦΕΚ 14/02-02-2012, τεύχος Α). Επείγουσες ρυθμίσεις που αφορούν την εφαρμογή του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015.

N. 4111/23.01.2013 (ΦΕΚ 18/25-01-2013, τεύχος Α). Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, τροποποιήσεις του ν. 4093/ 2012, κύρωση της Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου

«Έγκριση των Σχεδίων των Συμβάσεων Τροποποίησης της Κύριας Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας, του Ελληνικού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Τ.Χ.Σ.) και της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ), με τίτλο «Κύρια Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης», της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ε.Τ.Χ.Σ., της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΤτΕ, με τίτλο «Σύμβαση Διευκόλυνσης Διαχείρισης Υποχρεώσεων ΣΙΤ» και της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ε.Τ.Χ.Σ., της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΤτΕ, με τίτλο «Διευκόλυνση αποπληρωμής Τόκων Ομολόγων», παροχή εξουσιοδοτήσεων για την υπογραφή των Συμβάσεων» και άλλες επείγουσες διατάξεις.

Ν. 4172/13 (ΦΕΚ 167/23-07-2013, τεύχος Α). Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις.

Ν. 4257/14 (ΦΕΚ 93/14-04-2014, τεύχος Α). Επείγουσες ρυθμίσεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών.

Ν. 4270/14 (ΦΕΚ 143/28-06-2014, τεύχος Α). Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις.

Ν. 4305/14 (ΦΕΚ 237/31-10-2014, τεύχος Α). Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση του ν. 3448/2006 (Α" 57), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ρυθμίσεις θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Δ.Α. και άλλες διατάξεις.

Ν.4308/2014 (ΦΕΚ 251/24-11-2014, τεύχος Α). Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις.

Προεδρικά Διατάγματα

Π.Δ. 496/1974 (ΦΕΚ 204/19-7-1974, τεύχος Α). *Περί Λογιστικού των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου.*

Π.Δ.410/1995 (ΦΕΚ 231/14-11-1995, τεύχος Α). *Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο νόμου, με τίτλο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας των ισχυουσών διατάξεων του Δημοτικού και Κοινοτικού κώδικα όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν.*

Π.Δ. 315/1999 (ΦΕΚ 302/30-12-1999, τεύχος Α). *Περί ορισμού του περιεχομένου και του χρόνου ενάρξεως της εφαρμογής του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Δήμων και Κοινοτήτων (ΟΤΑ Α΄ Βαθμού).*

Π.Δ. 150/2001 (ΦΕΚ 125/25-06-2001, τεύχος Α). *Προσαρμογή στην Οδηγία 99/93/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές.*

Π.Δ.113/2010 (ΦΕΚ 194/22-11-2010, τεύχος Α΄). *Ανάληψη υποχρεώσεων από τους διατάκτες.*

Συνεντεύξεις

Γιώργος Τέντης (2016).*Συνέντευξη για οικονομικό προγραμματισμό του Δήμου Παλλήνης με Γενικό Γραμματέα του.*

Βιβλία

Αυγουστίνος Ι. Δημητράς- Απόστολος Α. Μπάλλας. (2009).*Διοικητική Λογιστική.* Αθήνα : Εκδόσεις Gutenberg.

Δημήτρης Σταματόπουλος-Πάρης Σταματόπουλος-Γιάννης Σταματόπουλος. (2015).*Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα.* Αθήνα : Εκδόσεις Forin Σταματόπουλος.

- Θεοδώρου Δ.Ιωάννης. (2015). *Τα έσοδα των Δήμων*. Αθήνα : Εκδόσεις Θεοδώρου.
- Θεοδώρου Δ.Ιωάννης. (2015). *Οι δαπάνες των ΟΤΑ*. Αθήνα : Εκδόσεις Θεοδώρου.
- Ιωάννης Π. Ράλλης(2007). *Η Λογιστική των Ο.Τ.Α.*. Αθήνα : Έκδοση Οικονομική Βιβλιοθήκη.
- Κατερίνα Σαββαΐδου (2009). *Οικονομική Διοίκηση και Διαχείριση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης*. Αθήνα : Έκδοση Νομική Βιβλιοθήκη.
- Κόρσος Δημήτριος Ι. (1985). *Δημοσιονομικόν Δίκαιον*. Αθήνα – Κομοτηνή : Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Μαΐστρος Παναγιώτης (2009). *Τα τρία Κύματα Μεταρρυθμίσεων της Δημόσιας Διοίκησης στην Ελλάδα : 1975-2015+*. Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση
- Μάρκος Γ.Καραναστάσης (2009). *Πρακτική εφαρμογή Διπλογραφικού Λογιστικού Συστήματος των Δήμων και Κοινοτήτων των Ν.Π.Δ.Δ. και των επιχειρήσεων τους*. Αθήνα: Εκδόσεις Γ.Μ. Καραναστάση
- Μιχαλόπουλος Ν. (2004). *Από τη Δημόσια Γραφειοκρατία στο Δημόσιο Management*. Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση.
- Νικόλαος Β. Γεωργόπουλος (2013). *Στρατηγικό Management*. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου.
- Σ.Καραγιάννης (2004). *Ο Οικονομικός Προγραμματισμός των Ο.Τ.Α. και ο νέος τύπος Προϋπολογισμού - Κ.Υ.Α. 7028/04*. Αθήνα: Εκδόσεις Γ.Μ. Καραναστάση.
- Φίλιος Β. (2012). *Διοικητική Λογιστική*. Αθήνα : Εκδόσεις Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Φωτεινή Μαστρογιάννη (2015). *Δημόσιο Λογιστικό και Προϋπολογισμοί*. Αθήνα : Εκδόσεις Αρναούτη.
- THOMPSON JR.-A.J.STRICKLAND III-John E.GAMBLE (Γενική Επιμέλεια – Πρόλογος Γιάννης Α. Πολλάλης Καθηγητής Επιχειρησιακής Στρατηγικής, τμήμα

Οικονομικής Επιστήμης Πανεπιστημίου Πειραιώς) (2010). *Σχεδιασμός και Υλοποίηση Επιχειρησιακής Στρατηγικής – Η αναζήτηση Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος*. Αθήνα: Εκδόσεις Υτορία.

Πανεπιστημιακές σημειώσεις σε δικτυακό τόπο

Ράλλης Γκέκας (2016). *Τα οικονομικά της Τοπικής Αυτοδιοίκησης*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου (μόνο με κωδικό πρόσβασης) :

<https://eclass.uop.gr> (Πρόσβαση 05-08-2016).

Δικτυακοί τόποι / Ιστοσελίδες

Ράλλης Γκέκας (2016). *Αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του youtube :

<https://www.youtube.com/watch?v=R2gSYDxQZ-I>. (Πρόσβαση 04-08-2016).

Ράλλης Γκέκας (2016). *Ιδια έσοδα ή Επιχορηγήσεις*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του youtube :

<https://www.youtube.com/watch?v=ZUSxFU8naRk>. (Πρόσβαση 04-08-2016).

Ράλλης Γκέκας (2016). *Η θεωρία των επιχορηγήσεων*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του youtube :

<https://www.youtube.com/watch?v=h1QmSdlo-UE>. (Πρόσβαση 04-08-2016).

Ράλλης Γκέκας (2016). *Φόροι ή τέλη*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του youtube :

<https://www.youtube.com/watch?v=xum9xeZSO1M>. (Πρόσβαση 04-08-2016).

Σπακούρη Αθηνά (2008) συντάκτης. *Εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης :

http://reader.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=EDULLL&item=1340&bitstream=1340_01#page/2/mode/2up. (Πρόσβαση 31-7-2016).

Νομοθεσία-Νομολογία. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της ΔήμοςNet :

<https://www.dimosnet.gr>. (Πρόσβαση 09-08-2016).

Νομοθεσία. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου:

<https://www.et.gr>. (Πρόσβαση 25-08-2016).

Ανάλυση SWOT. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της Βικιπαιδεία :

https://el.wikipedia.org/wiki/Ανάλυση_SWOT. (Πρόσβαση 31-07-2016).

Αντλία θερμότητας. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της Βικιπαιδεία :

https://el.wikipedia.org/wiki/Αντλία_θερμότητας. (Πρόσβαση 04-08-2016).

Γεωθερμία. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της Βικιπαιδεία :

<https://el.wikipedia.org/wiki/Γεωθερμία>. (Πρόσβαση 04-08-2016).

Θεματικά πάρκα. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της Βικιπαιδεία :

<http://www.mintour.gov.gr/el/Investments/wizards/thematikaparka/>. (Πρόσβαση 04-08-2016).

Εγκύκλιοι-Έγγραφα Υπουργείου Εσωτερικών (έγγραφο οικ.27154/31-07-2015).
Κατάρτιση Μεσοπρόθεσμου Προγράμματος Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2016-2016 & Πίνακες κατάρτισης ΜΠΔΣ 2016-2019. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών :

<http://www.ypes.gr/el/Ministry/Encyclical/?DateFrom=&DateTo=&Arithmos=&Dieythinsi=00fec2a5-f5e0-4842-aac9-761b191c98b7&KeyWord=&PageNo=2>.

(Πρόσβαση 09-08-2016).

Πρόγραμμα Διαύγεια Υπουργείου Εσωτερικών (12-07-2016). *Εκτέλεση Προϋπολογισμού Ιουνίου 2016 Δήμου Παλλήνης (Α.Δ.Α.6ΨΘΙΩΞΚ-Α1Ψ)*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών Πρόγραμμα Διαύγεια:

<https://diavgeia.gov.gr/search?query=ada:%226%CE%A8%CE%98%CE%99%CE%A9%CE%9E%CE%9A-%CE%911%CE%A8%22&page=0>.

(Πρόσβαση 09-08-2016).

Πρόγραμμα Διαύγεια Υπουργείου Εσωτερικών (20-04-2016). *Τριμηνιαία έκθεση εκτέλεσης Προϋπολογισμού 1^{ου} τριμήνου 2016 Δήμου Νέας Ιωνίας (Α.Δ.Α.ΩΥ3ΛΩΚΥ-ΗΛΗ)*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών Πρόγραμμα Διαύγεια :

<https://et.diavgeia.gov.gr/decision/view/%CE%A9%CE%A53%CE%9B%CE%A9%CE%9A%CE%A5-%CE%97%CE%9B%CE%97>.

(Πρόσβαση 09-08-2016).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΝΕΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΟΤΑ (Ν.3852/2010, ΑΡΘΡΟ 94)

1. Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και υπό τον τομέα β' («Περιβάλλον») προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

«11. Η έκδοση οικοδομικών αδειών, ο προέλεγχος για την έκδοσή τους, ο έλεγχος μελετών για οικοδομικές άδειες, συναφούς χαρακτήρα πολεοδομικές αρμοδιότητες, καθώς και ο έλεγχος και η επιβολή προστίμων για την κατασκευή αυθαιρέτων κτισμάτων, κατά την κείμενη νομοθεσία, υπό την επιφύλαξη της **περίπτωσης 45 του άρθρου 280** του παρόντος.

12.Ο έλεγχος των αρχιτεκτονικών, των στατικών, των υδραυλικών και των ηλεκτρομηχανολογικών μελετών, της μελέτης θερμομόνωσης, της μελέτης παθητικής πυροπροστασίας και των σχετικών φορολογικών στοιχείων για την έκδοση ή αναθεώρηση οικοδομικών αδειών βιομηχανικών κτιρίων, κατά τις ρυθμίσεις των **παραγράφων 1 έως και 3 του άρθρου 5 του π.δ. 78/2006 (ΦΕΚ 80 Α΄)**.

13.Ο έλεγχος εφαρμογής ρυμοτομικών σχεδίων στο έδαφος πριν την έγκριση των πινακίδων εφαρμογής.

14.Η σύνταξη διαγραμμάτων εφαρμογής και διαγραμμάτων διαμορφωμένης κατάστασης.

15.Ο έλεγχος τοπογραφικών διαγραμμάτων που προορίζονται για σύνταξη πράξεων τακτοποιήσεως και αναλογισμού ή πράξεων εφαρμογής.

16.Επίβλεψη τοπογραφικών μελετών και μελετών Πράξεων Εφαρμογής Σ.Π..

17.Η σύνταξη Πράξεων Εφαρμογής του άρθρου 12 του ν. 1337/1983 (Συνολική Π.Ε., Μεμονωμένη Π.Ε., Διορθωτική Π.Ε.), συμπεριλαμβανομένων και όλων των προβλεπόμενων διαδικασιών.[9] [13]

18.Η παρακολούθηση του Προγράμματος Καθαρές Ακτές - Καθαρές Θάλασσες του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

19.Η έκδοση απόφασης για τον καθορισμό μεμονωμένων κτιρίων ή των περιοχών, εντός των οποίων οι όψεις των κτιρίων πρέπει να αποπερατώνονται μέσα σε έξι (6) έτη από την έκδοση της οικοδομικής άδειας ή της ανωτέρω απόφασης, σύμφωνα με το **άρθρο 22 παρ. 6 του ν. 1577/1985 (ΦΕΚ 210 Α΄)**.

20. Η προκαταρκτική πρόταση ανάπλασης ορισμένης περιοχής, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις των **άρθρων 9 και 10 του ν. 2508/1997 (ΦΕΚ 124 Α')**.

21. Η γνωμοδότηση για παρέκκλιση από τους όρους δόμησης κατασκευής κτιρίων που προορίζονται για γεωκτηνοτροφικές, γεωπτηνοτροφικές ή υδατοκαλλιεργητικές εγκαταστάσεις, καθώς και εγκαταστάσεις αποθήκευσης λιπασμάτων, φαρμάκων, ιχθυοτροφών, γεωργικών και αλιευτικών εφοδίων, γεωργικών και αλιευτικών προϊόντων, στεγάστρων σφαγής ζώων και δεξαμενών από οποιοδήποτε υλικό.

22. Η εφαρμογή πολεοδομικών σχεδίων και συναφών εκτελεστών πράξεων, που δεν έχουν γενικότερο χαρακτήρα.

23. Ο έλεγχος εφαρμογής ρυμοτομικών σχεδίων στο έδαφος, κατ' **άρθρο 115 Κ.Β.Π.Ν.**

24. Η εφαρμογή εγκεκριμένων σχεδίων επί του εδάφους, κατά την πρόβλεψη της **παρ. 1 του άρθρου 155 Κ.Β.Π.Ν.**

25. Η διαχείριση στερεών αποβλήτων, σε επίπεδο προσωρινής αποθήκευσης, μεταφόρτωσης, επεξεργασίας, ανακύκλωσης και εν γένει αξιοποίησης, διάθεσης, λειτουργίας σχετικών εγκαταστάσεων, κατασκευής μονάδων επεξεργασίας και αξιοποίησης, καθώς και αποκατάστασης υφιστάμενων χώρων εναπόθεσης (Χ.Α.Δ.Α.). Η διαχείριση πραγματοποιείται, σύμφωνα με τον αντίστοιχο σχεδιασμό, που καταρτίζεται από την Περιφέρεια κατά την ειδικότερη ρύθμιση του άρθρου 186 παρ. ΣΤ' αριθμ. 29 του παρόντος νόμου.

26. Η μέριμνα, σύμφωνα με τις ισχύουσες πυροσβεστικές διατάξεις, για την τήρηση των υποχρεώσεων καθαρισμού, από τους ιδιοκτήτες, νομείς, και επικαρπωτές, των οικοπεδικών και λοιπών ακάλυπτων χώρων, που βρίσκονται εντός πόλεων, κωμοπόλεων και οικισμών και σε απόσταση μέχρι 100 μέτρων από τα όριά τους, καθώς και η υποχρέωση αυτεπάγγελτου καθαρισμού από τους δήμους, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των υπόχρεων. Σε βάρος εκείνων που δεν συμμορφώνονται επιβάλλεται πρόστιμο πενήντα (50) λεπτών, ανά τετραγωνικό μέτρο του οικείου χώρου, το οποίο και αποτελεί έσοδο του οικείου δήμου, βεβαιούται εις βάρος τους η ισόποση σχετική δαπάνη του δήμου προς καθαρισμό και υποβάλλεται μήνυση για το αδίκημα του **άρθρου 433 του Ποινικού Κώδικα**.

27. Η διενέργεια δειγματοληπτικών ελέγχων, προκειμένου να διαπιστωθεί η ποιότητα των χαλύβων οπλισμού σκυροδέματος.

28. Η διενέργεια δειγματοληπτικών ελέγχων, προκειμένου να διαπιστωθεί η ποιότητα των προϊόντων τσιμέντου.

29. Η χορήγηση άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας στεγνοκαθαριστηρίων, πλυντηρίων ρούχων, σιδηρωτηρίων ρούχων και ταπητοκαθαριστηρίων.

30. Η σύνταξη των πράξεων αναλογισμού αποζημίωσης, τακτοποίησης, προσκύρωσης κατά τις διατάξεις του ν.δ. 17.7.1923 συμπεριλαμβανομένων και όλων των προβλεπόμενων διαδικασιών. [13]

31. Η επιμέλεια μεταγραφής ή καταχώρισης των Πράξεων Εφαρμογής του άρθρου 12 του ν. 1337/1983 σε Υποθηκοφυλακείο ή Κτηματολόγιο. [13]

32. Η σύσταση επιτροπής του άρθρου 1 του π.δ. 5/1986 (Α' 2) για τον προσδιορισμό της αξίας ακινήτων για την εισφορά σε χρήμα. [10] [13]

2. Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, υπό τον τομέα γ' («Ποιότητα Ζωής και Εύρυθμης Λειτουργίας των Πόλεων»), προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

«15. Η μελέτη των έργων συντήρησης και βελτίωσης του οδικού δικτύου αρμοδιότητας δήμου.

16. Η εκπόνηση κυκλοφοριακών μελετών, καθώς και η μελέτη, εκτέλεση και επίβλεψη των εργασιών σήμανσης, σηματοδότησης και ηλεκτροφωτισμού του οδικού δικτύου του δήμου. [30]

17. Ο καθορισμός των αστικών γραμμών λεωφορείων, της αφετηρίας, της διαδρομής, των στάσεων και του τέρματος των αντίστοιχων γραμμών, καθώς και ο καθορισμός των προδιαγραφών των στάσεων και των στεγάστρων αναμονής επιβατών αστικών και υπεραστικών γραμμών.

18. Ο καθορισμός κομίστρων αστικών φορέων παροχής συγκοινωνιακού έργου.

19. Η ρύθμιση κάθε θέματος, το οποίο αφορά στην εγκατάσταση, λειτουργία και στη συντήρηση ανελκυστήρων, καθώς και η χορήγηση των σχετικών τεχνικών επαγγελματικών αδειών, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του **άρθρου 4 του π.δ. 78/2006 (ΦΕΚ 80 Α')** και των σχετικών Κ.Υ.Α..

20. Η χορήγηση έγκρισης δομικής κατασκευής κεραιάς σταθμού στην ξηρά, σύμφωνα με το **άρθρο 1 του ν. 2801/2000 (ΦΕΚ 46 Α')** και το άρθρο 24 Α' παρ. 5 εδάφιο ε' του ν. 2072/1992 (ΦΕΚ 129 Α'), όπως ισχύει, καθώς και η επιβολή κυρώσεων στους παραβάτες. [1]

21. Η χορήγηση άδειας εγκατάστασης και άδειας λειτουργίας φωτοβόλων, σωλήνων, φωτεινών επιγραφών και ηλεκτροκίνητων ανυψωτικών μηχανημάτων, καθώς και ο έλεγχος της λειτουργίας αυτών.
22. Η σύσταση επιτροπής φιλικού διακανονισμού για την εξώδικη επίλυση των διαφορών ανάμεσα σε προμηθευτές και σε καταναλωτές ή ενώσεις καταναλωτών, η τήρηση αρχείων των πορισμάτων της οικείας επιτροπής καθώς και η τήρηση μητρώου καταναλωτών.
23. Ο καθορισμός των προδιαγραφών των στάσεων και των στεγάστρων αναμονής επιβατών των αστικών και υπεραστικών γραμμών.
24. Η απαγόρευση της δημιουργίας θέσεων στάθμευσης σε συγκεκριμένους χώρους.
25. Η παραλαβή των αποσυρόμενων δικύκλων, μοτοσυκλετών και μοτοποδηλάτων, όπου δεν υπάρχουν υποκαταστήματα του Ο.Δ.Δ.Υ..
26. Ο καθορισμός του εξωτερικού χρωματισμού των ΤΑΞΙ.
27. Η ανάκληση άδειας κυκλοφορίας αστικού λεωφορείου, από τον κύκλο εργασίας, εντός του ιδίου ημερολογιακού έτους κατ' **άρθρο 31 του ν. 2963/2001**.
28. Η περισυλλογή αδέσποτων σκύλων, καθώς και η ίδρυση ή βελτίωση εγκαταστάσεων καταφυγίων αδέσποτων σκύλων.
29. Ο καθορισμός των ωρών έναρξης και λήξης της εργασίας των ναυτεργατών και των αρτεργατών.
30. Η χορήγηση βιβλιαρίων υγείας στους εκδοροσφαγείς.
31. Η χορήγηση των αδειών παραγωγών και η θεώρησή τους από τον οικείο δήμο, όπου ο παραγωγός κατοικεί. Η αρμοδιότητα αυτή δεν αφορά την έκδοση αδειών στους Νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης.
32. Η συνδρομή στο έργο του Ε.Φ.Ε.Τ. και η διενέργεια ελέγχων ή άλλων πράξεων, που ζητούν τα εντεταλμένα όργανα του Ε.Φ.Ε.Τ. και σύμφωνα με τις οδηγίες τους.
33. Η χορήγηση αδειών άσκησης επαγγέλματος τεχνιτών επισκευής και συντήρησης αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και μοτοποδηλάτων.

34. Η χορήγηση αδειών άσκησης επαγγέλματος οδικού μεταφορέα επιβατών και εμπορευμάτων.

35. Η χορήγηση, ανανέωση, ανάκληση και αφαίρεση αδειών εκγυμναστών, καθώς και ίδρυσης και λειτουργίας σχολών υποψηφίων οδηγών αυτοκινήτων και μοτοσικλετών.

36. Η έκδοση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας συνεργείων επισκευής και συντήρησης αυτοκινήτων, μοτοσικλετών και μοτοποδηλάτων και λοιπών συναφών εγκαταστάσεων, καθώς και η διενέργεια επιθεωρήσεων και ηλεκτρολογικών ελέγχων.

37. Η χορήγηση εξουσιοδοτήσεων σε συνεργεία συντήρησης και επισκευής αυτοκινήτων για διάθεση Κάρτας Ελέγχου Καυσαερίων (Κ.Ε.Κ.), καθώς και η παρακολούθηση και ο έλεγχος των Κέντρων Ελέγχου Καυσαερίων.

38. Η χορήγηση εξουσιοδοτήσεων σε συνεργεία συντήρησης και επισκευής αυτοκινήτων για τοποθέτηση συστημάτων περιορισμού ταχυτήτων.

39. Η θεώρηση των Καρτών Επιθεώρησης και Επισκευών των ενοικιαζόμενων οχημάτων.»

«40. Η παροχή υπηρεσίας δωρεάν ασύρματης πρόσβασης των πολιτών στο διαδίκτυο μέσω του Δικτύου Σύζευξις ΙΙ, δημοτικού δικτύου ή άλλου παρόχου».
[25]

3.Α. α. Με προεδρικό διάταγμα το οποίο εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομικών και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, μεταβιβάζονται στους δήμους αρμοδιότητες που ασκούνται από τις Δ.Υ.Π.Ε. περιλαμβανομένων και αρμοδιοτήτων των Μονάδων Πρωτοβάθμιας Υγείας (Μ.Π.Υ.), καθώς και αρμοδιότητες τοπικού χαρακτήρα του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

β. Στο ίδιο διάταγμα καθορίζονται οι σχετικές ρυθμίσεις και η μεταβατική περίοδος για την έναρξη άσκησης των αρμοδιοτήτων που μεταβιβάζονται, η οποία δεν μπορεί να υπερβεί τη διετία από τη δημοσίευση του παρόντος.

γ. Με το ανωτέρω διάταγμα ρυθμίζεται η απόδοση στους δήμους των ανάλογων οικονομικών πόρων, για την άσκηση των μεταβιβαζόμενων αρμοδιοτήτων, η κατάργηση υπηρεσιακών μονάδων των Δ.Υ.Π.Ε. και των αντίστοιχων οργανικών

τους θέσεων, καθώς και οι ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις μετάταξης του προσωπικού, που κατείχε, με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, τις καταργηθείσες οργανικές θέσεις, κατ' ανάλογη εφαρμογή της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 257 του παρόντος.

δ. Οικονομικές υποχρεώσεις σε σχέση με τις μεταβιβαζόμενες αρμοδιότητες των Δ.Υ.Π.Ε. οι οποίες έχουν αναληφθεί σε χρόνο προγενέστερο της έκδοσης του προεδρικού διατάγματος των προηγούμενων εδαφίων, δεν μπορούν να βαρύνουν τους προϋπολογισμούς των δήμων.

Β. Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων υπό τον τομέα ε' («Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης») προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

«7. Η εφαρμογή προγραμμάτων εμβολιασμών και η διενέργειά τους.

8. Η τήρηση κανόνων υγιεινής των δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων.

9. Η χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας ιδρυμάτων παιδικής πρόνοιας σε ιδιώτες, καθώς και σε συλλόγους ή σωματεία, που επιδιώκουν φιλανθρωπικούς σκοπούς.

10. Η άσκηση ελέγχου και εποπτείας στα ιδρύματα παιδικής προστασίας ιδιωτικού δικαίου (ιδιωτικοί παιδικοί σταθμοί) και η ευθύνη λειτουργίας των παιδικών εξοχών. [4] [15] [31] [32] [37]

11. Η εποπτεία επί των φιλανθρωπικών σωματείων και ιδρυμάτων, καθώς και η έγκριση του προϋπολογισμού τους, η παρακολούθηση και ο έλεγχος των επιχορηγήσεων, που δίδονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου με κοινωφελείς σκοπούς.

12. Η οικονομική ενίσχυση αυτοστεγαζόμενων, η μίσθωση ακινήτων, η ρύθμιση διαφόρων θεμάτων κοινωνικής κατοικίας και η επιβολή κυρώσεων για παραβάσεις της οικείας νομοθεσίας.

13. Ο διορισμός μελών διοικητικών συμβουλίων, η εποπτεία και η ρύθμιση θεμάτων λειτουργίας ιδρυμάτων προστασίας και αγωγής οικογένειας του παιδιού (όπως Κέντρων Παιδικής Μέριμνας, Παιδικών Σταθμών, Παιδικών Εξοχών, παραρτημάτων ΠΙΚΠΑ και ΚΕΠΕΠ).

14. Ο ορισμός ιατρών προς εξέταση επαγγελματιών και εργαζομένων σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος για τη χορήγηση σε αυτούς βιβλιαρίων υγείας.

15. Η χορήγηση της Κάρτας Αναπηρίας, μετά από σχετική γνωμοδότηση της αρμόδιας Επιτροπής Πιστοποίησης Αναπηρίας.

16. Η έκδοση πιστοποιητικών οικονομικής αδυναμίας.

17. Η καταβολή επιδομάτων σε τυφλούς, κωφάλαλους, ανασφάλιστους παραπληγικούς, τετραπληγικούς και ακρωτηριασμένους, διανοητικά καθυστερημένους, ανίκανους προς εργασία, υποφέροντες από εγκεφαλική παράλυση (σπαστικούς), απροστάτευτους ανήλικους, υποφέροντες από αιμολυτική αναιμία και βαριά ανάπηρους, καθώς και σε λοιπά άτομα δικαιούμενα παροχής κοινωνικής προστασίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του **ν.δ. 57/1973 (ΦΕΚ 149 Α')**, της σχετικής νομοθεσίας, καθώς και των οικείων κανονιστικών ρυθμίσεων. [7]

18. Η δωρεάν παραχώρηση της χρήσης οικημάτων λόγω απορίας ή για άλλους σοβαρούς λόγους.

19. Η αναγνώριση δικαιούχων στεγαστικής συνδρομής.

20. Η υλοποίηση:

α) προγραμμάτων δημόσιας υγιεινής που οργανώνονται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ή από άλλα Υπουργεία, το κόστος των οποίων βαρύνει απευθείας τον προϋπολογισμό του αντίστοιχου Υπουργείου,

β) εκτάκτων προγραμμάτων δημόσιας υγείας, τα οποία εκτελούνται με έκτακτη χρηματοδότηση,

γ) προγραμμάτων δημόσιας υγείας που χρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

21. Η έκδοση αποφάσεων παροχής κοινωνικής προστασίας.

22. Η χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας δημοτικών και ιδιωτικών παιδικών ή βρεφονηπιακών σταθμών. [4]

23. Η χορήγηση αδειών διενέργειας λαχειοφόρων αγορών, εράνων και φιλανθρωπικών αγορών. [19]

24. Η έκδοση τοπικών υγειονομικών διατάξεων και η λήψη μέτρων σε θέματα δημόσιας υγιεινής. [4]

25. Η πληροφόρηση των δημοτών για θέματα δημόσιας υγείας.

26. Η χορήγηση άδειας λειτουργίας ιδιωτικών επιχειρήσεων περιθαλψής ηλικιωμένων ή ατόμων, που πάσχουν ανίατα από κινητική αναπηρία.

27. Η επιβολή κυρώσεων σε ιατρούς, οι οποίοι πωλούν φάρμακα χωρίς άδεια, καθώς και σε βάρος ιατρών και φαρμακοποιών για κατοχή ή πώληση δειγμάτων φαρμάκων.

28. Η οργάνωση αυτοτελώς ή σε συνεργασία με τις αντίστοιχες περιφερειακές υπηρεσίες ειδικών προγραμμάτων για την προστασία και προαγωγή της Δημόσιας Υγείας στην περιοχή αρμοδιότητάς τους, κατά τις ρυθμίσεις της **παρ. 7 του άρθρου 14 του ν. 3172/2003 (ΦΕΚ 197 Α΄)**.

29. Η εφαρμογή προγραμμάτων για την καταπολέμηση λοιμωδών και παρασιτικών νοσημάτων ζώων.

30. Η επιβολή ή άρση υγειονομικών μέτρων, λόγω εμφάνισης βαριάς επιζωοτίας για την έκδοση πιστοποιητικών προς μεταφορά ζώων.

31. Ο ορισμός ελεγκτή γιατρού Ο.Γ.Α. για τα Ν.Π.Δ.Δ. του νομού.

32. Ο ορισμός μελών του Διοικητικού Συμβουλίου των Ταμείων Πρόνοιας και Προστασίας Πολυτέκνων, από το δήμο όπου εδρεύουν τα ταμεία.

33. Η εφαρμογή, οργάνωση και εποπτεία της τεχνητής σπερματέγχυσης και του συγχρονισμού του οίστρου των ζώων.

34. Η παροχή γνωμάτευσης από τον αρμόδιο κτηνίατρο για υγειονομική καταλληλότητα των ζώων όταν πρόκειται για πλανόδια έκθεση ζώων.»

4. Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, υπό τον τομέα στ' («Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού»), προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

«13. Η εκτέλεση προγραμμάτων δια βίου μάθησης στο πλαίσιο του αντίστοιχου εθνικού και περιφερειακού σχεδιασμού, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

«14. Η συγκρότηση επιτροπής καταλληλότητας και επιλογής οικοπέδου για την ανέγερση διδακτηρίου, καθώς και επιλογής οικοπέδου μετά κτιρίου κατάλληλου να χαρακτηριστεί ως διδακτήριο. Η εκτίμηση της αξίας του οικοπέδου γίνεται από την επιτροπή του άρθρου 186 του ν. 3463/2006.» [17] «Τα ανωτέρω ισχύουν και για μισθώσεις κτηρίων προς στέγαση σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης από τους Δήμους. Σχετικές αποφάσεις συγκρότησης της επιτροπής καταλληλότητας για μίσθωση σχολικών ακινήτων που εκδόθηκαν μετά την έναρξη

ισχύος του ν. 3852/2010 μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος είτε από τον οικείο Περιφερειακό Διευθυντή Εκπαίδευσης είτε από τον Δήμαρχο, θεωρούνται νόμιμες.» [27] [28]

15. Η απαλλοτρίωση οικοπέδων για τις ανάγκες της σχολικής στέγης, καθώς και η ανέγερση σχολικών κτιρίων.

16. Η μίσθωση ακινήτων για τη στέγαση δημόσιων σχολικών μονάδων, η στέγαση και συστέγαση αυτών και σε περίπτωση συστέγασης ο καθορισμός της αποκλειστικής χρήσης ορισμένων χώρων του διδακτηρίου, από κάθε σχολική μονάδα, καθώς και της κοινής χρήσης των υπολοίπων χώρων και των ωρών λειτουργίας της κάθε συστεγαζόμενης σχολικής μονάδας.

17. Η διάθεση διδακτηρίου για άλλες χρήσεις κοινής ωφέλειας ή για την πραγματοποίηση εκδηλώσεων, κοινού ενδιαφέροντος, σε συνεργασία με τη Σχολική Επιτροπή.

~~«18. Η μεταφορά μαθητών από τον τόπο διαμονής στο σχολείο φοίτησης, περιλαμβανομένης της μεταφοράς των μαθητών σχολείων ειδικής αγωγής, καθώς και της μεταφοράς και σίτισης μαθητών μουσικών και καλλιτεχνικών και λυκείων.»~~
[2] [3] [8] [18]

«18. Η σίτιση μαθητών μουσικών και καλλιτεχνικών σχολείων.» [26]

19. Η εποπτεία και ο έλεγχος των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων.

20. Η έγκριση της εγκατάστασης, μεταφοράς ή επισκευής τηλεφωνικών συνδέσεων (κυρίων, δευτερευουσών, πρόσθετων και παράλληλων) στα σχολεία.

21. Η οργάνωση συναυλιών ή άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων για τους μαθητές, κατόπιν έγκρισης της Σχολικής Επιτροπής.

22. Ο διορισμός και η αντικατάσταση διοικητών των ιδρυμάτων, που χορηγούν υποτροφίες, εφόσον έχουν τοπική σημασία.

23. Η έγκριση οποιασδήποτε μίσθωσης ιδιωτικού αυτοκινήτου δημόσιας χρήσης για μεταφορά προσώπων και υλικών προς κάλυψη σχολικών αναγκών.

24. Ο καθορισμός κοινωφελούς χρήσης των σχολείων σε περίπτωση παύσης της λειτουργίας τους.

25. Η κατανομή πιστώσεων στις Σχολικές Επιτροπές για την επισκευή και συντήρηση των σχολικών κτιρίων.

26. Η επιβολή κυρώσεων, κατά τις ισχύουσες διατάξεις, στους γονείς και κηδεμόνες που δεν εγγράφουν τα παιδιά τους στο σχολείο και αμελούν για την τακτική φοίτησή τους.

27. Η διακοπή μαθημάτων, λόγω έκτακτων συνθηκών ή επιδημικής νόσου, εντός των διοικητικών ορίων του οικείου δήμου.

28. Η χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών μουσικών ιδρυμάτων (ωδείων, μουσικών σχολών, χορωδιών, συμφωνικών ορχηστρών και συγκροτημάτων μουσικής δωματίου), σύμφωνα με τις διατάξεις του **β.δ. 16/1966 (ΦΕΚ 7 Α')**.

29. Η συμμετοχή εκπροσώπου του οικείου δήμου στην οργανωτική επιτροπή φεστιβάλ τοπικής εμβέλειας.

30. Η επιχορήγηση φορέων που αναπτύσσουν πολιτιστικού χαρακτήρα δραστηριότητες στη χωρική αρμοδιότητα του δήμου, καθώς και όσων συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη και προβολή του, ύστερα από απόφαση του δημοτικού συμβουλίου που λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) των μελών του.

31. Η άσκηση εποπτείας επί των Εθνικών Αθλητικών Κέντρων, που καθορίζονται με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Πολιτισμού και Τουρισμού. Με την απόφαση αυτή, η οποία εκδίδεται κατόπιν γνώμης της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, εντός έτους από τη δημοσίευση του παρόντος, προσδιορίζονται ειδικότερα τα Εθνικά Αθλητικά Κέντρα, κατ' αντιστοιχία προς τους οικείους δήμους, εξειδικεύονται τα θέματα που αναφέρονται στην εποπτεία, καθώς και κάθε σχετικό τεχνικό, λεπτομερειακό και διαδικαστικό ζήτημα.»

5. Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων προστίθεται τομέας υπό στοιχείο η' και υπό τον τίτλο «Αγροτική Ανάπτυξη - Κτηνοτροφία - Αλιεία», στον οποίο περιλαμβάνονται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

«1. Η σύσταση και λειτουργία Γραφείων Γεωργικής Ανάπτυξης (Γ.Γ.Α.).

2. Η μελέτη και εκτέλεση έργων τεχνικής υποδομής, τοπικής σημασίας, που αφορούν στη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία και ιδίως αυτών που σχετίζονται με την αγροτική οδοποιία, την κατασκευή λιμνοδεξαμενών, τα έργα βελτίωσης βοσκοτόπων και τα εγγειοβελτιωτικά έργα.

3. Η άσκηση εποπτείας από τους δήμους, όπου εδρεύουν, των Τοπικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων (Τ.Ο.Ε.Β.), των Προσωρινών Διοικουσών Επιτροπών (Π.Δ.Ε.) και των Τοπικών Επιτροπών Αρδευσης (Τ.Ε.Α.) σύμφωνα με τις διατάξεις του **ν.δ. 3881/1958 (ΦΕΚ 181 Α')**, όπως ισχύει και τις κατ' εξουσιοδότησή του εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, καθώς και η αξιοποίηση εγγειοβελτιωτικών έργων με εφαρμογή σωστής άρδευσης και στράγγισης. [29]

4. Η διαχείριση βοσκοτόπων.

5. Η παροχή γνώμης για τον καθορισμό Βιομηχανικών και Επιχειρησιακών Περιοχών (Β.Ε.Π.Ε.) και για τη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, κατ' **άρθρο 5 του ν. 2545/1997 (ΦΕΚ 254 Α')**. [4]

6. Η έρευνα και μελέτη κάθε θέματος για την ανάπτυξη της γεωργίας, κτηνοτροφίας, και αλιείας, καθώς και τη διατήρηση του αγροτικού, κτηνοτροφικού και αλιευτικού πληθυσμού στις εστίες τους.

7. Η ανάπτυξη, προστασία, εκτίμηση και παρακολούθηση της φυτικής και ζωικής παραγωγής. [4]

8. Η σύνδεση αγροτικής παραγωγής και τουριστικής ανάπτυξης.

9. Η προώθηση προγραμμάτων εγκατάστασης νέων αγροτών.

10. Η εκτίμηση και παρακολούθηση της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής ως και των απολαμβανομένων υπό των παραγωγών τιμών γεωργικών προϊόντων.

11. Η παρακολούθηση της πορείας των αγορών των γεωργικών προϊόντων και η λήψη αντιπροσωπευτικών τιμών.

12. Η ενημέρωση του αγροτικού πληθυσμού για τις βελτιωμένες μεθόδους παραγωγής και οργάνωσης των εκμεταλλεύσεων για την αντιμετώπιση των τεχνικών, οικονομικών και διαρθρωτικών προβλημάτων στο πλαίσιο των προγραμμάτων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης.

13. Η συνεργασία με ιδρύματα έρευνας της αγροτικής, κτηνοτροφικής και αλιευτικής παραγωγής.

14. Η ευρύτερη διάδοση στον αγροτικό κόσμο, μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων, γνώσεων για την εφαρμογή βελτιωμένων μεθόδων καλλιέργειας.

15. Η καλύτερη οργάνωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στο πλαίσιο σχεδίων βελτίωσης.

16. Η χορήγηση άδειας για τη λειτουργία κτηνιατρικού γραφείου για τα παραγωγικά ζώα, καθώς και ειδικής άδειας για αποθήκευση φαρμακευτικών προϊόντων.

17. Η εφαρμογή και ο έλεγχος του συστήματος αναγνώρισης και καταγραφής του ζωικού κεφαλαίου του δήμου (ενώτια για την ατομική αναγνώριση των ζώων, ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, διαβατήρια ζώων, τήρηση ατομικών μητρώων).

18. Η χορήγηση αδειών λειτουργίας καταστημάτων διατήρησης, εμπορίας και διακίνησης ζώων.

19. Η παροχή γνωμάτευσης για υγειονομική καταλληλότητα των ζώων, όταν πρόκειται για πλανόδια έκθεση ζώων.

20. Η χορήγηση αδειών για την ίδρυση και λειτουργία κτηνοπτηνοτροφικών εγκαταστάσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του **ν.δ. 3698/2008 (ΦΕΚ 198 Α')**.

21. Η χορήγηση αδειών, ανανέωσης, ανάκλησης και μεταβίβασης λειτουργίας καταστημάτων λιανικής πώλησης κτηνιατρικών και αγροτικών φαρμακευτικών προϊόντων.

22. Η χορήγηση των σχετικών αδειών για την καταλληλότητα των αυτοκινήτων που μεταφέρουν ζώα.

23. Η χορήγηση αδειών λειτουργίας και η εποπτεία των ιδιωτικών κτηνιατρείων, κλινικών ιατρείων.

«24. Η άδεια για την ίδρυση και λειτουργία ζωολογικών κήπων, η σύσταση των γνομοδοτικών επιτροπών του **π.δ. 98/2004 (ΦΕΚ 69 Α')**, η διενέργεια επιθεωρήσεων και ο έλεγχος εφαρμογής των διατάξεων του **άρθρου 4 του π.δ. 98/2004**.»

25. Η άσκηση εποπτείας και ελέγχου στον τομέα της αλιείας στην περιοχή δικαιοδοσίας του δήμου.

26. Η εκμίσθωση δημοτικών εκτάσεων γης για βιομηχανικούς ή βιοτεχνικούς σκοπούς, κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, εγκαταστάσεις θερμοκηπίων και για μονάδες στους τομείς αλιείας.

27. Οι αποφάσεις καταστροφής, εκποίησης και έγκρισης του αποτελέσματος της σχετικής δημοπρασίας ή διάθεσης των δημευθέντων υλικών και μέσω αλιείας (**άρθρο 7 παρ. 3 και 4 του ν.δ. 420/1970, ΦΕΚ 27 Α'**).

28. Η απόφαση εφαρμογής του προγράμματος ανάπτυξης των ιχθυοκαλλιεργειών με την έγκαιρη και επαρκή παραγωγή του αναγκαίου (γόνου) ιχθυδίων για τον εφοδιασμό με αυτόν των ενδιαφερόμενων ιδιωτών πεστροφοκαλλιεργητών (**άρθρο 110 παρ. α' του π.δ. 433/1977**).

29. Η συγκέντρωση και η τήρηση στοιχείων των υδατοκαλλιεργειών και της αλιείας στα εσωτερικά ύδατα.

30. Η κατάρτιση μελετών και η σύνταξη εκλαϊκευμένων εντύπων που αφορούν δραστηριότητες θαλάσσιας αλιείας, υδατοκαλλιεργειών και προστασίας των υδάτινων οικοσυστημάτων.

31. Η διοργάνωση ενημερωτικών συναντήσεων με αλιείς, υδατοκαλλιεργητές και γενικά εργαζόμενους σε επιχειρήσεις του αλιευτικού τομέα.

32. Η έγκριση για τη διενέργεια εμπλουτισμού λιμνών και ποταμών και ο καθορισμός της απαγορευτικής περιόδου αλιείας με κάθε μέσο και εργαλείο στις λίμνες.

33. Η χορήγηση άδειας σε αλιευτικά σκάφη για διενέργεια δοκιμαστικής αλιείας.

34. Η απόφαση καθορισμού των όρων χορήγησης ερασιτεχνικών αδειών αλιείας και η απόφαση για περιορισμό της αλιείας στη λίμνη Ταυρωπού (**άρθρο 18 παράγραφοι 1 και 2 του ν.δ. 420/1970**).

~~«35. Η έγκριση της χορήγησης από τις αρμόδιες αρχές, αδειών απόπλου στα αλιευτικά σκάφη για τη διενέργεια αλιείας στα διεθνή ύδατα και η ανάκληση της έγκρισης αυτής (**άρθρο 8 παρ. β' εδάφ. γγ' του π.δ. 915/1981, άρθρο 14 του β.δ. 666/1966, ΦΕΚ 160 Α' και άρθρο 1 παρ. 2 του β.δ. 152/1969 (ΦΕΚ 56 Α')**» [24]~~

35. (36.) Η απόφαση διάθεσης σε δημόσιες υπηρεσίες ή σε ερευνητικά ιδρύματα ή σε νομικά πρόσωπα του δημόσιου τομέα των πλωτών μέσων, εργαλείων και λοιπού εξοπλισμού που δημεύτηκε, εφόσον δεν έχει πλειστηριασθεί (**άρθρο 2 παρ. 3 του ν.1740/1987, ΦΕΚ 221 Α'**, όπως αντικαταστάθηκε με την **παρ. 3 του άρθρου 8 του ν. 2040/1992 (ΦΕΚ 70 Α')**).

36. (37.) Η τήρηση στοιχείων των πάσης φύσεως αλιευτικών εκμεταλλεύσεων.

37. (38.) Η αντιμετώπιση θεμάτων και η εισήγηση μέτρων που αφορούν τη διακίνηση, μεταποίηση, τυποποίηση, συντήρηση και εμπορία των αλιευτικών προϊόντων σε συνεργασία με αρμόδιες υπηρεσίες και φορείς.

38. (39.) Η επιβολή ειδικών ή πρόσθετων περιοριστικών μέτρων της αλιείας για ποτάμιους, λιμναίους, λιμνοθαλάσσιους και άλλους υδάτινους χώρους (άρθρο 10 του ν.δ. 420/1970, όπως αντικαταστάθηκε με το **άρθρο 3 του ν.1740/1987** και το **άρθρο 9 παρ. 1 του ν. 2040/1992**).
39. (40.) Η έγκριση για διενέργεια αθλητικής αλιείας (**π.δ. 373/1985 άρθρο 5 παρ. 2 ΦΕΚ 131 Α'**).
40. (41.) Η χορήγηση ερασιτεχνικής άδειας αλιείας (**β.δ. 666/1966 άρθρα 1, 2, 3 (ΦΕΚ 160 Α')** και **π.δ. 373/1985**).
41. (42.) Η άδεια χρήσης καταδυτικών συσκευών σε περιπτώσεις διεξαγωγής ερευνών (**π.δ. 373/1985 άρθρο 3 παρ. 2**).
42. (43.) Η έγκριση αντικατάστασης αλιευτικού σκάφους (**β.δ. 666/1966, π.δ. 261/1991 άρθρο 1 παρ. 1α, 1β, 1γ και άρθρα 3 και 4, ΦΕΚ 98 Α'**).
43. (44.) Η χορήγηση επαγγελματικής άδειας αλιείας (**β.δ. 666/1966, π.δ. 261/1991, άρθρο 1 παρ.1δ**).
44. (45.) Η άδεια μεταβίβασης κυριότητας επαγγελματικής άδειας αλιείας σκάφους (**π.δ. 261/1991 άρθρο 2**).
45. (46.) Η άδεια αντικατάστασης μηχανής αλιευτικού σκάφους (**π.δ. 261/1991 άρθρο 4**).
46. (47.) Η επιβολή κυρώσεων σε όσους δεν παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την παραγωγή και αξία αλιευμάτων των επαγγελματικών αλιευτικών σκαφών (**π.δ. 333/1990 άρθρο 2, ΦΕΚ 143 Α'**).
47. (48.) Η χορήγηση άδειας αλιείας γόνου ιχθύων και λοιπών υδροβίων οργανισμών (**π.δ. 54/1978, ΦΕΚ 10 Α'**, **π.δ. 398/1990 άρθρο 5 παρ. 2β, ΦΕΚ 159 Α'**).
48. (49.) Η σύμφωνη γνώμη για την εισαγωγή από το εξωτερικό ζώντων υδροβίων ζώων και φυτών ή φυκιών ή των αυγών τους για τεχνητή εκτροφή ή εμπλουτισμό υδάτων.
49. (50.) Η έγκριση της χορήγησης, από τις αρμόδιες αρχές, αδειών αλιείας στα επαγγελματικά ή ερασιτεχνικά σκάφη αλιείας ή σπογγαλιείας (**π.δ. 915/1981 άρθρο 8 παρ. β', γγ', β.δ. 666/1966 άρθρα 2, 3, 4 παρ. 2 και 11, β.δ. 152/1969 άρθρο 1 παρ. 2, ΦΕΚ 43 Α'**).

50. (51.) Ο καθορισμός της διάρκειας, έναρξης και λήξης της απαγορευτικής περιόδου αλιείας στους ποταμούς χωρικής αρμοδιότητας του οικείου δήμου **(π.δ. 235/1979 άρθρο 2 παρ.1 ΦΕΚ 65 Α')**.

51. (52.) Ο καθορισμός του αριθμού των με μηχανικό αλιευτικό συγκρότημα (γριγρι) αλιευόντων συγκροτημάτων στο ελληνικό τμήμα της Λίμνης Μεγάλη Πρέσπα και των προϋποθέσεων με τις οποίες θα διενεργείται η αλιεία **(β.δ. 142/1971 άρθρο 2 παρ. Β1, ΦΕΚ 49 Α')**.

52. (53.) Ο καθορισμός της απαγορευτικής περιόδου αλιείας με κάθε μέσο και εργαλείο στις λίμνες χωρικής αρμοδιότητας του οικείου δήμου **(β.δ. 142/1971 άρθρο 2 παρ. Β2)**.

53. (54.) Ο καθορισμός περιορισμών κατά τη διενέργεια αλιείας εντός των τεχνικών λιμνών για την προστασία των έργων που υπάρχουν σε αυτές **(β.δ. 142/1971 άρθρο 2 περ. Γ3)**.

54. (55.) Η απαγόρευση ή έγκριση χρησιμοποίησης ορισμένων αλιευτικών εργαλείων στις λίμνες Μεγάλη Πρέσπα και Δοϊράνη **(β.δ. 249/1972 άρθρο 1 παρ. 2)**.

55. (56.) Η έκτακτη αναστολή των αδειών αλιείας και σπογγαλιείας για ορισμένη περίοδο σε περιοχή χωρικής αρμοδιότητας του οικείου δήμου, όταν το επιβάλλει η προστασία της ιχθυοπαραγωγής και η ρύθμιση της αλιείας και σπογγαλιείας **(β.δ. 666/1966 άρθρο 7, β.δ.152/1969 άρθρο 1 παρ. 2)**.

56. (57.) Η έκδοση χρηματικών ενταλμάτων για απόδοση εσόδων από την εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων λιμνοθάλασσας Μεσολογίου - Αιτωλικού **(άρθρο 65 παρ. 2 του ν.δ. 420/1970)**.

57. (58.) Η έγκριση για μετατροπή ή αντικατάσταση εργαλείων στη λιμνοθάλασσα Μεσολογίου - Αιτωλικού **(β.δ. 435/1970, ΦΕΚ 142 Α')**.

58. (59.) Η πρόταση για εγγραφή πιστώσεων για απαλλοτρίωση υδάτινων και χερσαίων εκτάσεων **(άρθρο 3 του ν.δ. 420/1970, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 παρ. 1 εδάφ. 3 του ν.1740/1987)**.

59. (60.) Η απόφαση για τον καθορισμό όρων χορήγησης ερασιτεχνικών αδειών σε κατοίκους άλλων περιοχών στις τεχνητές λίμνες Πολυφύτου και Μόρνου **(άρθρο 5 παρ. 5 του ν. 972/1979, ΦΕΚ 224 Α')**.

60. (61.) Η απόφαση αξιοποίησης, ιχθυοτροφικά, των μη εκμεταλλεύσιμων τελμάτων ή άγονων εκτάσεων σε συνεργασία με τις υπηρεσίες **(π.δ. 402/1988, άρθρο 18 παρ. Βii) άρθρο 1 του ν.δ. 420/1970).**

61. (62.) Η απόφαση εξαιρέσεων υποχρέωσης προσκόμισης αλιευμάτων στις ιχθυόσκαλες **(άρθρο 24 παρ. 1α του ν.δ. 420/1970).**

62. (63.) Η σύσταση τριμελών συμβουλίων εκδίκασης αλιευτικών προσφυγών **(άρθρο 9 παρ. 4 του ν. 2040/1992).**

63. (64.) Η έγκριση και τροποποίηση καταστατικών αλιευτικών συνεταιρισμών και η παροχή σε αυτούς τεχνικών οδηγιών.

64. (65.) Η έγκριση για την τροποποίηση ή συμπλήρωση του είδους των εργαλείων με τα οποία και μόνο επιτρέπεται η αλιεία στις λίμνες **(άρθρο 1 του β.δ. 249/1972, ΦΕΚ 58 Α΄).**

65. (66.) Η χορήγηση ειδικής άδειας για αλιεία αθερίνας στη λίμνη Τριχωνίδα **(άρθρο 1 του π.δ. 99/2003, ΦΕΚ 94 Α΄)**, καθώς και η έκδοση απόφασης για την κοπή των καλάμων στις λίμνες **(άρθρο 2 παρ. 2 του β.δ. 249/1972, ΦΕΚ 58 Α΄).**

66. (67.) Η κατασκευή και λειτουργία αλιευτικών καταφυγίων, υποδομών και εξοπλισμών σε λιμένες αλιευτικούς ή λιμένες που εξυπηρετούν αλιευτικά σκάφη.

67. (68.) Η παροχή γνώμης για κάθε τεχνική τροποποίηση ή διαρρύθμιση που αφορά ή θίγει τα κρηπιδώματα και τη χερσαία ζώνη των ιχθυοσκαλών **(ν.δ. 420/1970, άρθρο 22 παρ. 3, π.δ. 422/1991 άρθρο 1 παρ. 3, ΦΕΚ 154 Α΄).**

68. (69.) Η γνωμοδότηση για την παραχώρηση, μίσθωση και αναμίσθωση υδάτινων εκτάσεων για την ίδρυση, επέκταση και μετεγκατάσταση μονάδων υδατοκαλλιέργειας εντατικής ή ημιεντατικής μορφής των ιχθυοτρόφων υδάτων, καθώς και για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας τους.»

6. Στο άρθρο 75 παρ. ΙΙ του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

«26. Η πρόσληψη και αλλαγή επωνύμου, καθώς και η πρόσληψη πατρωνύμου και μητρωνύμου από παιδιά, που γεννήθηκαν χωρίς γάμο των γονέων τους ή είναι αγνώστων γονέων.

27.Ο εξελληνισμός του ονοματεπωνύμου Ελλήνων του εξωτερικού, ομογενών αλλοδαπών, που αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια και παλιννοστησάντων ομογενών, που έχουν την ελληνική ιθαγένεια.

28.Ο καθορισμός των χρονικών ορίων λειτουργίας καταστημάτων και επιχειρήσεων.

29.Η χορήγηση (από το δημοτικό συμβούλιο) αδειών ίδρυσης υπεραγορών λιανικού εμπορίου.

30.Η χορήγηση (με απόφαση δημοτικού συμβουλίου) άδειας άσκησης υπαίθριου πλανόδιου εμπορίου και ο καθορισμός του ανώτατου αριθμού των αδειών αυτών στο δήμο, καθώς και η συγκρότηση (με απόφαση δημάρχου) της Επιτροπής Υπαίθριου Πλανόδιου Εμπορίου.

31.Η έγκριση (με απόφαση δημοτικού συμβουλίου) της λειτουργίας Κυριακάτικων Αγορών, καθώς και η χορήγηση άδειας συμμετοχής στις αγορές αυτές.

32.Η έκδοση αποφάσεων για την ίδρυση, τη μετακίνηση, τη διάλυση και τον καθορισμό του τρόπου της εν γένει λειτουργίας Λαϊκών Αγορών, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία περιλαμβανομένης της χορήγησης επαγγελματικών και παραγωγικών αδειών, καθώς και κάθε άλλου συναφούς αντικειμένου, εκτός από την απόφαση τοποθέτησης των πωλητών στις Λαϊκές Αγορές, η οποία εκδίδεται από το περιφερειακό συμβούλιο, ανά περιφερειακή ενότητα. Οι ανωτέρω αρμοδιότητες δεν αφορούν τους δήμους των Νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης.
[33]

33.Η συγκρότηση Επιτροπών για τον έλεγχο των πωλητών, παραγωγών και επαγγελματιών των Λαϊκών Αγορών.

34.Η εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας για τη χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης περιπτέρων «και πώλησης προϊόντων καπνού, καθώς και παραχώρησης του δικαιώματος εκμετάλλευσης κυλικείου- καφενείου κατά τις διατάξεις του άρθρου 23 του ν.δ. 1044/1971, όπως ισχύει.» [11]

35.Η λήψη απόφασης σχετικά με τον καθορισμό των ωρών ανοίγματος, μεσημβρινής διακοπής και κλεισίματος των φαρμακείων και φαρμακαποθηκών, καθώς και τον καθορισμό για κάθε έτος του αριθμού των φαρμακείων που διημερεύουν και διανυκτερεύουν.

36. Η παροχή άδειας σε πρόσωπο που διατηρεί κατάσταση πώλησης σκύλων ή γατών (μετά από έκθεση Κτηνιατρικής Αρχής), καθώς και σχετικής άδειας λειτουργίας του καταστήματος.

37. Η χορήγηση αδειών άσκησης επαγγέλματος κουρέα, κομμωτή, τεχνίτη περιποίησης χεριών και ποδιών, καθώς και η συγκρότηση σχετικής εξεταστικής επιτροπής και πειθαρχικού συμβουλίου. [4] [14]

38. Η χορήγηση άδειας λειτουργίας εκθέσεων βιβλίου κατ' **άρθρο 17 του ν. 3377/2005**, καθώς και ο σχετικός έλεγχος και η επιβολή κυρώσεων.

39. Η χορήγηση αδειών για την οργάνωση εκθέσεων (εκτός των διεθνών), η ρύθμιση θεμάτων λειτουργίας τους και η εποπτεία αυτών.

40. Η χορήγηση αδειών καταλληλότητας εκθεσιακών χώρων στεγασμένων μόνιμα ή προσωρινά ή υπαίθριων ή μικτών.

41. Η δημιουργία χώρων στάθμευσης τροχοφόρων και με δυνατότητα μίσθωσης ακινήτων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

42. Η δυνατότητα παραχώρησης χρήσης δημοτικών ακινήτων ή η καταβολή του μισθώματος προς κάλυψη στεγαστικών αναγκών της πυροσβεστικής υπηρεσίας.»

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

[1] Η υπ' αριθμ. 20 αρμοδιότητα της παρ.2 αναδιατυπώθηκε με την παρ.10ζ του άρθρου 18 του Ν. 3870/2010 (ΦΕΚ 138/09.08.2010 τεύχος Α).

[2] Σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της περίπτ.α' της παρ.1 του άρθρου 95 του Ν.3852/2010, έτσι όπως προστέθηκε με την παρ.10η του άρθρου 18 του Ν. 3870/2010 (ΦΕΚ 138/09.08.2010 τεύχος Α): «Κατ' εξαίρεση ως χρόνος έναρξης άσκησης από τους δήμους της αρμοδιότητας της παρ. 4 υπ' αριθμ. 18 του προηγούμενου άρθρου, η οποία περιλαμβάνει και τα μουσικά και καλλιτεχνικά γυμνάσια και λύκεια, ορίζεται η 1η Ιουλίου 2011.»

[3] ΥΠ.ΕΣ.Α.&Η.Δ. εγκ.31/55242/02.11.2010 Συμβάσεις υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών

[4] Σύμφωνα με την παρ. 3α του άρθρου 51 του Ν. 3905/2010 (ΦΕΚ 219/23.12.2010 τεύχος Α'): «3.α) Οι αρμοδιότητες υπ' αριθμ. 10, 22 και 24 της παρ. 3Β, οι υπ' αριθμ. 5 και 7 της παρ. 5 και υπ' αριθμ. 37 της παρ. 6 του άρθρου 94 του ν. 3852/2010 ασκούνται από 1.7.2011. Μέχρι την ανωτέρω ημερομηνία εξακολουθούν να ασκούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες των οικείων περιφερειών.»

[5] Απόφαση ΥΠ.ΕΣ.Α&Η.Δ 74532/29.12.2010 (ΦΕΚ 2031/29.12.2010 τεύχος Β') Διοικητική υποστήριξη για την άσκηση πρόσθετων αρμοδιοτήτων των δήμων σύμφωνα με το άρθρο 95 του Ν. 3852/2010

[6] ΥΠ.ΕΣ.Α.&Η.Δ. εγκ. 61/74894/30.12.2010 Άσκηση πρόσθετων αρμοδιοτήτων από τους δήμους από την 1η Ιανουαρίου 2011 του "Προγράμματος Καλλικράτης"

[7] Απόφαση ΥΠ.ΕΣ.Α.&Η.Δ 9713/28.02.2011 Επιχορήγηση Δήμων από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους έτους 2011 με ποσό 155.736.486,82 -, προς καταβολή προνοιακών επιδομάτων στους κατά νόμο δικαιούχους, για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο τρέχοντος έτους.

[8] Σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της παρ.1 του άρθρου 95 του Ν.3852/2010 όπως προστέθηκε με την παρ.10 του άρθρου 58 του Ν.3966/2011 (ΦΕΚ 118/14.05.2011 τεύχος Α'): «Πριν την προθεσμία του προηγούμενου εδαφίου και κατ' εξαίρεση των κειμένων διατάξεων, οι δήμοι δύνανται να εγγράφουν στον προϋπολογισμό τους πιστώσεις και να συνάπτουν δημόσιες συμβάσεις, που αφορούν την άσκηση της αρμοδιότητας της παραγράφου 4 υπ' αριθμ. 18 του προηγούμενου άρθρου για το σχολικό έτος 2011-2012.».

[9] Η αρμοδιότητα 17 της παρ. 1 αντικαταστάθηκε με την παρ.10α του άρθρου 44 του Ν.3979/2011 (ΦΕΚ 138/16.06.2011 τεύχος Α').

[10] Οι αρμοδιότητες 30 έως 32 της παρ.1 προστέθηκαν με την παρ. 10β του άρθρου 44 του Ν.3979/2011 (ΦΕΚ 138/16.06.2011 τεύχος Α').

[11] Η εντός εισαγωγικών φράση της αρμοδιότητας 34 της παρ.6 προστέθηκε με την παρ. 10γ του άρθρου 44 του Ν.3979/2011 (ΦΕΚ 138/16.06.2011 τεύχος Α').

[12] Υπ. Περιβ. Ενεργ. & Κλιμ. Αλ. εγκ. 6/οικ. 27610/21.06.2011 Ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης.» (ΦΕΚ 87 Α') - Θέματα Πολεοδομικού Ενδιαφέροντος

- Οδηγός άσκησης πρόσθετων αρμοδιοτήτων Δήμων από την ΕΕΤΑΑ.

[13] Υπ.Περιβ.Ενεργ. & Κλιμ.Αλ. εγκ. 9/ΔΤΕ/βοικ./31902/673/18.07.2011 Αρμοδιότητες θεμάτων πράξεων εφαρμογής του άρθρου 12 του ν.1337/83 και πράξεων αναλογισμού αποζημίωσης λόγω ρυμοτομίας, τακτοποίησης, προσκύρωσης κλπ. μετά την ισχύ του Ν. 3979/2011(ΦΕΚ 138 Α716-6-2011) για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις.

[14] ΚΥΑ ΔΙΑΔΠ/Φ.Α.2.1/12078/16.06.2011 (ΦΕΚ 1467/17.06.2011 τεύχος Β')

Ένταξη διαδικασιών αρμοδιότητας του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στα ΚΕΠ που λειτουργούν ως Ενιαία Κέντρα Εξυπηρέτησης (Ε.Κ.Ε.) και τροποποίηση της αριθμ. Δ0ΛΚΕΠ/Φ.15/20/4134/23-6- 09 (ΦΕΚ 1329/Β') Κοινή Υπουργική Απόφαση σχετικά με τον καθορισμό διοικητικών διαδικασιών και των αντίστοιχων εντύπων τους που διεκπεραιώνονται και μέσω ΚΕΠ.

[15] ΚΥΑ Π1β/Γ.Π.οικ.79479/13.07.2011 (ΦΕΚ 1622/18.07.2011 τεύχος Β')
Ανάθεση οργάνωσης και λειτουργίας Παιδικών Εξοχών - Κατασκηνώσεων του Κρατικού Προγράμματος σε Δήμους

ΥΠ.ΕΣ εγκ.38/35253/28.07.2011 Άμεσες ενέργειες για τη προετοιμασία της διαδικασίας μεταφοράς μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από τους Δήμους.

ΥΠ.ΕΣ εγκ.39/35254/28.07.2011 Ενημέρωση για της διαδικασία μεταφοράς μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από τους Δήμους.

[16] Η περίπτ. 24 της παρ. 5 διαγράφηκε με την παρ. 1 του άρθρου 8 του Ν. 4071/12 (ΦΕΚ 85/11.04.2012 τεύχος Α').

[17] Η περίπτ. 14 της παρ. 4 αντικαταστάθηκε από την παρ. 12 του άρθρου 8 του Ν. 4071/12 (ΦΕΚ 85/11.04.2012 τεύχος Α').

[18] Το εδάφιο 18 της παρ. 4 από 1.7.2013 καταργήθηκε από το άρθρο όγδοο του Ν. 4089/12 (ΦΕΚ 206/26.10.2012 τεύχος Α').

[19] ΥΠ.ΕΣ. 36769/19.10.2012 Διευκρινίσεις για τις άδειες εράνων, λαχειοφόρων και φιλανθρωπικών αγορών.

[20] Σύμφωνα με το άρθρο 1 της ΠΝΠ (ΦΕΚ 256/31.12.2012 τεύχος Α'), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 4147/13 (ΦΕΚ 98/26.04.2013 τεύχος Α') και τροποποιήθηκε από το άρθρο 31 του Ν. 4257/14 (ΦΕΚ 93/14.04.2014 τεύχος Α'): "1. Ο χρόνος έναρξης άσκησης από τους δήμους των αρμοδιοτήτων των άρθρων 94 και 204 του ν. 3852/2010 (Α' 87), που τους μεταβιβάζονται στο πλαίσιο των οριζομένων στη περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 95 και στο πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 206 του ίδιου νόμου, κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013 - 2016, ως ισχύει, καθορίζεται αναλόγως με σχετικές αποφάσεις του Υπουργού Εσωτερικών και του Υπουργού Οικονομικών σε ζητήματα αρμοδιότητάς του, καθώς και κάθε άλλου καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού,

όπου συντρέχει περίπτωση, έπειτα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (ΚΕΔΕ).

Με τις αποφάσεις αυτές, ρυθμίζονται και ζητήματα μεταφοράς προσωπικού και απόδοσης των ανάλογων οικονομικών πόρων, που απαιτούνται για την άσκηση των αρμοδιοτήτων που μεταβιβάζονται στους δήμους, καθώς και κάθε άλλο αναγκαίο ειδικό, τεχνικό, λεπτομερειακό ζήτημα.

Μέχρι την έκδοση των σχετικών αποφάσεων, συνεχίζουν να έχουν εφαρμογή οι ρυθμίσεις της περίπτωσης α' της παρ. 6 του άρθρου 95 και του δεύτερου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 206 του ανωτέρω νόμου, κατά παρέκκλιση της προβλεπόμενης σε αυτά σχετικής προθεσμίας.

2. Χρόνος έναρξης άσκησης από τους δήμους των αρμοδιοτήτων που μεταβιβάστηκαν σε αυτούς στο πλαίσιο των οριζόμενων στην περίπτωση α' της παρ. 1 του άρθρου 95 του ν. 3852/2010, για τις οποίες παρέχεται διοικητική υποστήριξη, ορίζεται το τέλος της διάρκειας εφαρμογής του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016. Μέχρι το τέλος της διάρκειας εφαρμογής του ανωτέρω Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου συνεχίζουν να έχουν εφαρμογή οι ρυθμίσεις των παραγράφων 2, 3 και 4 του άρθρου 95 του ν. 3852/ 2010, κατά παρέκκλιση της προβλεπόμενης σε αυτά σχετικής προθεσμίας.

Κατά το ανωτέρω χρονικό διάστημα, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του διοικητικά υποστηριζόμενου Δήμου δύναται να διαπιστώνεται η επάρκεια προσωπικού και υλικοτεχνικής υποδομής για την άσκηση συγκεκριμένης αρμοδιότητας ή αρμοδιοτήτων των προηγούμενων εδαφίων των υπηρεσιών του Δήμου και να καθορίζεται ο χρόνος έναρξης άσκησής τους. Η απόφαση αυτή δύναται να έχει αναδρομική ισχύ από 1.1.2013. Η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου δημοσιεύεται με μέριμνα του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

3. Κάθε γενική ή ειδική διάταξη που ρυθμίζει αντίθετα με τα ανωτέρω καταργείται από της δημοσίευσής του παρόντος.

".

[21] ΥΠ.ΕΣ. οικ. 532/07.01.2013 Ενημέρωση επί των διατάξεων της από 31-12-2012 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α'256/31-12-2012).

[22] Υπ. Ανάπτυξης, Ανταγ., Υποδ., Μεταφ. & Δικτύων Β1/οικ. 1571/162/10.01.2013 Πρόγραμμα Καλλικράτης - Κοινοποίηση Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου της 31-12-2012 (Α' 256) - Ρυθμίσεις σχετικά με μεταβίβαση αρμοδιοτήτων τομέα μεταφορών από τις Περιφέρειες στους Δήμους.

[23] ΥΠ.ΕΣ.Α.&Η.Δ. οικ. 30864/30.06.2011 Άσκηση πρόσθετων αρμοδιοτήτων από τους δήμους από την 1η Ιουλίου 2011 του Προγράμματος «Καλλικράτης».

[24] Η υπ' αριθμ. 35 αρμοδιότητα της παρ. 5 καταργήθηκε και οι αρμοδιότητες 36 έως 69 αναριθμήθηκαν αντίστοιχα σε αρμοδιότητες 35 έως 68 από την παρ. 44 του άρθρου 64 του Ν. 4235/14 (ΦΕΚ 32/11.02.2014 τεύχος Α').

[25] Η υπ' αριθμ. 40 αρμοδιότητα της παρ. 2 προστέθηκε από το άρθρο 6 του Ν. 4257/14 (ΦΕΚ 93/14.04.2014 τεύχος Α').

[26] Η υπ' αριθμ. 18 αρμοδιότητα της παρ. 4 προστέθηκε από την παρ. 2 του άρθρου 69 του Ν. 4257/14 (ΦΕΚ 93/14.04.2014 τεύχος Α') και έχει ισχύ από 01.07.2013.

[27] Το εντός των εισαγωγικών εδάφιο στο τέλος της περίπτ. 14 της παρ. 4 προστέθηκε από το άρθρο 44 του Ν. 4257/14 (ΦΕΚ 93/14.04.2014 τεύχος Α').

[28] ΥΠ.ΕΣ. 23645/30.06.2014 Μίσθωση ακινήτων για στέγαση σχολικών μονάδων

[29] Υπ. Παραγ. Ανασ., Περιβ. & Ενερ. 473/12453/02.02.2015 Αποστολή στοιχείων λειτουργίας εγχειοβελτιωτικών έργων δικαιοδοσίας Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων (Ο.Ε.Β.).

[30] Υπ. Υποδομών Μεταφ. & Δικτ. ΔΟΥ/οικ/333/Φ252/21.01.2015: Συντήρηση εξοπλισμοί (σήμανσης - σηματοδότησης) του οδικού δικτύου στα πλαίσια της οδικής ασφάλειας.

[31] ΚΥΑ Δ22/οικ.17464/550/24.04.2015 (ΦΕΚ 784/05.05.2015 τεύχος Β'): Ανάθεση οργάνωσης και λειτουργίας Παιδικών Εξοχών - Κατασκηνώσεων του Κρατικού Προγράμματος σε Δήμους.

[32] ΚΥΑ 2/35174/ΔΕΠ/18.06.2015 (ΦΕΚ 1260/28.06.2015 τεύχος Β') Καθαρισμός αποδοχών του προσωπικού που προσλαμβάνεται με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου για τις παιδικές εξοχές - κατασκηνώσεις του Κρατικού Προγράμματος έτους 2015, λειτουργία των οποίων έχει ανατεθεί σε Δήμους.

[33] Υπ. Οικ., Υποδ., Ναυτ. & Τουρ. 34308/27.03.2015 Διευκρινίσεις για την λειτουργία του υπαίθριου πλανόδιου και στάσιμου εμπορίου και των λαϊκών αγορών.

[34] ΥΠ.ΕΣ.Δ.Α. 9108/24.03.2016: Πληρωμή προνοιακών επιδομάτων-Αποστολή των οδηγιών.

[35] ΚΥΑ Δ22/οικ. 22418/730/18.05.2016 (ΦΕΚ 1488/26.05.2016 τεύχος Β'): Ανάθεση οργάνωσης και λειτουργίας Παιδικών Εξοχών - Κατασκηνώσεων του Κρατικού Προγράμματος σε Δήμους.

[36] ΚΥΑ 98986/Δ1/16.06.2016 (ΦΕΚ 1826/22.06.2016 τεύχος Β'): Ιδρύσεις, Προαγωγές Υποβιβασμοί, Συγχωνεύσεις και Καταργήσεις Δημοτικών Σχολείων και Νηπιαγωγείων.

[37] ΚΥΑ Δ9/26559/6891/17.06.2016 (ΦΕΚ 1935/29.06.2016 τεύχος Β'): Καθορισμός αποδοχών του προσωπικού που προσλαμβάνεται με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου για τις παιδικές εξοχές - κατασκηνώσεις του Κρατικού Προγράμματος έτους 2016, η λειτουργία των οποίων έχει ανατεθεί σε Δήμους.

Πηγή : www.dimosnet.gr / 9-8-2016

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ

Οι υποχρεωτικές δαπάνες όπως καθορίζονται με την παρ. 1 του άρθρου 158 του Ν.3463/2006, όπως αυτή συμπληρώθηκε με την παρ.3 του άρθρου 23 του Ν.3536/07, την παρ.5 του άρθρου 49 του Ν.3943/2011 και την παρ. 6 του άρθρου 2 του Ν.4038/2012 είναι :

α) Τα έξοδα παράστασης, η αποζημίωση των συμβούλων για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου και των επιτροπών, καθώς και τα έξοδα κίνησης των προέδρων των τοπικών συμβουλίων.

β) Οι κάθε είδους αποδοχές του προσωπικού, περιλαμβανομένων και των κατ' αποκοπή εξόδων κίνησης.

γ) Οι παροχές σε είδος για την προστασία των εργαζομένων.

δ) Η γραφική ύλη, τα έντυπα και τα βιβλία των υπηρεσιών, η δαπάνη κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας ή φυσικού αερίου και ύδρευσης, καθώς και τα τέλη ταχυδρομικών και τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, καθώς και κάθε είδους καύσιμο και ελαγιολιπαντικά.

ε) Τα μισθώματα των ακινήτων που χρησιμοποιούνται για τις δημοτικές ή κοινοτικές υπηρεσίες.

στ) Τα έξοδα βεβαίωσης και είσπραξης.

ζ) Τα τοκοχρεολύσια των δανείων.

η) Τα έξοδα υποχρεωτικής από το νόμο ασφάλισης οχημάτων.

θ) Οι ετήσιες εισφορές υπέρ των συνδέσμων Δήμων και Κοινοτήτων.

ι) Οι δαπάνες υλοποίησης των συμβάσεων διαδημοτικής συνεργασίας και των προγραμματικών συμβάσεων.

ια) Οι επιχορηγήσεις των ιδρυμάτων και νομικών προσώπων που ιδρύει κάθε Δήμος ως προς το ποσό που αναγράφεται στην οικεία συστατική πράξη.

ιβ) Οι δαπάνες για την εκτέλεση των τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων και για την εξόφληση των εκκαθαρισμένων, σύμφωνα με το διατακτικό τους, οφειλών.

ιγ) Οι εισφορές που επιβάλλονται με ειδικούς νόμους.

«ιδ) Τα ποσά για την καταβολή των προνοιακών επιδομάτων και η προμήθεια υλικών και τροφίμων για την άσκηση της αρμοδιότητας κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης.

ιε) Οι δαπάνες που προκύπτουν από την εκτέλεση των διετών προγραμμάτων δράσης των κοινωφελών επιχειρήσεων.

ιστ) Οι δαπάνες που απορρέουν από συμβάσεις ανάθεσης εκτέλεσης έργων, εργασιών, προμηθειών, υπηρεσιών και μελετών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

1. Οικονομία ΟΤΑ και πολίτης. Μέσα από ποιες συνιστώσες της οικονομικής πολιτικής, μπορεί να απολαύσει ο πολίτης μεγαλύτερα οφέλη;
2. Ακολουθήθηκαν διαφορετικές διαδρομές χάραξης πολιτικής από το 2011 και μετά – ενοποίηση του Δήμου Παλλήνης, ως Καλλικρατικού Δήμου(Ανθούσα, Γέρακας, Παλλήνη) – σε σχέση με το παλαιό Δήμο Παλλήνης;
3. Ποιες είναι οι κινήσεις του Καλλικρατικού Δήμου Παλλήνης, για την εξοικονόμηση πόρων;
4. Υπάρχει σύνδεση του Δήμου Παλλήνης με τους θεσμοθετημένους οικονομικούς και ελεγκτικούς φορείς του κράτους, προκειμένου να εντοπίζονται και να ελαχιστοποιούνται οι παραβάσεις που ζημιώνουν το ταμείο του;
5. Τι προσδοκάτε να επιφέρει η άμεση σύνδεση των ΟΤΑ με τους ελεγκτικούς θεσμούς;
6. Τι περιλαμβάνει ο στρατηγικός σχεδιασμός της παρούσας δημοτικής αρχής;